

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: _____ 5 _____

Grupp: _____ 2 _____

Mål: _____ En ^I _____

Efterforskning av _____

Raoul Wallenberg _____

1957, febr. 16 - 15 mars _____

34.

1672

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 13 februari 1957.
Strängt förtroligt. 2 bil.

Mulle ✓

23.2.57
a + b f.k. till
Thulin /H-stpl/
/u/Aström

21.2.57
Hr Almqvist

Broder,

./1-2 Härmed ber jag få överlämna två av Leifland upprättade
promemorior angående samtal med Rehekampff och Mülle den
10 respektive 11 dennes om Gogiberidses utsagor om Wallen-
berg.

Din tillgivne
Tord Ericsson

Herr Utrikesrådet S. Å s t r ö m ,
Stockholm.

Strängt förtrolig.

P. M.

angående samtal med Horst-Theodor Mülle i
Bad Kissingen den 11 februari 1957.

Om sig själv meddelade Mülle följande: Född den 11 juni 1917 i Essen. Under kriget Oberfeldwebel i flygvapnet. Efter krigsslutet journalist. För närvarande bosatt i Neuss, Graf Landbergstrasse 3. Tillträder i mars eller april i år en befattning vid Verlag für Publizistik, Bad Godesberg, Schillerstrasse 10. Mülle talar tyska, engelska och ryska. - Gör vederhäftigt intryck.

- - - - -

Vid en resa till Wien den 7 oktober 1950 hade Mülle vid zongränsen i Semmering gripits av sovjetiska säkerhetsorgan och efter nio månaders undersökningshåkte i fängelset i Baden bei Wien dömts till 15 års straffarbete för under kriget på sovjetiskt territorium förövade brott. Han hade därefter förts till Alexandrovsk, där han vistats från den 29 september 1951 till den 5 november 1955. Han flyttades då till Vladimir, dit han anlände den 27 februari 1956 och där han vistades till den 21 september 1956, då han frigavs på grund av en ukas från högsta sovjet den 14 september. Inträffade i Berlin den 17 oktober 1956.

Mülle delade cell med Gogiberidse från sin ankomst till Vladimir i februari 1956 till sin frigivning i september. Enligt Mülle hade Gogiberidse, då Pravda publicerade kommunikén efter statsminister Erlanders besök i Moskva år 1956, till honom yttrat att han antingen 1951 eller 1952 - möjligen något tidigare eller något senare, men under inga omständigheter så tidigt som 1947 eller 1948 - varit

i Vladimir-fängelsets sjukhus och därvid av medfångar ("durch die Verständigung unter den Häftlingen") erfarit att flera fångar befann sig i isolerade celler i sjukhuset, däribland även en svensk vid namn Wallenberg ("dass sich in den Isolierzellen des Gefängnishospitals mehrere isolierte Gefangene befanden, darunter eine Schwede namens Wallenberg"). - Mulle förklarade sig vara villig att med ed bestyrka riktigheten av denna sin utsaga. Han utfäste sig att iaktta absolut tystnad.

Enligt Mulle skulle Gogiberidse ha frigivits vid samma tidpunkt som han själv och för närvarande befinna sig på fri fot (ehuru givetvis under uppsikt) i Georgien.

Av dem, som delat cell med Mulle och Gogiberidse i Vladimir, hade fem frigivits i slutet av 1956 och kunde möjligen lämna ytterligare uppgifter om Gogiberidses utsaga om Wallenberg:

statslöse - tidigare troligen tjeckiske medborgaren - Igor M e r m e l s t e i n, Wien, Kollinggasse 5, bei Schwarzbauer;

statslöse - tidigare troligen ungerske medborgaren - Eugen T ö r ö k, Wien Brechergasse 7 (eller 17), bei Janscy;

Österrikiske medborgaren Hans S p i e s s, möjligen numera i Österrike;

Karl L a u b e, född i Sydtyrolen och numera bosatt i Wiener-Neustadt; samt

finske medborgaren B a s t a n o v (frigiven redan i juli 1956), Helsingfors.

Bonn den 13 februari 1957

Leif Leifland
(Leif Leifland)

Strängt förtrolig.

P. M.

Över samtal med ingenjör G. von Rehekampff,
Mauerstrasse 12, Darmstadt, den 10 februari 1957.

Om sig själv meddelade Günther von Rehekampff
följande: Född den 19 juni 1903 på Ösel, Estland.
Tillhörande en tysk-baltisk släkt; fadern läkare, modern
av estlandssvensk familj, född Ekesparre. Efter första
världskriget lämnade Rehekampffs familj Estland och
bosatte sig i Darmstadt, där Rehekampff, efter studier
vid Tekniska högskolan därstädes, 1925 fick anställning
vid kemisk-farmaceutiska fabriken Merck såsom "Wissen-
schaftlicher Vertreter in den Baltischen Staaten, Danzig
und Ostpreussen". I denna egenskap företagit upprepade
resor till dessa områden fram till den sovjetiska ocku-
pationen av Balticum år 1940. Rehekampff talar tyska,
franska, engelska, ryska, turkiska och estniska. -
Rehekampff gjorde ett vederhäftigt intryck; fri från
ressentiment.

- - - - -

Vid den tyska kapitulationen i maj 1945 var Rehe-
kampff med kaptens rang "Leiter des Referats Dolmetscher
beim Stab der Heeresgruppe Kurland". Sedan han vid
kapitulationen tillfångatagits, fördes han i maj 1945 till
Ljubljanka-fängelset i Moskva och därefter till Lefortovs-
kaja, där han vistades från slutet av maj 1945 till okto-
ber 1947. I Lefortovskaja hade han vid flera tillfällen

genom knackningar, som vidarebefordrades från cell till cell, fått erfara att Wallenberg vistades där: han kan emellertid icke minnas vid vilka tidpunkter han hört detta. Han hade icke vid något tillfälle suttit i Wallenbergs omedelbara närhet och därför icke haft tillfälle att direkt kommunicera med honom.

I oktober 1947 dömdes Rehekampff till 25 års fängelse och fördes till Vladimir, där han vistades till oktober 1955, då han frigavs efter den vid Adenauers besök i Moskva undertecknade tysk-sovjetiska överenskommelsen om repatriering av de tyska krigsfångarna i Sovjet. I Vladimir vistades Rehekampff med upprepade uppehåll i samma cell som Gogiberidse från mars 1949 till sin frigivning i oktober 1955. Enligt Rehekampff hade Gogiberidse aktivt bekämpat Sovjetunionens annexion av Georgien år 1921 och därefter slagit sig ner i Paris, där han vistades till det tysk-sovjetiska krigets utbrott i juni 1941. Under kriget hade Gogiberidse på uppdrag av georgiska frihetsrörelsen och med tyska riksregeringens tillstånd och goda minne begivit sig till Georgien för att förbereda upprättandet av den självständiga georgiska stat som han hoppades skulle komma till stånd om och när området ockuperades av tyska trupper. Han hade därvid tillfångatagits av sovjetiska säkerhetsorgan. Rehekampff sade sig känna Gogiberidse mycket väl efter de år de delat cell.

Väl sade sig Rehekampff vid otaliga tillfällen ha diskuterat fallet Wallenberg med Gogiberidse; men Rehekampff kunde icke erinra sig att Gogiberidse någonsin nämnt att han försport något om Wallenbergs öden efter 1947; intill detta år hade Wallenberg, enligt vad Gogiberidse erfarit av sina medfångar, vistats i fängelse i Moskva. Hade Gogiberidse lämnat några som helst konkreta uppgifter om Wallenbergs uppehållstillstånd efter 1947, skulle Rehekampff utan tvivel ha lagt detta på minnet, helst som fallet Wallenberg livligt sysselsatte de tyska krigsfångarna i Sovjetunionen. Enligt Rehekampff hade även doktor Supprian vistats tillsammans med Gogiberidse; det vore därför möjligt att denne kunde ha erfarit något om Wallenberg och Gogiberidse.

Rehekampff har utfäst sig att icke yppa något om vad han erfarit om Wallenbergs öden.

Bonn den 13 februari 1957.

Leif Leifland
(Leif Leifland)

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

16/2
Bonn den 13 februari 1957.
Strängt förtroligt. 2 bil.

21.2.57
Hbr E. E. Larsson

Broder,

./1

Härmed ber jag få överlämna avskrift av en skrivelse den 11 dennes från konsulatet i München, varav framgår, att en herr Karl Theodor Beck, Ysenburgstrasse 1, München, skriftligen meddelat konsulatet, att han under fångenskap i Ryssland hört vissa uppgifter om Wallenberg, som han dock ej personligen sammanträffat med.

./2

Becks skrivelse till konsulatet bifogas i original.

Kanslisten Milbradt vid konsulatet i München meddelar i sin skrivelse till beskickningen, att han ämnar ta närmare kontakt med Beck. Skola vi tills vidare avvakta vad som framkommer vid denna kontakt?

Min tillgivne
Tord E. Larsson

Herr Utrikesrådet S. Åström,
Stockholm.

1. ^{6.11} ^{10.11} ^{11.11} ^{12.11} ^{13.11} ^{14.11} ^{15.11} ^{16.11} ^{17.11} ^{18.11} ^{19.11} ^{20.11} ^{21.11} ^{22.11} ^{23.11} ^{24.11} ^{25.11} ^{26.11} ^{27.11} ^{28.11} ^{29.11} ^{30.11} ^{1.12} ^{2.12} ^{3.12} ^{4.12} ^{5.12} ^{6.12} ^{7.12} ^{8.12} ^{9.12} ^{10.12} ^{11.12} ^{12.12} ^{13.12} ^{14.12} ^{15.12} ^{16.12} ^{17.12} ^{18.12} ^{19.12} ^{20.12} ^{21.12} ^{22.12} ^{23.12} ^{24.12} ^{25.12} ^{26.12} ^{27.12} ^{28.12} ^{29.12} ^{30.12} ^{31.12} ^{1.1} ^{2.1} ^{3.1} ^{4.1} ^{5.1} ^{6.1} ^{7.1} ^{8.1} ^{9.1} ^{10.1} ^{11.1} ^{12.1} ^{13.1} ^{14.1} ^{15.1} ^{16.1} ^{17.1} ^{18.1} ^{19.1} ^{20.1} ^{21.1} ^{22.1} ^{23.1} ^{24.1} ^{25.1} ^{26.1} ^{27.1} ^{28.1} ^{29.1} ^{30.1} ^{31.1} ^{1.2} ^{2.2} ^{3.2} ^{4.2} ^{5.2} ^{6.2} ^{7.2} ^{8.2} ^{9.2} ^{10.2} ^{11.2} ^{12.2} ^{13.2} ^{14.2} ^{15.2} ^{16.2} ^{17.2} ^{18.2} ^{19.2} ^{20.2} ^{21.2} ^{22.2} ^{23.2} ^{24.2} ^{25.2} ^{26.2} ^{27.2} ^{28.2} ^{29.2} ^{30.2} ^{31.2} ^{1.3} ^{2.3} ^{3.3} ^{4.3} ^{5.3} ^{6.3} ^{7.3} ^{8.3} ^{9.3} ^{10.3} ^{11.3} ^{12.3} ^{13.3} ^{14.3} ^{15.3} ^{16.3} ^{17.3} ^{18.3} ^{19.3} ^{20.3} ^{21.3} ^{22.3} ^{23.3} ^{24.3} ^{25.3} ^{26.3} ^{27.3} ^{28.3} ^{29.3} ^{30.3} ^{31.3} ^{1.4} ^{2.4} ^{3.4} ^{4.4} ^{5.4} ^{6.4} ^{7.4} ^{8.4} ^{9.4} ^{10.4} ^{11.4} ^{12.4} ^{13.4} ^{14.4} ^{15.4} ^{16.4} ^{17.4} ^{18.4} ^{19.4} ^{20.4} ^{21.4} ^{22.4} ^{23.4} ^{24.4} ^{25.4} ^{26.4} ^{27.4} ^{28.4} ^{29.4} ^{30.4} ^{31.4} ^{1.5} ^{2.5} ^{3.5} ^{4.5} ^{5.5} ^{6.5} ^{7.5} ^{8.5} ^{9.5} ^{10.5} ^{11.5} ^{12.5} ^{13.5} ^{14.5} ^{15.5} ^{16.5} ^{17.5} ^{18.5} ^{19.5} ^{20.5} ^{21.5} ^{22.5} ^{23.5} ^{24.5} ^{25.5} ^{26.5} ^{27.5} ^{28.5} ^{29.5} ^{30.5} ^{31.5} ^{1.6} ^{2.6} ^{3.6} ^{4.6} ^{5.6} ^{6.6} ^{7.6} ^{8.6} ^{9.6} ^{10.6} ^{11.6} ^{12.6} ^{13.6} ^{14.6} ^{15.6} ^{16.6} ^{17.6} ^{18.6} ^{19.6} ^{20.6} ^{21.6} ^{22.6} ^{23.6} ^{24.6} ^{25.6} ^{26.6} ^{27.6} ^{28.6} ^{29.6} ^{30.6} ^{31.6} ^{1.7} ^{2.7} ^{3.7} ^{4.7} ^{5.7} ^{6.7} ^{7.7} ^{8.7} ^{9.7} ^{10.7} ^{11.7} ^{12.7} ^{13.7} ^{14.7} ^{15.7} ^{16.7} ^{17.7} ^{18.7} ^{19.7} ^{20.7} ^{21.7} ^{22.7} ^{23.7} ^{24.7} ^{25.7} ^{26.7} ^{27.7} ^{28.7} ^{29.7} ^{30.7} ^{31.7} ^{1.8} ^{2.8} ^{3.8} ^{4.8} ^{5.8} ^{6.8} ^{7.8} ^{8.8} ^{9.8} ^{10.8} ^{11.8} ^{12.8} ^{13.8} ^{14.8} ^{15.8} ^{16.8} ^{17.8} ^{18.8} ^{19.8} ^{20.8} ^{21.8} ^{22.8} ^{23.8} ^{24.8} ^{25.8} ^{26.8} ^{27.8} ^{28.8} ^{29.8} ^{30.8} ^{31.8} ^{1.9} ^{2.9} ^{3.9} ^{4.9} ^{5.9} ^{6.9} ^{7.9} ^{8.9} ^{9.9} ^{10.9} ^{11.9} ^{12.9} ^{13.9} ^{14.9} ^{15.9} ^{16.9} ^{17.9} ^{18.9} ^{19.9} ^{20.9} ^{21.9} ^{22.9} ^{23.9} ^{24.9} ^{25.9} ^{26.9} ^{27.9} ^{28.9} ^{29.9} ^{30.9} ^{31.9} ^{1.10} ^{2.10} ^{3.10} ^{4.10} ^{5.10} ^{6.10} ^{7.10} ^{8.10} ^{9.10} ^{10.10} ^{11.10} ^{12.10} ^{13.10} ^{14.10} ^{15.10} ^{16.10} ^{17.10} ^{18.10} ^{19.10} ^{20.10} ^{21.10} ^{22.10} ^{23.10} ^{24.10} ^{25.10} ^{26.10} ^{27.10} ^{28.10} ^{29.10} ^{30.10} ^{31.10} ^{1.11} ^{2.11} ^{3.11} ^{4.11} ^{5.11} ^{6.11} ^{7.11} ^{8.11} ^{9.11} ^{10.11} ^{11.11} ^{12.11} ^{13.11} ^{14.11} ^{15.11} ^{16.11} ^{17.11} ^{18.11} ^{19.11} ^{20.11} ^{21.11} ^{22.11} ^{23.11} ^{24.11} ^{25.11} ^{26.11} ^{27.11} ^{28.11} ^{29.11} ^{30.11} ^{31.11} ^{1.12} ^{2.12} ^{3.12} ^{4.12} ^{5.12} ^{6.12} ^{7.12} ^{8.12} ^{9.12} ^{10.12} ^{11.12} ^{12.12} ^{13.12} ^{14.12} <

München 2, den 11. Febr. 57 M/schz
Maximiliansplatz 13

Königl. Schwedische Botschaft
Bonn/Rhein
Koblenzer Str. 91

Ich darf mir weitere Mitteilungen in diesem Zusammenhang vorbehalten.

Im Auftrage:
gez. K. Milbradt
Kanzler

Diplomkaufmann
Karl Theodor Beck
Volks-u. Betriebswirt

2. Bp. 13.2.57
München 19 - 11. Februar 1957
Ysenburgstrasse 1/I

An das
Schwedische Konsulat
M ü n c h ' e n
Maximiliansplatz 13

Kgl. Schwedisches Konsulat
in München

J. Nr.: 113 Eing. 13.2.57

Ueber Presse und Rundfunk wurde ich auf die Angelegenheit des Diplomaten "Wallenberg" aufmerksam gemacht.

Ich selbst bin Spätheimkehrer und war im Jahre 1946 in Moskau in der Lubljanka inhaftiert.

Wenn ich auch selbst nicht mit Herrn Wallenberg in dieser Zeit in Berührung kam (persönlich), so habe ich doch über mitinhaftierte Kameraden von ihm gehört. Ich war z.B. längere Zeit mit dem emigrierten Professor Gregorjewski - Emigrationsdomizil bis zu seiner Verhaftung Belgrad - in einem Raum zusammen und eben dieser Gregorjewski war einige Monate Raumgenosse von dem schwedischen Diplomaten Wallenberg.

Dass wir uns eingehend über die Leidensgenossen informiert haben, ist nach Lage der Situation selbstverständlich und daher habe ich auch noch einige Momente in Erinnerung, die ich von diesem Gregorjewski über den Diplomaten Wallenberg erfahren habe.

Ich bitte Sie, die zuständige schwedische Dienststelle von meinem heutigen Schreiben in Kenntnis zu setzen und bin gerne bereit, das Wenige, das ich über das Schicksal des Herrn Wallenberg weiss, den interessierten schwedischen Stellen zu berichten.

Hochachtungsvollst !

Therese Joch

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 13 februari 1957.
1 bil.

16/12

198

16.2 1957

Avd. P 23 Leifland
P 2 Leifland

G Broder,

Härmed ber jag, såsom tidigare skett vid tjänste-
resor i denna angelägenhet, få översända reseräkning
över resa till Darmstadt och Bad Kissingen den 9 - 12
dennes.

Kjärliga hälsningar!
Din tillgivne
Leif Leifland

Herr Sekreterare G. L o r e n t z o n ,
Stockholm.

167V
12

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Bryssel den 14 februari 1957.

Strängt förtroligt.

1 bil.

3: 10 - 10

25.4.57

a till
Thulin (H-styl)
4/ Hildens Bergström

Bil. till Thulin (Dokument)

Exp. 6.5.57
200

Ärade Broder,

Jag har haft besök av en person, som genom uppvisande av belgiskt identitetskort nr 8160 legitimerat sig såsom István Adam, född den 19 juni 1903 i Eperjes och bosatt under adress 73, rue de Hennin, Bruxelles (tel. 47 62 02). Han uppgav sig tidigare ha sammanträffat med Åkerrén i wallenbergsaffären och ha talat med Raoul Wallenberg i Focsani. Han ville nu berätta följande.

Han hade för ungefär ett år sedan uppsökts av ungerske legationssekreteraren Furedi. Denne hade framhållit, att Adam nu ej alls hade den ställning, han vore förtjänt av, och hade erbjudit sig hjälpa Adam att erhålla upprättelse. Anställning i ungersk diplomatisk tjänst skulle därvid kunna ifrågakomma. Furedi hade också sedermera ordnat det så, att Adams moder, som vore bosatt i Ungern, erhöll en pension. Furedi hade under den första delen av bekantskapen alls ej talat om Wallenberg. Han hade emellertid givit Adam en del presenter, bl.a. vin, och även anordnat gemensamma utflykter för sin egen och Adams familj. Fotografier hade därvid också tagits, men Furedi hade alltid ordnat det så, att han själv ej

Utrikesrådet Åström,
Stockholm.

Bry 14.2.57 SJ-SÅ

kom med på korten.

Först för fyra månader sedan hade Furedi fört in samtalet på Wallenberg. Jag återger här Ádams version av samtalet.

F. "Har Ni avgivit en deklaration i Stockholm om Wallenberg?"

Á. "Jag har aldrig varit i Stockholm".

F. "Har Ni avgivit någon deklaration till svenskar?"

Á. "Nej".

F. "Var nu förständig. Jag känner någon, som vill ge Er en stor summa för att rädda Eder ur Er nuvarande situation".

Á. "Om jag är i diplomatisk ungersk tjänst, kan jag icke ha så stor våning, som jag har här i Bryssel".

F. "Det är fråga om en stor summa".

Á. "Hur stor?"

F. "Den räcker till en Cadillac."

Á. "Vem är givaren?"

F. "Han bor i Berlin."

Under tiden mellan jul och nyår hade Furedi givit Ádam ett flertal vinbuteljer samt bjudit ut honom på middag å restaurant. Efter middagen överenskoms om ett möte i Berlin den 9 februari 1957 framför operan vid Unter den Linden, vid vilket Furedi skulle introducera givaren.

Ádam skulle då förklara, att han aldrig avgivit någon deklaration i wallenbergsaffären och att han icke kände till denna. Furedi sade sig skola definitivt lämna Belgien. Han skulle tillskriva Ádam under avsändarnamnet Kemený.

Ádam företedde härefter ett öppet brevkort, avstämpat Berlin SW 77 (11?) den 4 februari 1957, försett med avsändarenamnet Kemený och adresserat till Ádam. Motsidan till adressdelen är försedd med ungersk text. Detta kort sade sig Ádam ha erhållit den 7 februari. Ádam översatte texten för mig på följande sätt:

"Votre livre de boyscout va être colporté en Allemagne. Je vous attends à l'heure fixée. J'ai assuré votre billet pour l'opéra. Je vous propose prendre un métro, parce que les heures de soirée ce n'est pas facile de prendre un taxi. Salutations."

Adam sade sig ha vistats i Bukarest under något av åren strax efter krigsslutet och därvid varit i kontakt med vår beskicknings B-avdelning, som hade hand om de ungerska intressena. Det kan hända, att Knut Anjou, som då var chef för B-avdelningen, erinrar sig honom. Vidare uppgav Adam, att han till yrket vore journalist.

Jag vill särskilt nämna, att Adam uttryckligen bad mig att icke informera de belgiska myndigheterna om hans besök. Dessa vore enligt hans uppfattning omgivna av dåliga rådgivare. Adam sade sig vidare icke ha sympatier vare sig för de ungerska kommunisterna eller för förmögna ungerska emigrantkretsar. Han "arbetar helt ensam".

Jag bifogar det brevkort, Adam företett, för den eventuella expertundersökning, som kan anses påkallad. Då jag emellertid lovat återställa det till Adam inom kort, vore jag tacksam, om det snarast möjligt kunde återställas till mig

*Med vänlig hälsning
Din tjänsteman
Sture Johanson*
(Sture Johanson)

Absender:
(Vor- und Zuname)

ALEXANDER KEMÉNY

Postkarte

Wohnort, auch Zustell- oder Leitpostamt

ISTVAN ADAM di

Straße, Hausnummer, Gebäudetell, Stockwerk oder
Postschließfachnummer,
bei Untermietern auch Name des Vermieters

73 RUE HENRI - IXELLES

BRUXELLES

Straße, Hausnummer, Gebäudetell, Stockwerk oder Postschließfachnummer,
bei Untermietern auch Name des Vermieters

bil. ltr. Yelmann-
Erdőm 14.2.57

(4. H. 57.

M.

ADAM!

A CSERKÉSI KÖNYV NEMETORSZÁGI TERJESZTÉSÉT
ELVÁHÁLOM. A RÉSZLETEK MEGBESEZÉSÉRE A MEGBE-
SZÉLT IDŐBEN VÁRMI FOGOM. OPERA JÉGYET AZ ÖN RÉ-
SZÉRE BIZTOSÍTOTTAM. AZ ESTI CSUCSFORGÁLOM
IDÉJE ALATT TAXIT NEM KÖNYV^{KAPVI}ÉRT A METRÓ
HASZNÁLATÁT AJÁNLOM.

VISZONTLÁTÁSIG ÜDVÖZLÖM

IKEMÉNY

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

förre Österrikiske
ministern Marek

Wien den 14 februari 1957.

R 18. Strängt förtroligt.

Broder,

I anslutning till meddelande i särskild ordning angående den förre Österrikiske ministern i Prag, Marek, vilken på sin tid bortfördes av ryssarna och 1947 av dem dödförklarades, ber jag få meddela, att jag vid samtal med chefen för rättsavdelningen i Bundeskanzleramt, envoyén Reichsmann, fått den upplysningen att sedan vi i juni 1954 erhöll en promemoria i ärendet ingenting av vikt förekommit. Han visade mig dossiern och det enda papper som fanns efter nämnda tidpunkt var en rapport från ambassadören Bischoff i Moskva, vari denne meddelade, att Mareks änka bett Bischoff förfråga sig hos sovjetiska vederbörande om ingenting nytt framkommit rörande hennes mans uppgivna död. Hon hade nämligen från olika håll fått höra, att han skulle ha levat efter 1947. Bischoff hade med anledning därav hört sig för med vederbörande tjänsteman i ryska utrikesministeriet, som förklarat, att den tidigare angivna tidpunkten alltjämt stämde. Ryssen hade emellertid tillagt, att man nu kunde meddela anledningen till Mareks fängslande. Det hade nämligen visat sig att Marek under en längre tid i samband med sin vistelse i Prag varit verksam såsom tysk Gestapo-agent.

Per Anger
Per Anger

Per Anger

Herr Utrikesrådet S. Å s t r ö m,
Kungl. Utrikesdepartementet.

641

CS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

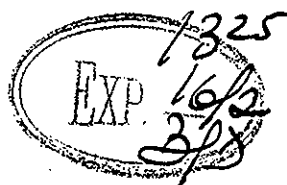
sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 16.2.57 19		
N:o	CHIFFER Enclair	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

2 Svensk
Budapest

M. 15 Edert 19. Tidningsuppgifterna i stort sett korrekta.
Vitbok är under tryckning och kommer snarast därefter
tillställas beskickningen.

Cabinet

TELEXSAMTAL.

Svensk,
Berlin.

För Tamm från Lorentzon.

Då jag först söndag morgon i Köpenhamn får besked om jag kommer till Berlin med BEA 065 eller PA 192 tar jag mig för egen maskin till generalkonsulatet. Ledsen störa weekendfriden.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till 2-2

» 3 » -

» 4 » -

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien.

Avsänt den TELEX/ 19 kl.

Inkom den 18 /2 1957 kl. 18.35

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 57:13		15
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu I

Posh ✓

Pol.

15.

För Åström - vår skrivelse 61. Den person, som enligt Posh skulle åhört Wisgërdas berättelse om Wallenberg, torde att döma av uppgifter lämnade av Otto Wessely - kunna vara identisk med en tysk medborgare Guido Struppe. Oss obekant huruvida Struppe frigivits.

Allard.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Frank Olmody Posh

Proh ✓

*21.2.57
Hör Granström*

Wien den 15 februari 1957.
Nr 120. bil.
R 18. Strängt förtroligt.

23.2.57
a + b f.k. till
Thulin /H-stpl/
/u/ Åström

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt insända en promemoria rörande
nya samtal med Frank Olmody Posfr.

Per Anger

Per Anger

P.M.

angående samtal den 12 och 13 februari 1956 med Frank Olmody Posh.

Då jag uppsökte Posh för att be honom att tills vidare icke publicera sina erinringar om Wallenberg under fångenskapen, sköt jag samtalsvis in några frågor om hans upplevelser i Butirka. Den skildring Posh därvid gav skiljer sig på väsentliga punkter från hans tidigare uppgifter.

Till saken hör att vi "glömt bort" att ge Posh en kopia av det protokoll han förut undertecknat. Han har således icke haft möjlighet att läsa på vad han däri meddelat.

Posh berättade följande. Han hade tillsammans med Rossmann lämnat Verchne-Uralsk den 5 maj och anlände efter fem dagar till Butirka. Där insattes de båda först i en genomgångscell i huvudbyggnaden men kom efter tre dagar till en cell i andra våningen, vars nummer Posh icke minns. (När Posh talar om andra våningen räknar han icke med någon bottenvåning.) I denna cell sutto de tillsammans blott tre dagar (lördag-måndag). Samma dag som Rossmann bortfördes för att opereras förflyttades Posh till cell 154 i femte våningen. Jag erinrar mig nu att Posh redan den 28 januari i förbigående nämnde detta, men jag trodde då att jag missuppfattat honom, då han ju dessförinnan alltid hävdade, att han kom till cell 154 som första cell i Butirka.

I denna cell satt han till en början ensam, varöver han blev så förtvivlad, att han satte i gång med en hungerstrejk. Efter omkring fem dagar sattes emellertid Rossmann in i samma cell. Han var då nyopererad och hade förband om huvudet.

Efter ytterligare 5 à 6 dagar anlände även generalen Mikosch.

Mikosch kom till denna cell direkt från ett läger. Då jag frågade hur generalen under sådana omständigheter kunde ha erfarit att Wallenberg satt i Butirka, blev Posh osäker. Slutligen sade han, att Mikosch säkert icke påstått, att Wallenberg just då skulle finnas i Butirka. Han hade bara berättat något om Wallenberg.

Då Posh några gånger nämnt namnet Mikosch påpekade jag för honom att han ju tidigare talat om Mikesch och även godkänt denna stavning i protokollet. Häröver blev Posh mycket överraskad och fann det obegripligt att han varit så slarvig.

Mikosch hade åtnjutit officersförplägnad och även andra fördelar. Sålunda hade man försett honom med pengar. Han hade införts i cell 154 civilklädd och av en likaledes civilklädd fångvaktare.

Anledningen till att Posh icke från denna cell varit i förbindelse med cell 153 var främst att risken för upptäckt var så stor just där. Trafiken var livlig till det mitt emot belägna köket och det var lätt för de förbipasserande att se in i cellen. För att undgå upptäckt fordrades att någon medfånge ställde sig så att han hindrade insyn genom luckan i dörren. Posh stod emellertid icke på så god fot med Rossmann, att han ville be honom om en sådan tjänst. Mikosch förbjöd, då han kom in i cellen, allt signalerande, då han vore rädd för att upptäckt kunde leda till att hans rätt att emottaga livsmedelspaket indrogs. Posh bädd var ursprungligen placerad vid väggen till cell 153. Sedan förledes emellertid Mikosch där och Posh tillsammans med Rossmann på andra sidan av cellen.

Då Posh förstod, att jag träffat Rossmann, frågade han mycket croligt, vad Rossmann hade sagt ^{om} honom. Han hade nämligen invecklats i mycket häftiga politiska gräl med både Rossmann och Mikosch.

I tre dagar sutto de tre fångarna tillsammans varefter Posh överfördes till cell 152. Jag frågade vad det första var som Posh gjorde, när han kom till denna cell. "Jag började genast knacka med grannicellerna, förstås." Ja, men gjorde han ingenting dessförinnan. "Jo, det första jag gjorde

var att slå ut fönstret för det var så dålig luft." Jag bad honom tänka efter noga, om det inte var något annat han gjort också. "Jo, jag bultade på celldörren för jag var så rasande över att lämnas ensam." Vem hade haft denna cell före Posh. "Det var en fånge som var ausgestorben. Det var därför som jag slog ut fönstret. Cellen stank av karbol."

Jag frågade på nytt Posh vid vilken tidpunkt han varit i Lubljanka. Posh svarade, att det måste ha varit omedelbart efter vistelsen i Butirka, förmodligen i september. Allt han med säkerhet mindes var, att vädret hade varit mycket varmt vid den tid då han överfördes till Lubljanka. Vid samtalet i går, då vi på nytt berörde saken, hävdade han med bestämdhet, att han var i Lubljanka från början av september till slutet av december 1953.

Vid samtalet i går som ägde rum på beskickningen och vid vilket även t.f. chargé d'affaires Anger var närvarande, berättade Posh om sin kontakt med Wallenberg. Han hade i cell 152 kommit i knackningsförbindelse med granncellen 151, i vilken en vitrysisk baptistpräst befann sig. Namnet på denna präst har Posh skrivit in i ett lexikon som han i cell 71 i Corpus III överlämnade till den tyske generalen Härtel. Den senare är enligt Posh för närvarande bosatt i en ort i Väst-Tyskland, som har något med "bad" att göra, antingen en kurort eller möjligen staden Wiesbaden. Posh vet icke om Härtel har medfört lexikonet hem.

Baptistprästen hade animerat Posh att taga kontakt även med grannen i cell 153, vilken vore "en sjuk svensk diplomat". Posh hade då knackat i väggen till nämnda cell men fick icke något svar. Han meddelade baptisten detta, vilken svarade, att fången väl i så fall måste antagas vara död. Han hade nämligen medan baptisten satt hos honom hungerstejkat i 28 dagar och tvångsmatats. Därvid hade han fått svåra sår i matstrupen som förorsakat starka blödningar. På grund härav hade man fört baptisten ut ur cell 153 och till cell 151. Posh försökte nu igen få förbindelse med grannen i nr 153 och erhöll denna gång ett svagt svar. Han frågade då direkt om grannen vore Wallenberg, vilket icke besvarades. Efter flera ytter-

ligare försök signalerade Posh en kväll: "Är Ni Wallenberg? Var snäll och svara. Jag var också i Budapest." Då hörde han grannen knäcka ett tydligt: "Ja." Grannens signaler hade överhuvudtaget varit svaga och långsamma och Posh fick det intrycket att han måste ha varit mycket medtagen.

Posh' nya framställning överensstämmer ju mycket väl med Rossmanns berättelse. Jag finner det för egen del osannolikt att de båda stå i maskopi med varandra, bl.a. med hänsyn till det sätt på vilket Rossmann uttalade sig om Posh. Omedelbart efter det att Posh fått Rossmanns adress sökte han denne i bostaden vid en genomresa genom Kapfenberg. Rossmann var emellertid icke hemma, varför Posh i brevlådan lämnade ett skriftligt meddelande i vilket han bl.a. frågade om Rossmann erinrade sig numrena på cellerna i Butirka. Rossmann skrev sedermera ett kort till Posh, vilket denne lämnat mig och som jag bifogar. Detta innehåller ju inga upplysningar. Rossmann bekräftade Posh' uppgift om det misslyckade besöket, då jag den 9 februari träffade honom.

Jag tror snarare, att Posh, innan han kontaktade beskickningen, i sitt minne gick igenom den berättelse han skulle avgiva och därvid fastläste en del uppfantiserade detaljer som voro felaktiga. Nu, då han oförberett får svara på strödda frågor, kommer sanningen lättare fram. Det sätt, varpå Posh besvarade frågorna, gav ett intryck av trovärdighet.

Det bör observeras, att de tidsuppgifter som Posh lämnat icke kunna stämma. Från den dag Posh lämnade Verchne-Uralsk och tills han kom till cell 152 skulle 25-30 dagar ha förflutit. Till sistnämnda cell skulle han således ha kommit i början på juni månad. Där satt han enligt egen utsago endast en kort tid, högst några veckor. Samtidigt säger han nu, att han först i början av september, alltså hela tre månader senare, skulle ha förflyttats till Lubljanka. Sistnämnda uppgift visar också, att han icke i början på september kan ha haft förbindelse med Wallenberg utan att detta måste ha ägt rum tidigare.

Posh' vittnesmål om kontakten med Wallenberg i Butirka har, som synes, bleknat högst betydligt. Mikosch har icke sagt, att Wallenberg vid denna tid befann sig i fängelset och

baptisten har icke nämnt Wallenbergs namn. Det bör observeras att Posh först på direkt fråga om grannen vore Wallenberg fått ett "ja" till svar.

En av de många episoder som Posh berättat från fångenskapen förtjänar måhända att återgivas. I cell 42 i Vladimir hade Posh råkat i dispyt med en rysk fångvaktmästare om frigivningen av fångar. Posh berättade mycket dramatiskt om hur han hade utropat: "Se på den där sängen! Där låg Schörner och den våldsverkaren har Ni frigivit! Den där Gestapo-mannen!" - Posh pekade på Sanitzer - "kan intyga vilka förbrytelser Schörner gjort sig skyldig till. Men jag, som alltid bekämpat nazismen, mig släpper Ni inte." Då svarade ryssen lugnt: "Om vi trodde, att vi hade någon nytta av att Ni blev frigiven skulle också Ni släppas i morgon dag."

Jag har också talat med Dr Raphael Spann vilken satt med Posh i Verchne-Uralsk och Vladimir. Spann bekräftade, att Posh varit illa omtyckt av sina kamrater under fångenskapen. I vissa ungerska emigrantkretsar däremot åtnjöt han numera ett högt anseende. Sålunda upprätthöll han nära kontakt med några kardinal Mindszenty närstående personer.

Posh vore enligt Spanns uppfattning en patologisk lögnare. Samtidigt hade han emellertid ett osedvanligt gott minne. Därest han icke flöt ut i fantasier vore det därför, mycket sannolikt, att hans uppgifter kunde betraktas som tillförlitliga och exakta. Under alla omständigheter vore det icke omöjligt, att hans berättelse byggde på en kärna av sanning. Spann trodde knappast att Posh vore en utsänd agent. Däremot kunde det väl tänkas, att han vore ute efter pengar.

Wien den 14 februari 1957.

Erik Braunerhede

Absender:

Johi & Rossmann
Kapfen.

Winklerstrasse Nr 15

Von wünschste ich dir
alles gute für die
Zukunft.

Nochmals herzliche
Grüße von mir
an meine Familie
dein Hans.

Postkarte
Fernverkehr

Mg

Franz

Posch

Wien 89

Park-Hotel

Straße, Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postschließfachnummer

Happfen 26. 7 28. 1. 57

• Lieber Franz!

Vielen Dank für Deinen lieben Besuch, es ist sehr schade das ich nicht zu Hause war, ich war beim Schiesspringen in Pfenz da mein Sohn auch mit gesprungen ist. Hättest Du nicht ein wenig warten können? Ich bin schon um 17^h nach Hause gekommen. Leider kann ich mich auch nicht mehr erinnern auf die Zeller H^o. Wie geht es Dir? Bist gesund? Ich bin gesund und wohl auf, ich hoffe es den Dir auch. Ich kam am 11. 6. 1954 nach Hause. Wann bist Du nach Hause gekommen? Bitte schreibe mir über Dein Verbleiben nach Moskau. Vielleicht kann Du wieder ein mal vorbei kommen, möchte mich sehr freuen, auch meine Familie. Ich bin wieder bei der Firma Güls, und habe auch wieder meine alte Arbeit als Meister. Was macht Du, bitte schreibe mir etwas. Wie geht es mit den Jungs aus, was die in Moskau gelernt hat was Du schreiben wirst?

KUNGL.

SVENSKA AMBASSADEN

Rom den 13 februari 1957.

P 2

2 bil. ✓

artikel om R. Wallen-
berg.

Grossheim - Kierke v

*H italiska artiklarna
bland "tidningsklipp".*

131

P. 2.

18 17

Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu I

Broder,

4/1.
1/1.
I anslutning till Beck-Friis' brev till Jarring
den 26 februari 1954 ber jag härmed få översända en
artikel - jämte ett utförligt referat på svenska -
som Franco Trandåfilo publicerat i "Il Tempo" den
8 februari med anledning av det sovjetiska beskedet
om Raoul Wallenbergs öde. Det tycks huvudsakligen
röra sig om ett uppkok på hans tidigare uttalanden.

Eric von Post

Eric von Post

(Eric von Post)

En par andra klipp bilaggs skän.

Utrikesrådet Å s t r ö m,
S t o c k h o l m.

P 2 2u

P.M.

Artikel i "Il Tempo" den 8 februari 1957 angående Wallenberg av Franco Trandafilo.

Trandafilo säger i sin artikel med anledning av det ryska meddelandet om Wallenbergs död i fängelset 1947, att på den sovjetryska regeringen vilade ett tungt ansvar för att inte omedelbart ha vidtagit undersökningar avseende den svenske diplomaten, fränsett naturligtvis den uppenbara oriktigheten av påståendet att denne dött 1947. Raoul Wallenberg var fortfarande levande vid slutet av 1950, fastslår Trandafilo. Denne hade den 1 april 1950 förflyttats från Lefortovskajafängelset till Butirskaja där han insattes i cellen 172 tillsammans med en bulgarisk ingenjör Stepan Sclapov. Den 4 april inhystes i cellen ytterligare två personer: den ungerske handelsattachén i Bulgarien Janos Sokatz och herr Henri Tomsen, som häktats i Budapest under hemlighetsfulla omständigheter 1945. Tomsen var av medellängd och kraftigt byggd samt hade rödaktigt hår och skägg, vilka icke rakats som på de andra fångarna.

Efter en månad hade Tomsen och Sokatz förflyttats. Tomsen berättade att han arresterats i Budapest när han infunnit sig hos de ryska militärmyndigheterna för att meddela dessa, att han utställt svenska födelseattester för ungerska judar för att rädda dem från rasförföljelser samt att han även utställt skyddsbrev från svenska legationen för några ryska undersåtar.

I stället för den tacksamhet han väntat sig hade han förhörts som en fiende och stängts in i ett rum med en vaktpost utanför.

En natt då vakten sov hade han flytt och funnit en fristad hos en god väninna. Vid en razzia hade han emellertid

hittats och sänts direkt till Moskva. Tomsen hade berättat om långa förhör samt om huru han till en början utsatts för grym behandling därför att man ville avtvinga honom en be-kännelse att hava varit i det tyska spionagets tjänst.

Senare hade utan angiven orsak behandlingen blivit bättre.

Tomsen talade många språk, inbegripet ryska, något som varit en av de huvudsakliga anledningarna till misstankarna mot honom.

När fångarna utväxlade adresser på respektive familjer hade Tomsen bett de övriga meddela svenska utrikesdepartemen-tet att han befunne sig i ryskt fängelse - departementet komme att underrätta vederbörande. Några dagar efter återkomsten till Rom hade en tjänsteman vid svenska legationen uppsökt Tranda-filo och frågat honom om han under fångenskapen påträffat någon svensk medborgare. Trandafilo hade då berättat historien om Tomsen. Den svenske diplomaten hade blivit bestört. Historien stämde i allt med Raoul Wallenbergs. Senare hade Trandafilo sammanträffat med Wallenbergs familj. Beskrivningen på Tranda-filos cellkamrat stämde fullständigt in med Wallenberg. Tranda-filo hade uppställt hypotesen att Wallenberg utlovats förmåner om han icke uppgåve sin verkliga identitet. Tillfälligtvis hade Trandafilos uppgifter bekräftats av en annan italienare, som fått kännedom om att svensken befunne sig i fängelset. Detta hade givit myndigheterna i Stockholm tillfälle att fästställa, att Tomsen och Wallenberg vore samma person. Resultatet av dessa efterforskningar hade delgivits Trandafilo av svenska regeringen vilken genom Palazzo Chigi's förmedling framfört sin tacksamhet samtidigt som den uttryckt förhoppningen att snart få Wallen-berg frigiven. Detta hände mot slutet av år 1950.

18/2

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Posh

Wien den 15 februari 1957.

R 18. Strängt förtroligt.

Posh ✓
Hbr Simonson
Hbr Braunerhjelm
21.2.57

22.2.57
a f.k. till
Thulin /H-stpl/
/u/Åström

Broder,

I anslutning till 120 B 15.2.1957 ber jag få meddela, att jag nu själv haft ett längre samtal med Posh för att söka få ett intryck av honom. Som vi redan nämnt för Lorentzon i telefon, försöka vi nu att avstyra att Posh sätter i gång med att publicera sin historia från fängelsetiden, vari bl.a. uppgifterna om Wallenberg skulle ingå såsom en integrerande del. Vid samtalet sökte jag därför få honom att åtminstone uppskjuta denna publicering och förklarade mig i stället beredd att ge honom en del upplysningar från den tid när Wallenberg verkade i Budapest och jag själv befann mig där. Posh har nämligen vid ett par tillfällen antytt, att han vore intresserad att få en del inside information från den tiden, som skulle kunna ligga till grund för en första artikel i ämnet. Vi pratade sålunda en hel del om vad som hände åren 1944-1945, då alltså även Posh enligt uppgift befunnit sig i Budapest, och jag kunde härvid konstatera, att vad han å sin sida berättade om egna upplevelser, sammanträffanden med olika för mig kända personer o.s.v. visade, att han verkligen varit där och att han åtminstone på denna punkt är sanningsenlig i sina uppgifter. Mitt intryck är, att Posh knappast kan vara en agent. Han framställer sin sak på ett sätt som åtminstone vid första påseendet verkar trovärdigt. Han är givetvis en fantasifull person, en pratmakare, och fladdrar i sin brist på koncentration hit och dit. Att han är så illa omtyckt av de övriga av de personer som utfrågats av oss beträffande honom, har väl sin förklaring däri att han är en bråkmakare och en i hög grad aggressiv person. Han har tydligen, vart han än kommit, haft svårt att draga jämnt med sina medfångar, särskilt med dem som han attackerat för deras nazistiska åsikter.

utrikesrådet S. Å s t r ö m,

Utrikesdepartementet.

Per Åström
Per Ånger
Per Ånger

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Frank Olmody Posh

18/12
Wien den 15 februari 1957.

R 18. Strängt förtroligt.

och personligt

Posh ✓

Broder,

(1207)
I anslutning till dagens skrivelse M5 angående Frank Olmody Posh vill jag orientera Dig om att denne de senaste dagarna talat om att han gärna skulle vilja begiva sig till Sverige för att där i lugn och ro författa ett manuskript till en film av dokumentarkaraktär om fängelserna i Sovjetunionen samt intressera svenska och utländska bolag för inspelning av filmen. Han har försiktigt frågat, om han skulle kunna resa till Sverige såsom flykting inom ramen för den svenska flyktingaktionen. Då jag i går kväll som hastigast träffade honom, sade han emellertid, att han förstod, att svenska regeringen knappast kunde tänkas betala för hans uppehälle i Sverige, och han funderade därför på om han icke kunde skriva till familjen Wallenberg, som ju hade pengar! Posh påstår sig under fångenskapen i Nowoje Vremja och andra ryska tidskrifter ha läst häftiga angrepp mot ambassadören Boheman, vilken således måste vara en framstående anti-kommunist. Han avsåg därför att så småningom skriva till Boheman och söka intressera denne för sina planer.

Det börjar således bli bråttom med undersökningarna så att vi ha klart för oss vad i Posh' berättelse som är sanning innan han bryter lös på allvar. Sanitzer kommer till Wien i slutet på denna månad och jag hoppas av honom kunna utröna vem den hamburgare kan ha varit, som skulle ha påstått att Wallenberg 1954 fanns i Suchanovka. Vidare har Posh berättat,

Herr Förste Sekreteraren Gunnar Lorentzon,
Kungl. Utrikesdepartementet.

att Otto Vessely fanns i samma cell som Wisgerda och "Guido" vilken senare sittande på Posh' sängkant skulle ha åhört Wisgerdas berättelse. Jag kommer därför söka Wessely så snart jag kan få tag på honom. Han har flyttat till ny adress och hans arbetsgivare i nationalbanken vägrar att uppgiva denna, men kommer däremot att be Wessely att sätta sig i förbindelse med mig. - Posh reser på lördag eller söndag till München för att träffa biskopen.

Din tillgivne

Erik Braunerhielm
Erik Braunerhielm

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (Bud)

ex. 2 till *pdch*
» 3 » —
» 4 » —

Från Moskva

Avsant den 19/2 19 57 kl. 1510

Inkom den 19/2 19 57 kl. 1520

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>37: B</i>		<i>98</i>
Avd. <i>P</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>Eu I</i>

aa *20v*
98

Zacharov mottager mig den 19 februari kl. 17,
då jag lämnar note R.Wallenberg-saken. I från Stock-
holm medförd text har jag tillagt sedvanlig inled-
ning "svenska ambassaden betygar etc."

Sohlman

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Dnr 37: B		99
Avd. P	Gr. 2	Mål. E ^I

ex. 2 till *polsh. (20/3)* -

» 3 » —

» 4 » <

Från Moskva

Avsant den 19 / 2 19 57 kl. 20.00

Inkom den 19 / 2 19 57 kl. 20.20

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

ex t.Kab.sekr.
(rev.)

20 ✓
20 ✓

99.

Primo: Efter genomläsning av översättningen av noten - vårt chiffer 98 - förklarade Zaharov, att allt som kommit fram under undersökningarna framlagts i sovjetiska P.M. den 6 februari. Detta som omfattat hörande av ett stort antal personer och ingående arkivstudier och därför krävt lång tid, hade föranlett den slutsats som angivits i P.M. om vad som skett. Klarhet härom hade sålunda enligt sovjetisk uppfattning erhållits, tillade Zaharov med någon skärpning av tidigare uttalanden. Jag hänvisade till P.M.s försiktiga formulering och ytterst bristfälliga upplysningar. Som exempel anförde jag, att ingen förklaring lämnats, varför Wallenberg över huvud taget befunnit sig i sovjetiskt fängelse. Jag hänvisade i övrigt ånyo till notens sista stycke och sade mig för dagen icke ha något ytterligare material att överlämna samt erinrade om vår ytterst rigorösa prövning av allt material. Zaharov upprepade vad han nyss sagt och förbehöll sin regering rätten att återkomma. Jag sade mig ämna hemställa i Stockholm att noten ej offentliggöres förrän tidigast på kvällen den 20 februari.

Secundo: För Backlund. Obs. DN:s foto av Zaharov ej autentiskt. Hans bild ofta synlig i amerikansk press under hans New York-tid.

Sohlman

MAIE
PSE
Gusev

Från Moskva

Avsant den 19/2 19 57 kl. 1510

Inkom den 19/2 19 57 kl. 1520

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

97

För Excellensen personligen. När jag den 16 februari i sällskaplig samvaro framförde Dina personliga hälsningar till Gromyko, sade sig denne sätta mycket stort värde därpå och bad mig framföra hjärtligt tack. Förhoppningarna om våra förbindelser avser jag framföra vid hövlighetsvisit. Zorin, som jag tillät mig även hälsa, tackade lika hjärtligt och förklarade spontant, att förbindelserna med Sverige enligt hans mening komme förbättras, särskilt sedan Gusev tillträtt sin post. På fråga när så kunde väntas ske sade sig Zorin hoppas inom en nära framtid. Dock måste man först avvakta, att den antisovjetiska kampanjen i Sverige lade sig. Dessförinnan skulle det ej vara lämpligt att nytt sändebud tillträdde. Jag sade mig ej känna någon sådan kampanj, var till Zorin genmälde, att svenskarna reagera så nervöst.

Sohlman

K O P I E

Lidén/Tj

Telegram

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Wallenberg

STOCKHOLM 19 februari 19 57		
N:o 61	CHIFFER	BIL.
(Red. Lidéns blyerts-koncept) INK. D. N:o		
AVD. A	GR. 2	MAE. E

Svensk

Moskva

Edert chiffer 99. Publiceringen här~~x~~ uppskjutés
enligt Eder önskan.

Cabinet.

Exp 17/2 2120 g.

Backlund/Tj

KUNGL. UTRIKES Telegram
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 19 febr. 19 57		
N:o 58	✓ Enclair	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR L	MÅL LEE I

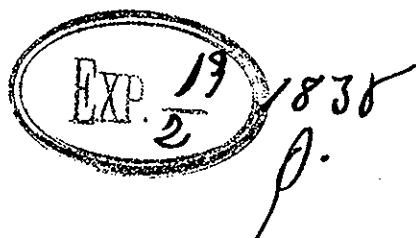
Urgent

Svensk

Moskva

Tacksam telegram bekräftelse så snart noten över-
lämnas.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Landberg/MS

STOCKHOLM 19
Stockholm den 19 februari 1957.

I 4

N:o 1592

3 bil BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2
4

MÅL.

En

4

artiklar ang. Wallenberg
m.m.

Pr.

(P 1 Hermanson)

Herr Ambassadråd,

Jag ber härmed att få översända ett klipp ur Ny
Dag av den 19.2. innehållande en intervju med Gromyko om
Wallenberg-affären, samt ett ledarklipp om fallet Hermanson.
På pressförfrågningar om Gromyko-uttalandet svarades att
UD inte kommenterade de uppgifter, som där kom fram.

(Göran Landberg)

ssadrådet Petri,

s k v a.

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	19 19 57
utl. kurir	2
luftpost	Jun
vanl. post	sign.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

ex. 2 till *polch -*
» 3 » *(P 1 Hermannson)*
» 4 » *-*

Från Moskva

Avsant den 20/ 2 19 57 kl. 20.35

Inkom den 20/ 2 19 57 kl. 21,25

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>37: R</i>		<i>100</i>
Avd. <i>P</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>E. E.</i>
<i>P</i>	<i>1</i>	<i>Hermannson</i>

20

100.

20.2. 1920 E. E.

Primo: Edert enclair 59. På den bulgariska mottagningen den 18 februari sade mig Staf att rysarna till honom förklarat, att saken utagerad, men att han själv ej kunde tro att så var fallet. På hans fråga vad nu komme att ske från svensk sida hänvisade jag till regeringens uttalande efter mottagandet av sovjetiska PM den 6 februari och riktade särskilt uppmärksamheten på förutom sovjetiska uppgifternas knapphändighet vår förväntan att erhålla sådant nytt material, som kunde framkomma här, tilläggande att vi givetvis skulle som hittills fullfölja alla nya spår. Staf gjorde endast den reflexionen att det vore rysligt vad som tydligen hänt.

Secundo: Staf upptog även fallet Hermannsson och jag sade mig ej kunna begripa hur ryssarna kunde agera på ett ur deras egen synpunkt så oklokt sätt. Vem som helst skulle ju ha kunnat förutsäga reaktionen i Sverige om fallet publicerades. Staf genmälde endast, att det dock vore oriktigt att ha förbindelser med sådana personer som ^{H:S} ~~hane~~ ryske vän. Jag svarade att denne introducerades på beskickningen genom en officiell tolk, varför vi utgått från att han vore korrekt.

Tertio: Min tjeckiske kollega frågade mig den 19 februari om fallet Hermannsson. Jag gav honom en fullständig redogörelse och sade, att vi ej kunde förstå det hela om det ej ägde samband med den sovjetiska spionaffären i Sverige. Tjecken gjorde ingen reflexion.

Sohlman

Det. i ledningsdokument

Köpenhamn den 18 februari 1957.

Nr. 183.

8/cil.

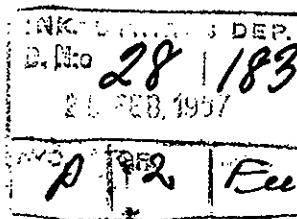
P 2.

Elu

(P51)

Raoul Wallenberg.

165 B 11.2.57.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

R.N. En ungersk flykting i Danmark, 52-årige Gyorgy Zeisler, har i "Information" för den 16 februari 1957 givit en gripande skildring av två möten med Raoul Wallenberg i Budapest. Han skildrar hur Wallenberg i sista minuten lyckades förhindra deportation av 300 judar till koncentrationslägret Mauthausen. De befriade fördes under svenskt beskydd från järnvägsstationen, dit de transporterades av beväpnade pilkorsmän, till ett hus, som Wallenberg förvärvat. Det första som ordnades var att många, som inte hade skyddspass, i största hast fotograferades och skrevs upp på listorna, varefter de också kunde få sina pass. Zeisler slutar sin skildring med orden: "Wallenberg skall aldrig någonsin glömmas av judarna. Hur skulle man kunna glömma en man, som genom sina handlingar var mera gud än människa."

./.

Som framgår av de vördsamt bifogade klippen ha flera danska landsortstidningar, bl.a. Jyllands-Posten, i redaktionella uttalanden skarpt brännmärkt det förakt för människan, som den ryska noten om Wallenberg i själva verket avslöjar.

Carl Bergensträhle

(Carl Bergensträhle)

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Nyström/On
Pol.delgivn.
21.2.57.

Köpenhamn den 18 februari 1957.

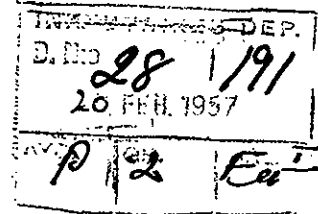
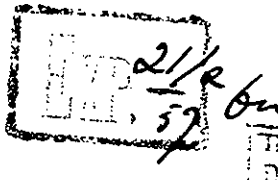
a.f.k.t. besk.chn Nr. 191.
Moskva 1214 exp HP 1.
u/ L. Hennings
tjfl Byråchef

3 bil.

Bil. bland
"Tidningsklipp"

165 B. 11.2.57.

R. Wallenberg m.m.
P 2 En- (Pol)

W

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

R.N. Hårt trängd av de talrika interpellationerna i pressen har kommunistledaren Aksel Larsen tvingats att publicera två längre inlägg i "Land og Folk" rörande den sedan 1937 försvunne danske kommunisten Arne Munch-Petersen (12 och 14.2). Något nytt innehåller inte hr Aksel Larsens inlägg. Han säger sig inte tro, att Munch-Petersen blivit avrättad i Sovjetryssland, enär det redan före kriget upplysts, att han rest från Ryssland. Å andra sidan säger sig Aksel Larsen icke vara säker på att Munch-Petersen icke blivit avrättad. Någon egen aktion i saken förklarar han sig inte vilja företa, trots stats- och utriksministerns erbjudande att ta upp saken, om Aksel Larsen sände honom ett brev med begäran därom.

Den försvunnes hustru, översköterska i Nykøbing Sj., fru Elna Hiorth-Lorentzen har däremot gjort en dylik framställning. Hon önskar hänvändelser både till Sovjetunionen och Österrike. Det sistnämnda önskemålet motiveras med att den danska nazistiska pressen i april 1938 publicerat ett brev från en Carlis Hansen, enligt vilket Munch-Petersen skulle ha anhållits av de nazistiska myndigheterna i Österrike. Fru Hiorth-Lorentzen slutar med att återge en del rykten, som kommit till hennes kännedom efter det att mannen dödförklarats 1950. Någon ståndpunkt till framställningen har ännu icke tagits.

En del klipp bifogas värdsamt.

Carl Bergensträhle
(Carl Bergensträhle)

den 18.2.57.191/1.BG/SZ.

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Bern den 18 februari 1957.

P 2

1 bil.

Strängt förtroligt.

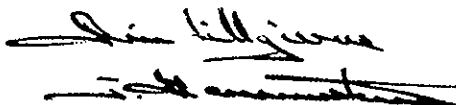
upplysningar i Wallen-
bergaffären

21.2.57
Hör Allard

25.2.57.
a+b f.k. in
Thulin (H-styl)
u/ Åström

Broder ,

Efter anmodan besökte jag i eftermiddag kabinetts-
sekreteraren Kohli, som därvid överlämnade för vidarebe-
fordran till departementet utdrag ur ett från den schwei-
ziske ministern i Wien, Hohl, mottaget brev, daterat den
14 februari beträffande Wallenberg. Enligt vad Du därav
ser, skulle trovärdiga personer göra gällande, att Wallen-
berg ännu 1950 varit i livet. Jag tackade för meddelan-
det och nämnde att med största sannolikhet komme snarast
Allard att taga kontakt med sin schweiziske kollega för
erhållande av kompletterande upplysningar.

(T. Hammarström)

Herr. Utrikesrådet S. Å s t r ö m ,
Utrikesdepartementet.

Bern 18.2.57 TH-SÅ

Cs

Bei dieser Gelegenheit möchte ich nicht
verfehlen, Ihnen mitzuteilen, dass die beiden
Freunde Brüggers, die in Oesterreich nunmehr eine
neue Existenz aufgebaut haben und durchaus vertrau-
enswürdig sind, meinem Mitarbeiter kürzlich bestätig-
ten, sie seien noch im Jahre 1950 mit dem schwedi-
schen Diplomaten Wallenberg in einem Lager in der
Nähe Moskaus zusammen gewesen. Auch Brügger habe
noch bis mindestens 1950 eine regelmässige Klop-
fverbindung mit Wallenberg unterhalten. Bekannt-
lich hat die sowjetische Regierung vor kurzem mit-
geteilt, Herr Wallenberg sei im Jahre 1947 im Mos-
kauer Ljubianka-Gefängnis verstorben.

Lidén/IV

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETTelegram

ang. Wallenberg

STOCKHOLM		19
den 20 februari 1957.		
N:o 59 ✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

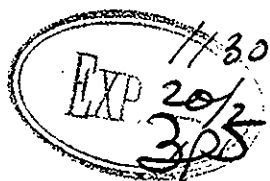
Svensk

Moskva

59 Ny Dag publicerar idag följande ledarstick:
Enligt den intervju Sovjetunionens utrikesminister,
Gromyko, beviljade Ny Dags Moskvakorrespondent Karl
Staf. "torde undersökningarna i fallet Wallenberg
kunna betraktas avslutade", då sovjetmyndigheterna
icke funnit något annat spår efter Wallenberg efter
han försvann än knapphändiga meddelande som sedermera
avlidne läkaren Smoltsov lämhade efter sig.

Just med hänsyn till knapphändigheten i material
varpå sovjetregeringens senaste meddelande bygger måste
man emellertid utgå ifrån, att varje eventuellt fram-
kommande annat spår noga skall följas.

Cabinet.

Åström /ars

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 20 februari 1957.

STOCKHOLM

19

N:o

1 bil. BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

p

2

2

Herr Överdirektör och Fru von Dardel,
D j u r s h o l m .

./. .

Härmed har jag äran överlämna texten till den
note, som ambassadören Sohlman i Moskva igår eftermiddag
på svenska regeringens vägnar överlämnade till det
ryska utrikesministeriet, och som utgör svar på Sovjet-
regeringens memorandum av den 6 februari 1957 angående
Raoul Wallenberg.

/Sverker Åström/

*Dep. m. h. ut
20.2.57 ars*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETpressmedd. ang. Raoul
Wallenberg.

Pr.)

STOCKHOLM d. 20.2. 19 57

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Lén I

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

T.T. (3 ex.)

P.T.

Associated Press

United Press

Agence France-Presse

Reuters Ltd.

TASS

Bengtsson, DPA

A-Pressen

Pressens Reportagebyrå

Högerpressens Nyhetsbyrå

Bondeförbundets Presstjänst

Redaktör H. Christensson, Radiotjänst (3 ex.)

Statens Upplysningsbyrå

Utrikespolitiska Institutet

Redaktör Gunnar Fagrell, Tidningen Världshorisont

Redaktör Sandberg, Svenska Handelstidningen Justitia

Svensk-Amerikanska Nyhetsbyrån

Svensk-Internationella Pressbyrån

FN:s Informationskontor, Köpenhamn

Nordisk Tidskrift for International Ret

Pressattachén M. Werner

Pressattachén ~~E.O. Frietsch~~ A. Kartia

Pressattachén J.C. Lacotte

Pressattachén E. Rymko

Pressattachén H. El Ghamrawi

Professor Eric Bellquist, Berkeley, USA

Prinsessan Massalsky (3 ex.)

Redaktör ~~Gunnar Beckman~~ Max Mehlem

Redaktör Kurt Neumann

Mr. R.R. Ellen, Australian Government Trade Commissioner, Bonn

Doktor Walter Bauer-Heyd, Köpenhamn

Samtliga utländska beskickningar i Stockholm

Samtliga svenska beskickningar, lönade generalkonsulat och
konsulat m.fl. enligt bifogade lista

Utlandspressen enligt pressrummet

Pressbyråns samtliga tjänstemän

Pressrummet

Excellensens sekreterare (2 ex.)

Kabinettssekreteraren

Bitr. Kabinettssekreteraren

Chefen för arkivet

Chefen för pol. avd.

Chefen för personalavd.

Chefen för protokollet

Bitr. chefen för pol.avd.

Chefen för rättsavd.

Chefen för handelsavd.

Bitr. chefen för handelsavd.

Chefen för I byrån, Pol.avd.

Chefen för II " " "

Chefen för FN-byrån, " "

~~Sekr. Westenberg~~ Fru Djurberg

Skr. Petri

EXPEDIERAT	
med,	den
sv. kurir	21/2 1957
utl. kurir	
luftpost	
vanl. post	sign.

20 57

2 J.V.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *London*

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Hamburg

Avsänt den 21 / 2 1957 kl. 17.28

Inkom den 21 / 2 1957 kl. 18.10

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 22: B		3
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	2-1

25.2.57
P.M. Thulin

Proh

3.

Edert chiffer 3. Suchdienst har ingen Guido Struppe.
Fyra Struppe finnas; Heinz, född 1883, Josef 1897, Karl 1910
och Franz 1926.

Ekblad.

AMBASSADE ROYALE DE SUÈDE

Moskva den 19 februari 1957.

Nr. 142

note om Raoul Wallenberg.

HP 80

2 bil ✓

Förtrolig.

20 ✓

Pg

ANK. UTRIKES DEP.		
D. No	36	142
2 FEB 1957		
A	2	Eu I

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Q.V. Jag får härjämte värdsamt insända avskrift av den note jag i eftermiddag överlämnat till vice utrikesminister Zaharov rörande Raoul Wallenberg. Vid noten fogad rysk översättning bifogas likaledes i avskrift.

Rolf Sohlman
Rolf Sohlman

P 2 Lu I

Svenska ambassaden betygar Sovjetunionens utrikesministerium sin aktning och har enligt instruktion äran meddela följande.

I sitt memorandum den 6 februari 1957 har Sovjetunionens regering förklarat, att av dess utredningar rörande den svenske beskickningssekreteraren Raoul Wallenberg den slutsatsen bör dragas, att Wallenberg avled i ett fängelse i Moskva natten till den 17 juli 1947. Ansvar för den svenske diplomatens kvarhållande i fängelse och för de oriktiga uppgifter, som alltsedan den 18 augusti 1947 under en lång följd av år lämnats den svenska regeringen, lägges på de sovjetiska säkerhetsorganen och Sovjetunionens regering uttalar sitt uppriktiga beklagande av vad som har inträffat. Tillika meddelas, att den person i säkerhetstjänstens ledning, som varit den närmast ansvarige för övergreppet mot Wallenberg, har för grova brott dömts till döden och avrättats.

Svensk opinion är med rätta upprörd över vad som förekommit i denna sak. Om den sovjetiska säkerhetstjänsten kunnat handla så egenmäktigt, att den gjort ett neutralt lands diplomatiska tjänsteman till fånge och hållit honom i fängelse under 2½ år utan att rapportera därom till sovjetregeringen eller till utrikesministeriet, så är detta i och för sig ett förhållande för vilket sovjetregeringen icke kan avlasta sig ansvaret. Genom sitt beklagande har sovjetregeringen också erkänt sitt ansvar. Härtill kommer att så länge Wallenberg var internerad i ett fängelse i Moskva, sovjetregeringen icke kan ha varit ur stånd att i anledning av de många démarcherna från svensk sida skaffa sig tillförlitliga upplysningar i sa-

1 DSRU:s Utrikesministerium,
s k v a.

ken, ifall den hade verkställt de noggranna undersökningar, som den försäkratt svenska regeringen upprepade gånger att den företagit.

Det får i detta sammanhang erinras om att ambassadören Sohlman senast dagen före den som uppgivits för Raoul Wallenbergs död, i Sovjetunionens utrikesministerium påminde om Wallenberg. Dessförinnan hade omkring tjugo svenska påminnelser gjorts i denna fråga i Moskva, efter det vice utrikesminister Dekanosov den 16 januari 1945 skriftligen meddelat den svenska beskickningen i Moskva, att Wallenberg påträffats och ställts under sovjetiskt beskydd.

Den svenska regeringen har svårt att tro, att all annan dokumentation rörande Wallenbergs vistelse i sovjetiska fängelser än den rapport, som omnämnes i sovjetregeringens memorandum, skulle vara helt utplånad. Den förväntar därför att, om ytterligare material framkommer i Sovjetunionen, som kan klarlägga vad som hänt Wallenberg, detta delgives det svenska utrikesdepartementet. Å sin sida förbehåller sig den svenska regeringen att ställa till förfogande det ytterligare material rörande Wallenberg, som av den svenska regeringen bedömes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen.

Moskva den 19 februari 1957.

Шведское Посольство, свидетельствуя свое уважение Министерству Иностранных Дел Союза ССР, имеет честь, согласно инструкции, сообщить следующее.

В своей памятной записке от 6 февраля Советское Правительство заявило, что из произведенных им рассматриваний и проверки материалов относительно секретаря посольства Рауля Валленберга следует заключить, что Валленберг скончался в ночь на 17 июля 1947 г. в одной из тюрем города Москвы. Ответственность за его заключение в тюрьме и за неправильные сведения, которые с 18 августа 1947 г. и в течение многих лет передавались Шведскому Правительству, возлагается на советские органы безопасности, и Правительство Советского Союза выражает свое искреннее сожаление по поводу случившегося. Вместе с тем сообщается, что лицо в руководстве службы безопасности, носившее непосредственную ответственность за незаконное отношение к Валленбергу, за грубые преступления приговорено к смертной казни и расстреляно.

Шведская общественность справедливо возмущена происшедшим в этом деле. Если советская служба безопасности имела возможность поступать так самовластно, что она могла арестовать и держать в заключении в течение 2½ лет дипломатического работника нейтральной страны, не докладывая об этом Советскому Правительству или Министерству Иностранных Дел, то это уже такой факт, ответственность за который Советское Правительство не может отвести от себя. Своим выражением сожаления Советское Правительство и признает свою ответственность. И тому следует еще отметить, что Советское Правительство в то время, когда Валленберг еще находился в заключении в Москве, не могло не иметь возможности добыть достоверные сведения по этому делу. В случае, если бы оно, на многочисленные

запросы с шведской стороны, произвело бы те тщательные исследования, которые, как оно неоднократно уверяло Шведское Правительство, были им приняты

В связи с этим уместно напомнить о том, что посол Сульман как раз накануне указанного дня смерти Рауля Валленберга в Министерстве Иностранных Дел СССР напомнил о Валленберге. До этого, после письменного сообщения заместителя министра иностранных дел Деканозова от 16 января 1945 г. Шведскому Посольству в Москве, что Валленберг обнаружен и взят под советскую защиту, с шведской стороны было сделано около 20 напоминаний по этому делу в Москве.

Шведскому Правительству трудно верить, что весь документальный материал относительно пребывания Валленберга в советских тюрьмах кроме доклада, указанного в памятной записке Советского Правительства, целиком уничтожен. В виду этого Шведское Правительство ожидает, что Министерству Иностранных Дел Швеции будут переданы те новые материалы, которые могут способствовать разъяснению судьбы Валленберга, если таковые будут обнаружены в Советском Союзе. Со своей стороны Шведское Правительство оставляет за собой право передать новые материалы, если они по мнению Шведского Правительства могут иметь значение для дальнейших исследований в Советском Союзе.

Москва, 19-го февраля 1957 года.

(6. 4. 57)
KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Raoul Wallenberg

tel. 3 B. 8.2.57
44 B. 11.2.57

v. Dardels?

P 2 Eu I - A
Tel Aviv den 18 februari 1957.

Nr. 51

R 18

1 bil.
14 ex.

INK. UTRIKES	
D. No 59	51
21 FEB. 1957	
AVG. P 2	Eu 2

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Under det israeliska parlamentets ("Knessets") budgetdebatt den 11 innevarande månad grep parlamentsledamoten, rabbi M. Nuröck tillfället att i anledning av sovjetregeringens besked angående Raoul Wallenberg i ett uppmärksammat anförande hylla dennes gärning och framföra sitt uppriktiga deltagande med familjen Wallenberg.

Sedan parlamentspresidenten Sprinzak sua sponte översänt den fullständiga texten till anförandet, får jag härmed värdsamt insända en översättning därav.

På tidningarnas insändareavdelningar ha enskilda medborgare föreslagit, att Wallenbergs namn måtte hugfästas i Israel genom att gator uppkallas efter honom.

Östen Lundborg

Östen Lundborg

72.300
From the Speech of Rabbi M. Nurock, M.K. during the Debate on
the Budget in the Meeting of the Knesset on February 11, 1957.

(Translated from Hebrew)

On this occasion, I request the honourable Chairman to pass on to another matter, although rather exceptional, that appertains to the Jewish religion and the saving of many Israeli souls. The terrible news has reached us that one of the "benevolent among mankind", the Swedish diplomat Raoul Wallenberg, died in Russia.

This man had a special part in saving thousands of the Jews of Budapest from the claws of the cursed Nazis. He worked with absolute devotion, and also here in Israel today are many to whom Mr. Wallenberg was the redeemer, deliverer and saviour.

Wallenberg was attached to the Swedish Legation in Budapest as a special agent, and became at once a saving angel. He issued Swedish protective documents to more than 10,000 Jews who came thus under the protection of the Swedish Legation while allegedly waiting for their repatriation to their quasi-homeland, Sweden.

The importance of his work can be gauged by the fact that before his arrival, the Swedish Legation saved in this way 649 lives.

In his eyes every means was justified to achieve the rescue work. He always rushed to where his help was needed.

One day news reached him of an impending mass deportation of Jews from the railway station in Budapest to the death camp in Auschwitz. Immediately he appeared on the scene and attacked the Nazi officer for daring to touch Jews under Sweden's protection. He then called in a loud voice on all possessors of Swedish protective papers to step out of line.

When only a small number did step out of line, Wallenberg repeated his statement in altered form. "Who among the prisoners has in his hands a Swedish protective paper written in Hungarian?" This was a clear hint. Hundreds - every Jew possessing any sort of document in the Hungarian language, be it a tax receipt, travel document, bill of lading, or any other paper - surrounded this guardian angel.

The scope of his work is shown by the fact that by the end of the war he employed 600 people.

In his efforts to rescue Jews, he knew not the meaning of fear. There were two attempts on his life, but he was not deterred. He refused to leave Budapest without guarantees of safety for the Jews.

This is the shining picture of this fine man.

Also in his own democratic and progressive country, Sweden, he helped to admit refugee victims of the Nazis.

When we celebrated two years ago the 10th anniversary of the liberation of Bergen-Belsen in the presence of members of the Government, the Mayor, and important public figures, I appeared in the name of the Executive of the World Jewish Con-

gress which, after the Second World War, had negotiated with Sweden about the refugees.

On that occasion I said: "When we were disappointed with humanity and lost our faith in it, Sweden was the first to reawaken this faith in us. Mr. Wallenberg was one of the first who, during and after the war, gave his whole heart to the bitter fate of the victims of the Nazis, and was one of those to restore this faith of ours."

If anybody deserves the title of a "benevolent among mankind"....

he was that.

We express our sincere condolences to his distinguished relatives, whom I have the privilege to know. The Jewish people will not forget Mr. Wallenberg's work, which is imprinted in our history in golden letters, and his memory will be with us forever.

His memory will be a blessing.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Otto Wessely
61 B 29.1.1957

59/128 7 2/2
Wien den 18 februari 1957.
Nr 128. 1 bil.
R 18. Strängt förtroligt.

23.2.57
a + b f.k. till
Thulin /H-spl/
/u/Aström

Posh ✓

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt insända en promemoria över ett förhör med den ur sovjettrysk fångenskap återkomne Otto Wessely, vilket anordnats i syfte att om möjligt identifiera den tysk vid namn Guido, vilken i Werchne-Uralsk skulle ha åhört ett samtal mellan Frank Olmody Posh och den litauiske prästen Wisgerda. Såsom därav framgår torde den person, som Posh avser, vara identisk med en tysk medborgare vid namn Guido Struppe.

Sven Allard

KUNGL.

ENSKA BESKICKNINGEN

P.M.

angående samtal den 18 februari 1957 med
Otto Wessely.

Frank Olmody Posh har uppgivit, att han under år 1952 vistades i cell 52 eller 58 under åtta dagar och där sammanträffade med en litauisk präst vid namn Wisgerda, vilken berättade om Wallenberg. Samtalet hade åhörts av en tysk, vars förnamn vore Guido men vars efternamn icke Posh kunde minnas. Posh har vidare omtalat, att i samma cell befunno sig österrikarna Louis Pollak och Otto Wessely.

I syfte att om möjligt identifiera Guido har jag trätt i förbindelse med den för beskickningen tidigare kände Otto Wessely (628 B 27.9.1955).

Jag frågade Wessely om han kunde erinra sig att han i Werchne-Uralsk sammanträffat med Pollak, vilket han bekräftade. Han hade suttit tillsammans med Pollak någon gång under år 1952 men kunde icke minnas cellnumret. På min fråga, vilka andra cellkamrater han haft, berättade han att i samma cell en kortare tid suttit en österrikare av ungersk börd vid namn Ferenc Posh, vilken vore "mit grösster Vorsicht zu geniessen". Wessely hade inga belägg för att Posh varit cellspion eller på annat sätt gått ryssarnas ärenden men det hade varit något underligt med honom. Han hade bl.a. påstått att han suttit fängslad 4-5 år i Baden samt att han omedelbart efter kriget varit förbindelseman mellan österrikiska säkerhetspolisen och den amerikanska underrättelsetjänsten. Dessa uppgifter förefölle Wessely helt osannolika. (De överensstämma dock med vad Posh uppgivit för beskickningen och bekräftas i viss mån av Mermelsteins vittnesmål.)

Jag frågade Wessely om det funnits en baltisk präst i

ifrågavarande cell. Wessely bekräftade då att han träffat en sådan person vars efternamn sannolikt började på bokstaven N. På min fråga om "Wislander" sade honom något svarade Wessely att så hade en litauisk präst i samma cell hetat. Jag nämnde då namnet Wisgerda, varpå Wessely svarade, att han missmint sig och den litauiske prästen hetat Wisgarda. Denne vore en äldre man som Wessely haft mycket litet kontakt med. Wisgarda hade nämligen talat mycket dålig tyska och Wessely själv behärskade icke ryska.

Wessely kunde till en början icke komma ihåg någon tysk i cellen men då jag nämnde namnet Guido mindes han genast att det funnits en polisman från Östtyskland med detta förnamn. Han erinrade sig denne mycket väl, enär han haft en diskussion med honom om huruvida förnamnet skulle uttalas med eller utan hörbart u. Guido var en storvuxen man som av ryssarna häktats i Östtyskland och vars släktingar även levde där. Tyvärr kunde Wessely icke erinra sig efternamnet men trodde att han hade antecknat det någonstans. Han lovade därför att gå igenom sina papper och återkomma.

I dag ringde Wessely och meddelade, att mannens namn är Guido Struppe och att han satt tillsammans med honom i cell 58 från januari 1952 till den 28 januari 1953 då Wessely själv lämnade cellen men Struppe kvarstannade.

Wien den 18 februari 1957.

Erik Braunerhielm

Erik Braunerhielm

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

25.2.57
P.M. Hultin

Rishv

STOCKHOLM		21.2.57 19
N:o	3. ✓ CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

5 Svensk
Hamburg

Benäget sök fastställa om tyske medborgaren Guido Struppe återvänt från sovjetrisk fångenskap och i så fall hans adress.

Cabinet

Exp. 2 1/2 kl 1345 US

Lorenzson/AVS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöbörnsutredningen

Stockholm den 21 februari 1957.

STOCKHOLM		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
<i>P</i>	<i>L</i>	<i>En</i> ^I

Broder,

Åberopande, Ditt handbrev den 13 februari 1957
angående Karl Theodor Beck får jag meddela, att vi
med intresse avvaktar, vad som kan framkomma via
konsulatet i München.

/Sverker Åström/

Minister Göransson,
Bonn.

Dep. m. bud 21.2.57
as

Lorentzon / av

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöbränsle utredningen

Prosk

STOCKHOLM		19
Stockholm den 21 februari 1957.		
N:o	2 bil.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
<i>P</i>	<i>L</i>	<i>Lu I</i>

Broder,

- I anslutning till Åströms handbrev till Jödahl den 14 februari 1957 ber jag för orientering få
- ./. översända beskickningens i Wien skrivelse nr 120
 - ./. den 15 februari, jämte bilaga, samt handbrev Anger-Åström samma dag.

/Gunnar Lorentzon/

Minister G ö r a n s s o n ,
Bonn.

Leip m. Laurin
21.2.57 av

Lorenzon/cos

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöbörjsutredningen

STOCKHOLM		19
Stockholm den 21 februari 1957. N:o	1 bil.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. En 5

Bröder,

./.

Såsom framgår av i avskrift bifogade handbrev från Hammarström den 18 februari 1957 jämte bilaga synes Din schweiziske kollega i Wien sitta inne med vissa upplysningar i Wallenberg-frågan. Får jag bedja Dig taga kontakt med denne för att erfara vad han har att berätta.

(Prägga)

/Sverker Åström/

Ambassadören A l l a r d ,
Wien.

Exp. 21.2.57
u. h. u.
av

Cs

Lorung m /avs

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Göteborgs utredning

23.2.57
a f.k. till
Thulin /H-stpl/
/u/Åström

Mulle v

STOCKHOLM		19
Stockholm den 21 februari 1957.		
Strängt förtroligt		1 bil. ^{BIL}
INK. D. N:o		
AVD. <i>P</i>	GR. <i>2</i>	MÅL. <i>Eus I</i>

Broder,

./.

Sedan några veckor har vi ett spår i Wallenberg-ärendet, som liksom det schöggelska pekar på Vladimir och därför följes noggrant av beskickningen i Bonn. Som Du finner av bilagorna till 1 avskrift bifogade handbrev från Göransson den 13 februari 1957, finnes bland omnämnda personer vissa i Wien bosatta återvända fångar, vilka torde kunna lämna upplysningar om Mulle och Gogibéridse, etc.

Vi är väl medvetna om den ökade arbetsbörda, som ytterligare spår innebär för Din beskickning, men vi vill icke släppa taget.

/Sverker Åström/

Ambassadören A l l a r d ,
Wien.

Exp. 21.2.57
M. h. u. v.
avs

644

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöbrottsutredningen

Posh

STOCKHOLM		19
Stockholm den 21 februari 1957.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	2 I LW

Broder,

Tack för Ditt handbrev den 15 februari angående Posh m.m. För vår del väntar vi nu besked om vad Mikösch haft att förtälja och kommer vi snarast att delge er detta. Vi forskar nu även efter Guido Struppe.

Då, som jag tidigare nämnt, skriftställaren Rudolph Philipp har fått kännedom om Posh, har Philipp, som för tillfället är arg på Kungl. Utrikesdepartementet och som därför endast talar med stats-ministern och -polisen, hemställt att få taga del av den senares bedömning av ärendet Posh. Jag hörde på när Danielsson gjorde detta, och jag vill inte underlata att vidarebefordra de ampra lovord, som Danielsson hade att säga om beskickningens och främst Ditt arbete. Det var högsta betyg över lag, och det är tydligt att ni icke lämnat någon möda ospard i denna sak, och statspolisen är mycket nöjd med sin "filial" i Wien. Givetvis har jag orienterat de höga politiska herrarna här i huset om detta.

Vad sedan Posh beträffar har vi här nog närmast lutat åt att han varit en skojar, som väl närmast är ute efter pengar via publicitet, men av eder senaste rapportering tycks framgå, att ni på sistone börjat tro mer på Posh - i varje fall på att det finns en kärna av

Förste Ambassadsekreteraren Braunerhielm,
W i e n .

Dep. m. brev 21.2.57
ass

645

sanning. Jag kan inte se annat än att man får fortsätta mangla Posh, och det är klart att alla sådana uppslag som exempelvis Wessly ^{v. b.} utgör utomordentliga inkörsportar för kontroll av Posh. Kan ni få flera sådana kanske vi kan inringa honom fullständigt.

Vad Posh, som man väl närmast får uppfatta som förtäckta hot om publicering~~er~~ beträffar, kan man väl knappast å la longue hindra honom från att verkställa detta. Emellertid tycker jag, att Angers tillmötesgående med annat material för publicitet borde kunna räcka för Posh i kombination med en hänvisning till att en olycksbroder till honom, som alltså är kvar i Sovjetunionen, riskerar att råka ännu värre ut.

Som Du kanske sett i pressen har en tysk medborgare i Berlin vid namn Hanz Tänzer uppgivit, att han varit i kontakt med Wallenberg i Lefortovskaja-fängelset år 1949. För att kontrollera Tänzer var jag i söndags/måndags i Berlin och talade med Tänzer. Det blev ett animerat samtal och då Tänzer blev trängd, beskyllde han mig för att tillämpa NKVD-metoder, Han höjde rösten, vilket även jag gjorde, varpå Tamm lämnade rummet, och efter fem minuter hade Tänzer avslöjat sig som skojare. Han har aldrig varit med sin fot i Lefortovskaja-fängelset men väl i Butyrskaja-fängelset. Alla hans kamrater säger att han är en skojare, och i Suchdienst framgick det att han blivit degraderad från Oberleutnants grad till soldat på ett bräde. Jag ville bara nämna detta, dels som orientering om Tänzer, dels kan det måhända trösta Dig vid Dina mödor att även vi i "centralen" ruskar upp oss till aktivt fältarbete.

/Gunnar Lorentzon/

✓

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (Bud)

Från Budapest

Avsänt den 21 /2 1957 kl. 1744

Inkom den 22 /2 1957 kl. 0810

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 11: B		30
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	E _u ^T

ex. 2 till *Polch.*

» 3 » *Lundgren*

» 4 » —

Posch

(Pol.)

22.2.57.

Ch. L. Wien

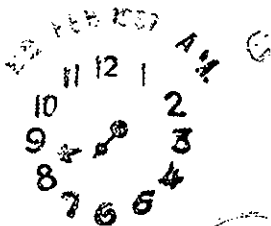
30

bc För Polchefen personligen. Franz Posch, som återkom från krigsfångenskap för mindre än två år sedan, uppges ha varit Wallenbergs medfånge i Verchni Uralsk till jultiden 1951, då Wallenberg förmodas ha bortförts därifrån. Posch bor nu Park Hotel, Schönbrunn, Wien 13. Vid eventuell kontakt med Posch kan refereras till krigsfånge, som varit kollega med Posch i nyhetsbyrån MTI. Mina sagesmän äro bekanta till Anger från dennes Budapest-tid, jämför mitt handbrev Åström 20 oktober 1956. Med däri återgivna upplysningar förete de nu lämnade en viss sammanblandning. Sålunda figurerar i bägge Eychfuss.

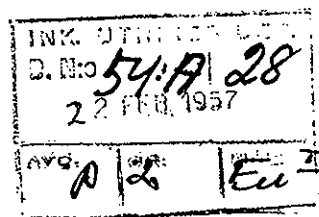
Rynell

18.

22.2.57 Enclair Budapest

cabinet sthlm
telegrafen sth

1350/277 sbw668
washingtöndc 31w 21/2 1736 via sverigeradio

Lt
cabinet stockholm

28 tacksam svar föerfraagan guvernoer harriman new yörk om
staty raoul wallenberg finns st stefan park budapest stop.
isaafall namn skulptoer stop kan modell eller fotografi skaffass
e e e e fotografi skaffas
boheman

coll 1350/277 28

22/2
Berlin den 20 februari 1957.

Förtroligt.

1 bil.

Broder,

Enligt överenskommelse ber jag få meddela, att Erich
Ammer idag besökt generalkonsulatet och avgivit i bifogade
P.M. redovisade, fantasirika berättelse angående bl.a. sin
månadslånga samvaro med Wallenberg

Hjärtliga hälsningar
Din tillgivne

Hans V. Ewerlöf
(Hans V. Ewerlöf)

Sekreteraren Lorentzon,
Utrikesdepartementet.

Förtroligt.

P.M.

angående samtal med Erich Ammer rörande Wallenberg.

Erich A m m e r , född 1898 och f.d. polistjänsteman, tillskrev den 18 februari generalkonsulatet och sade sig kunna lämna informationer om Wallenberg. Sedan generalkonsulatet satt sig i förbindelse med honom, infann han sig idag.

Ammer sade sig genom Rias ha hört om den ryska svarsnoten och ha förargat sig över uppgiften, att Wallenberg skulle avlidit redan i juli 1947. Han hade själv blivit gripen av ryssarna den 4 februari 1950, dömts till livstids tukthus och 25 års fängelse men den 10 oktober 1955 återkommit till Berlin från Ryssland. Fram till juli 1950 hade han suttit i fängelset Hohen Schönhausen i Östberlin, där han en tid delat cell med en fältväbel, vars namn han nu icke längre kunde erinra sig. Denne hade berättat, att han på sensommaren 1949 varit i ett läger för diplomater i omedelbar närhet av Moskva. Hans uppgift hade där varit att tvätta fångarnas kläder och bland hans "klienter" hade även varit en svensk diplomat vid namn Wallenberg. Denne skulle tidigare ha suttit i samtliga tre stora fängelser i Moskva, av vilka Ammer dock endast kunde namngiva Lubljanka. Avsikten med detta specialläger vore att genom diverse förmåner och en god behandling få Wallenberg liksom övriga fångar möra. Gångarna i lägret skulle enligt fältväbeln ha varit täckta med vita kiselstenar, och här och var hade varit utplacerade paviljonger och på sommaren solparasoller (:). Sköna damer hade bidragit till fångarnas allmänna trivsel.

I juli 1950 hade Ammer transporterats till Ryssland, där han efter en kort visit i Lubljanka hade hamnat i Vorkuta, schakt 6. Vid månadsskiftet februari-mars 1951 hade Ammer överförts till schakt 29, som vore ett slags "förintelseläger". Vid ett besök hos en av därvarande tre läkare, samtliga av

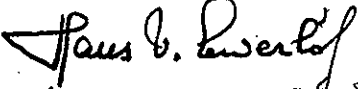
estnisk härstamning, hade han första gången träffat Wallenberg som tjänstgjort som sjukvårdsbiträde. De hade därefter blivit goda vänner och intagit de dagliga två måltiderna tillsammans ända till hösten 1951, då Ammer återförts till schakt 6. W. hade sökt hjälpa den fysiskt rätt nedbrutne Ammer på olika sätt och bl.a. delat med sig av sin brödranson. Ammer hade senare fått höra, att Wallenberg ingått i en fångtransport som på våren 1953 avgått till Norra Ishavet för att där bygga en underjordisk flygplats. Denna transport vore sammansatt av personer, som avsågos aldrig få återvända till civilisationen.

Sedan Ammer avslutat sin berättelse ställde jag diverse frågor till honom, vilka alla han besvarade ytterst undvikande. Han kunde sålunda icke beskriva W:s utseende, eftersom han aldrig sett honom annat än i de vadderade kläderna och mössan, i vilka alla såg likadana ut. W. hade varit något kortare än Ammer själv, som vore 1,83. Han hade talat tyska med en tydlig brytning. Huruvida han behärskat språket väl eller icke kunde Ammer icke säga, eftersom de aldrig haft tillfälle till längre ingående samtal. Det enda W. hade berättat om sig själv vore att han blivit tillfångatagen i Ungern, där han gjort insatser för att hjälpa judarna. Han hade oskyldig dömts till 25 års fängelse ("Strafearbeitslager") för spionage. Han hade även bekräftat fältväbelns berättelse om diplomatlägret. Wallenberg hade kommit till schakt 29 en kort tid före Ammer och tack vare de estniska läkarna, som han kommit på mycket god fot med, fått vissa förmåner. Han hade sålunda inhysts i samma barack som dessa och annan administrativ personal bland fångarna. Ammers samtal med Wallenberg hade varit av en vardaglig natur och rört lägerlivet, politik eller framtiden. Wallenberg hade icke berättat något om sin familj eller sitt förutvarande liv, och Ammer sade sig icke heller ha försökt fråga ut honom. Wallenberg hade icke heller nämnt några namn på personer han tidigare varit tillsammans med. Ammer kunde icke erinra sig hans förnamn men trodde bestämt det började med L. Då jag på papper skrev ned 6 olika namn däribland Raoul pekade han dock ut det riktiga. Som förklaring till att han icke underrettat "Suchdienst" om sitt möte med W. uppgav han på min fråga,

att han varit övertygad om att även W. repatrierats.

Ammer sade sig avslutningsvis förutsätta, att hans namn icke komme till ryssarnas kännedom.

Berlin den 20 februari 1957.

(Hans V. Ewerlöf)

Lorentzon/AVS
Telegram

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM			22.2.57		19
N:o 30V		CHIFFER		BIL.	
INK. D. N:o					
AVD. P		GR. 2		MÅL. Eu ^I	

Proch

2 Svensk
Budapest

Beskickningen i Wien delgivits innehållet i Edert chiffer 3.
Benäget diskutera saken med Anger vid nästa besök i Wien,
varvid hänsyn bör tagas till innehållet handbrevet till
Åström den 20 oktober.

Cabinet

Exp. 22/2 57 kl. 1355/08.

Lorentzon/AVS

Telegram

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

15.2.57
P.M. Thulin

Proch ✓

STOCKHOLM		22.2.57 19
N:o // ✓	CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

Svensk
Wien

Generalkonsulatet Hamburg meddelat att där icke finns någon uppgift om Guido Struppe. Däremot finns fyra Struppe; Heinz, född 1893^{*}, Josef 1897, Karl 1910 och Franz 1926.

Cabinet.

Ex. 22/2 kl 13²⁰ US

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Lorentzon/AVS

Telegram

sjöborgsutredningen

Posch

STOCKHOLM			22.2.57	19
N:o <i>/A</i> ✓		CHIFFER	BIL.	
INK. D. N:o				
AVD.	GR.	MAL.		
P	2	Eu ^I		

2 Svensk
Wien

Primo Rynell bl.a. telegraferat att "Franz Posch, som återkom från krigsfångenskap för mindre än två år sedan, uppges ha varit Wallenbergs medfånge i Verchni Uralsk till jultiden 1951, då Wallenberg förmodas ha bortförts därifrån. ~~Posch bor nu Park Hotel, Schönbrunn, Wien 13.~~ Vid eventuell kontakt med Posch kan refereras till krigsfånge, som varit kollega med Posch i nyhetsbyrån MTI. Mina sagesmän äro bekanta till Anger från dennes Budapest-tid."

Secundo Benäget diskutera saken med Rynell vid dennes nästa besök i Wien.

Cabinet

exp. 22/2 kl 13³⁰ NS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till ✓

» 3 » ✓

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Budapest

Avsändt den 23/2 1957 kl. 1842

Inkom den 23/2 1957 kl. 2118

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 12: B		31
Avd.	Gr.	Mål.
P	Q	Σ ^I

Pol.

31.

Mr
ref Jämför vårt enclair 24 med vårt chiffer 28
1955 och tidigare.

Rynell

John Dobai
KUNGL.

SVENSKA AMBASSADEN

LONDON

29 PORTLAND PLACE
W.1.

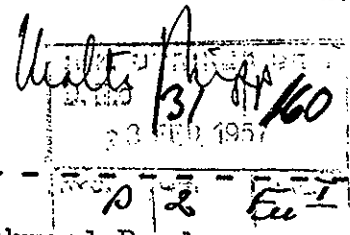
London den 21 februari 1957.

Rem. n:r 160.

P. 1.

Överlämnas av Beskickningen i London till Utrikesdepartementet för kännedom.

6 Jacobs?

COPY.

77, Bushwood Road,
Kew Green,
Surrey.

Your Excellency,

I would be very grateful if you could express in the appropriate quarter my heartfelt sympathy at recent news from Moscow.

I am referring to the confirmation of the death of Mr. Wallenberg who was Swedish Consul in Budapest during the Second World War.

Rest assured Sir, the work he did will not be forgotten. Although I was only 11 years old at the time, I remember the Swedish Consulate at that time. We were taken in with all those who needed shelter and protection, we were issued with Swedish passports and so thousands of lives were saved. I well remember how Mr. Wallenberg went round the Consulate, inspecting and helping all the time.

Only the work of men like Mr. Wallenberg and Count Bernadotte will save this world.

Yours sincerely,

signed: John Dobai

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 18 februari 1957.

3 bil.

med klipp om Raoul
Wallenberg.

215
22.2. 1957

Avd.	Gr.	M&I
P	2	Fee?

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 11 februari
bär jag härmed få överlämna ytterligare några tyska
presskommentarer till fallet Wallenberg.

Din tjänare
K. A. Dampren

Herr Byråchefen B a c k l u n d,
Stockholm.

12.2.1957

Bemerkungen

Die Tragödie Wallenberg

Das Dunkel um das Schicksal des schwedischen Diplomaten Raoul Wallenberg hat sich jetzt insofern gelichtet, als die Sowjets nun zum ersten Male eingestanden haben, daß Wallenberg bei Kriegsende von ihnen aus Budapest entführt worden ist. Angeblich soll er schon im April 1947 im Lubjanka-Gefängnis in Moskau gestorben sein. Zwölf Jahre lang hat die schwedische Regierung durch über 20 Anfragen versucht, das Schicksal des schwedischen Diplomaten zu klären. Man weiß zwar nicht, warum die Sowjets gerade jetzt eine Antwort gegeben haben; man weiß auch nicht, ob diese Antwort die Wahrheit sagt. Doch eines weiß man ganz genau: daß die Sowjets damit nicht nur einen Bruch des Völkerrechts ohne Beispiel zugeben, sondern daß sie auch einen der aufrechtesten Kämpfer gegen die Gewalt auf dem Gewissen haben. Raoul Wallenberg ist ein Begriff für Standhaftigkeit gegen alle Anfechtung, für Menschlichkeit in jenem Sinne, für die gerade das Land, dem Wallenberg angehört, so viele glänzende Beispiele geliefert hat, zu denen Namen wie Folke Bernadotte und Elsa Brandström zählen. Der Bankierssohn aus Stockholm, der Diplomat geworden ist, hat während der Nazizeit in Budapest unzähligen Juden und anderen Verfolgten das Leben gerettet. Aus Idealismus und menschlicher Hilfsbereitschaft ist er freiwillig aus dem von keiner Bombe bedrohten Schweden in das von der schauerlichen Endphase des Krieges bedrohte und schließlich überrannte Budapest gereist. Dort hat man ihm 1949, zwei Jahre nach seinem jetzt von den Sowjets angegebenen Todesdatum, ein Denkmal errichtet, das einen Jüngling im Kampf mit einer Schlange zeigt. Welch ein Zynismus! Die letzte Wahrheit über sein Schicksal wird wohl nie mehr zu ergründen sein, ebensowenig wie die Frage zu beantworten ist, warum Wallenberg überhaupt von den Sowjets verschleppt und nie mehr freigegeben wurde. Entscheidend ist auch nicht, daß die Schuld nun wieder — typisch für die Machthaber im Kreml — einem Toten, nämlich dem hingerichteten Minister Abakumow, zugeschoben wird. Das schlimmste ist ja, was sich hinter der Tragödie Wallenberg als einer von vielen verbirgt: Die unmenschlichen Methoden des Polizeistaates, seine schreiende Rechtslosigkeit, seine Rücksichtslosigkeit und seine Verachtung jedes Menschenlebens.

W. H.

14.2.1957

Wallenbergs Schicksal

Moskaus halbe Wahrheit, aber Schweden will die ganze

Am 17. Juli 1947 in einer Zelle des Ljubanka-Gefängnisses in Moskau am Herzschlag im Alter von 36 Jahren gestorben, heißt es in einem Memorandum zum Fall Raoul Wallenberg, das die Sowjetregierung vor einigen Tagen in Stockholm überreichen ließ...

Raoul Wallenberg war als Beauftragter der schwedischen Regierung und des schwedischen Roten Kreuzes im Juli 1944 nach Budapest gekommen, um so viele ungarische Juden wie möglich vor dem Vergasungstod zu bewahren. Bei dieser einzigartigen Rettungsaktion, der etwa 15 000 Juden ihr Leben verdanken, riskierte er ständig, der Kugel eines SS-Mannes oder eines „Pfeilkreuzlers“ (so hießen die ungarischen Nationalsozialisten) zum Opfer zu fallen. Er empfand das selbst als „Berufungsrisiko“; denn was Hitler wollte — die „Endlösung der Judenfrage“ —, wollte er ja mit allen Mitteln verhindern. Aber daß die sowjetischen „Befreier“ ihn von Gefängnis zu Gefängnis schleppten und nach zwölf Jahren in lakonischen Worten seinen Tod bekanntgeben würden, wäre ihm in seinen bösesten Träumen nicht eingefallen.

Als Wallenbergs Mutter, die in Stockholm lebt, erfuhr, was die Sowjets über das Ende ihres Sohnes behaupten, sagte sie: „Ich glaube kein Wort, was die Russen sagen. Mein Sohn lebt!“ — Auch wenn ihre tapfere Zuversicht sie trügen und Raoul Wallenberg heute nicht mehr leben sollte, so ist sehr fraglich, ob sein Ende so war, wie das sowjetische Memorandum behauptet. Es gebe nämlich Zeugen, die noch lange nach dem 17. Juli 1947 mit Wallenberg in Verbindung waren, und zwar nicht in der Ljubanka, sondern in dem (nicht minder berühmten) Lefortowskaja-Gefängnis. Ein Zeuge ist der ehemalige Angehörige der deutschen Gesandtschaft in Bukarest, Ernst Wallenstein, der 1955 aus sowjetischer Gefangenschaft heimkehrte. Er versichert, noch im Winter 1947 mit Wallenberg Klopfeisen ausgetauscht zu haben; ein anderer, der italienische Diplomat Claudio de Mohr, der erklärt, Wallenberg sei am 21. April 1948 in die Zelle 151 des Lefortowskaja-Gefängnisses eingeliefert worden. In der gleichen Zelle habe sich auch ein deutscher Diplomat namens Roedel befunden.

Diese Aussagen genügen, um das sowjetische Memorandum sehr fragwürdig erscheinen zu lassen. Aber sollten sie darüber hinaus nicht die Auffindung weiterer Spuren ermöglichen? Vielleicht sind (außer Wallenstein) noch andere deutsche Heimkehrer dem schwedischen Attaché irgendwann und irgendwo auf ihrem Leidensweg durch sowjetische Gefängnisse und Lager begegnet? Auf keinen Fall sollte uns diplomatische Höflichkeit hindern, der jetzigen Todesnachricht weniger zu misstrauen als Moskaus zwölfjährigen beharrlichen Ableugnen und Schweigen.

Wie stimmen andererseits nicht ganz mit denjenigen schwedischen und anderen westlichen Kommentaren überein, die in dem sowjetischen Memorandum über den Tod Wallenbergs gar nichts weiter als eine Heuchelei sehen, als einen Beweis dafür, daß sich in der Sowjetunion seit 1947 „nichts geändert“ hat. Zu Stalins Zeiten hätte man nämlich der Todesnachricht ganz bestimmt noch das übliche „Geständnis“ beigegeben, daß Wallenberg deutscher Spion und seine humanitäre Tätigkeit nur Tarnung und Schwindel gewesen sei. Einfacher und weniger peinlich als das in dem jetzigen Memorandum enthaltene Eingeständnis, daß Wallenberg einem „verbrecherischen Akt“ der ehemaligen Innenminister Berija und seines Gehilfen Abakumow zum Opfer gefallen sei, wäre für Moskau ein Festhalten an der bisherigen Version gewesen, daß Raoul Wallenberg am 17. Januar 1945, kurz nach seiner „Befreiung“ durch die Rote Armee, auf einer Autofahrt von Budapest nach Debrecen spurlos verschwunden und „wahrscheinlich“ von Pfeilkreuzlern ermordet und an unbekanntem Ort begraben worden sei. Diese Auskunft gab der später ebenfalls als „Berija-Mann“ hingerichtete damalige stellvertretende Außenminister Dekanossow dem schwedischen Gesandten in Moskau, Söderblom, im Februar 1945.

Damals beging die schwedische Regierung den großen Fehler, diese Auskunft glaubwürdig zu finden oder doch im Interesse der damals von Stockholm gewünschten politischen und wirtschaftlichen Annäherung an Moskau, so zu tun, als finde man sie glaubwürdig. Schweden hatte starke Trümpfe in der Hand: einen gut gefüllten Geldbeutel und — leider — auch etwa 3000 deutsche, lettische, estnische und litauische Soldaten (die in kleinen Schiffen über die Ostsee geflüchtet waren und in Schweden Asyl gesucht hatten). Es gab den Sowjets einen Kredit von einer Milliarde Kronen

und lieferte die Flüchtlinge aus, ohne auf Freilassung Wallenbergs zu bestehen. Heute kann man auch in Schweden nicht mehr begreifen, wie so etwas möglich war, auf der einen Seite die Auslieferung von 3000 Menschen, zu der Schweden völkerrechtlich keineswegs verpflichtet war, und die Bewilligung eines, für schwedische Verhältnisse gewaltigen Kredits, auf der anderen Seite der Verzicht auf die Freigabe eines Mannes, der nichts getan hatte als Menschenleben zu retten, und der oben drein schwedischer Diplomat war!

Es gelangten im Laufe der Jahre noch viele Anfragen der schwedischen Regierung nach Moskau, jedesmal nämlich, wenn neue Zeugenaussagen neue Anhaltspunkte für Nachforschungen gaben, aber

Am 12. April 1956 veröffentlichte DIE ZEIT einen Bericht über die Tätigkeit Raoul Wallenbergs in Budapest unter der Überschrift: „Wer hat zuletzt Raoul Wallenberg gesehen?“ Wir richten jetzt diese Frage noch einmal an unsere Leser. Obiges Photo zeigt Wallenberg kurz vor seiner Abreise nach Ungarn; seitdem ist er verschwollen.

Moskau erwiderte mit stets gleicher Dickfelligkeit: „Einen Gefangenen namens Raoul Wallenberg gibt es bei uns nicht.“

Wie stark der Fall Wallenberg die schwedisch-sowjetischen Beziehungen belastet, begriff Moskau erst, als im vorigen Frühjahr Schwedens Ministerpräsident Erlander bei seinem Staatsbesuch in Moskau die Frage in aller Form anschnitt. Das Resultat war ein Versprechen, Untersuchungen anzustellen. Das Ergebnis dieser Untersuchung ist das erwähnte Memorandum. Es dient immerhin insofern der Wahrheit, als es die Legende von Wallenbergs Ermordung durch „Pfeilkreuzler“ endgültig zerstört. Daß sich Moskau überhaupt zu einer Antwort bequemt, zeigt, wie sehr ihm daran liegt, die Beziehungen zu Schweden und den anderen nordischen Ländern zu verbessern. Man möchte offenbar die für dieses Frühjahr geplante, aber unter dem Eindruck der ungarischen Ereignisse von allen drei nordischen Regierungen als „nicht opportun“ abgesagte Skandinavienreise Chruschtschows und Bulganins doch noch zustande bringen.

Aber die Stimmung in Schweden ist heute — ganz im Gegensatz zu den ersten Nachkriegsjahren — so, daß Unwahrheiten aus Moskau nicht mehr aus Gründen der „Staatsraison“ oder aus diplomatischer Höflichkeit für bare Münze genommen werden. Heute genügen auch Halbwahrheiten nicht mehr, um die zerstörte Vertrauensbasis wieder herzustellen. Falls Chruschtschow und Bulganin in diesem oder im nächsten Jahr nach Stockholm reisen wollen, müssen sie etwas tiefer in die Verluste hineinleuchten, in denen die Skelette aus der Zeit Stalins und Berijas aufbewahrt werden, als das im Fall Raoul Wallenberg geschehen ist.

Gösta von Uexküll

V O R W Ä R T S (BONN)

15.2.1957

Der Fall Wallenberg

Eine der erschütterndsten Tragödien der letzten Jahre hat durch eine Sowjetnote an die schwedische Regierung jetzt eine verspätete und nur teilweise Aufklärung gefunden. Was man längst gefürchtet hatte, ist nun zur Gewißheit geworden: Raoul Wallenberg ist in einem russischen Kerker zugrundegegangen. Dieses furchtbare Schicksal ist vielen anderen unschuldigen Opfern des Kommunismus auch nicht erspart geblieben, aber der Fall Wallenberg ist von einer ganz besonderen Tragik umwittert.

Raoul Wallenberg, ein junger Schwede voll Idealismus und Tatendrang, ging 1944 in einer offiziellen Mission nach Ungarn. Damals drohte Hunderttausenden ungarischer Juden die Verschickung nach Auschwitz und der Tod in der Gaskammer. Der König von Schweden hatte Horthy beschworen, die Juden ins neutrale Ausland ziehen zu lassen. Wallenberg wurde der schwedischen Gesandtschaft in Budapest mit der Aufgabe zugeteilt, soviel Menschenleben als möglich zu retten. Mit ungeheurem Mut stürzte sich Wallenberg auf die übermenschliche Aufgabe, den vereinigten deutschen und ungarischen Faschisten ihre Opfer zu entreißen. Etwa 200 000 ungarische Juden endeten in der Gaskammer, viele Zehntausende starben auf Gewaltmärschen und in Zwangsarbeitslagern. Aber Wallenbergs geradezu legendärer Energie gelang es trotzdem auf die verschiedenste Weise, den Mördern in ungezählten Fällen in die Arme zu fallen. Zehntausende von Juden, die knapp vor Kriegsende in Ungarn hoffnungslos in der Falle saßen, danken ihr Fortleben tatsächlich einem einzelnen Mann, der nie müde wurde, neue Rettungsmöglichkeiten zu ersinnen. Durch die Ausgabe von „Schutzpässen“ wurden allein in Budapest 33 000 Menschen der Mörderhand entrissen.

Als Budapest im Januar 1945 von den Russen besetzt wurde, glaubten die überlebenden Juden und ihr Schutzengel Wallenberg, daß ihr Martyrium nunmehr zu Ende sei. Sie hatten sich grausam getäuscht. Das erste, was der sowjetische Oberkommandierende, Marschall Malinkowski, tat, war, die Beamten der ausländischen Gesandtschaften und des Roten Kreuzes, die den Juden geholfen hatten, auszuweisen. Gleichzeitig verhinderte er, daß aus Amerika eingetroffene Unterstützungsgelder an die völlig verhungerten und verelendeten Juden, die aus ihren Schlupfwinkeln herauskamen, zur Verteilung gelangen konnten. Wallenberg nahm an, daß da ein Mißverständnis vorliegen müsse, und ging am 17. Januar 1945 mit zwei russischen Offizieren in Malinkowskis Hauptquartier

nach Hegyeshalom an der österreichischen Grenze. Drei Tage später erschien er wieder in seinem Büro in Budapest und erzählte, daß er sich in sowjetische Schutzhaft begeben müsse. Den Grund hat nie jemand erfahren. Wallenberg war von diesem Tage an verschwunden.

Die schwedische Regierung hat natürlich das menschenmöglichste getan, um die Freilassung ihres Bürgers zu erreichen. Zur Antwort bekam sie nur Vertröstungen und Ausflüchte. 1945 wurde dem schwedischen Außenministerium offiziell mitgeteilt, Wallenberg sei „unter russischem Schutz gesund“. Warum ein Schwede unter russischem „Schutz“ sein mußte und nicht in seine Heimat zurückkehren durfte, wurde nie gesagt. 1946 versprach Stalin, als die schwedischen Vorstellungen immer dringlicher wurden, dem schwedischen Gesandten eine „gründliche Untersuchung“. Wallenbergs Schicksal blieb trotzdem weiter im unklaren. 1948 behauptete die Moskauer „Neue Zeit“ kühn, es sei gar keine Rede davon, daß Wallenberg in sowjetischer Haft sei; er müsse schon seinerzeit in Ungarn von fliehenden SS-Leuten oder ungarischen Faschisten getötet worden sein. Aber Deportierte, die 1945 aus der Sowjetunion zurückkehrten, behaupteten, daß sie Wallenberg in Sibirien begegnet seien. Als der schwedische Regierungschef Erlander im Vorjahr in Moskau war, brachte er selbstverständlich den Fall Wallenberg zur Sprache, der die Gemüter in Schweden die ganze Zeit über bewegte. Er bekam nur ausweichende Antworten und Versprechungen zu hören. Sollte es bei einigem guten Willen wirklich unmöglich sein, in der Zeitspanne von 1945 bis 1956 das Schicksal eines Menschen in Rußland festzustellen?

Mit vieljähriger Verspätung wurde der schwedischen Regierung nun im Februar 1957 von Moskau aus mitgeteilt, daß Raoul Wallenberg am 17. Juli 1947 im Moskauer Lubjanka-Gefängnis einer „Herzthrombose“ erlegen sei. Die Festhaltung Wallenbergs sei eines der „Verbrechen“ des damaligen Sicherheitsministers Victor Abakumow gewesen, der Ende 1954 als Komplize Berijas hingerichtet wurde. Dieser Abakumow hätte noch die weitere Tücke begangen, daß er den Tod Wallenbergs vor dem Außenministerium seines eigenen Landes geheim gehalten hätte. Erst jetzt habe man den dokumentarischen Beweis für den Tod gefunden.

Man muß nicht viel Worte darüber verlieren, um die Durchsichtigkeit dieser Ausreden nachzuweisen. Wallenberg war 1947 35 Jahre

alt, und in diesem Alter pflegt man kaum an Herzthrombosen zu sterben. Hingegen wurde in der kurzen Periode der Entstalinisierung zugegeben, daß ungezählte Menschen durch Folterungen in sowjetischen Gefängnissen zugrundegegangen sind. Wallenberg hatte nie etwas gegen die Kommunisten getan, aber er hatte wahrscheinlich Dinge gesehen und erlebt, die es den Machthabern geraten erscheinen ließen, ihm die Möglichkeit zu nehmen, darüber in der freien Welt zu berichten. Die schäbige Ausflucht, „Es war der böse Abakumow“, erklärt weder, warum man Wallenberg 1945 aus Ungarn deportiert hatte, noch warum man den schwedischen Bitten und Beschwörungen von 1945 bis 1947 überhaupt nicht nachging. Glaubt man in Moskau wirklich, man werde in Schweden die Akten über den Fall schließen, sobald die Sowjetregierung einen geeigneten Sündenbock gefunden hat? In welchem anderen Staat der Welt wäre es möglich, daß die Regierung Anfragen über den Verbleib eines Ausländers mit diplomatischem Status 12 Jahre unbeantwortet läßt? Und wie muß es um die Sicherheit des Lebens eines einfachen und unbekannten Sowjetbürgers bestellt sein, für den nicht eine ausländische Regierung ohne Unterlaß interveniert und um den nicht die öffentliche Meinung in der freien Welt bangt?

J. W. B., London

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ev. staty av Raoul Wallenberg

STOCKHOLM 23 febr. 57 19		
N:o 18 ✓	<u>Enclair.</u>	
BIL.		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. En

Svensk Budapest

LH.

Har Ni bekant om statyn Raoul Wallenberg framför
penicillinfabriken i Debrecen står kvar? Finnes
någon staty Wallenberg i Budapest.

Cabinet

12.30
23/2 BT

Lorentzon/AVS

Telegram

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 23.2.57 19		
N:o <i>HV</i>	CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

L Svensk

H a m b u r g

Har tyske medborgaren Karl Moritz Leuvenhaupt återvänt
och vilken är i så fall hans adress? Är han över huvud
taget känd för Suchdienst?

Cabinet

Gett den 23/2 kl 1300 E

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Bonn

Avsant den Telex 19 kl.

Inkom den 25 / 2 19 57 kl. 1535

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 9: B		3
Avd. P	Gr. 2	Mål. E. I

26.2.57

Parafras till Thulin

Posh

3

Handbrev Åström-Jödahl 14 februari.

Leifland träffat Mikoschci, Bad Wildungen, Hessen.

M. uppgivit att han delat cell med Posh mellan 24 och 25 juni 1953 i Butirka. M. erinrar sig tydligt Posh, som enligt hans mening vore "mera talför än tillförlitlig". Det kunde ej uteslutas att P. stode i rysk tjänst. M. hade icke stått i knackningsförbindelse med eller hört talas om Wallenberg under sin vistelse i Butirka sommaren 1953. Han kunde blott vagt erinra sig att han 1945 eller 1946 hört talas om Wallenberg. Skrivelse med onsdagens kurir.

Jödahl

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från HAMBURG

Avsant den 25/ 2 19 57 kl. 1135

Inkom den 25/ 2 19 57 kl. 1210

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 22: B		Y
Avd. P	Gr. 2	Mål. E. I

ex. 2 till *Leuvenhaupt*
» 3 » —
» 4 » ?

4.

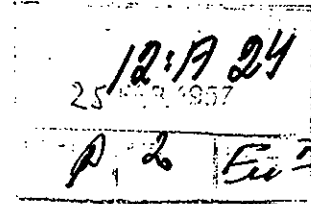
Ar 2 Edert chiffer 4.

Ingen Leuvenhaupt (även utan u eller med oe) finns i
Suchdienst Hamburg listor över civilfångar straffläger.
Förfrågan vidarebefordrats Suchdienst München där listorna
vanliga krigsfångar finnas.

Ekblad

*staty av Wallenberg i
Budapest*

26.2.57
Enclair Washington

ee
ORIGINALTELEGRAM

cabinet sthlm
telegrafen sth

1350/20 us519/23

budapest 28/27w 23/2 1841 etat via sverigeradio

cabinet stockholm

24 nagon staty edert 18 finnes icke i budapest men
deremot minnestavla paa ett hus vid wallenbergsgatan
foerutom gatuskyltarna stop vi aterkomma roerande debrecen
rynell

coll 1350/20 24 18

telegrafen sth

cabinet sthlm

FR
ROYAL SWEDISH EMBASSY
WASHINGTON 8, D. C.

ang. Raoul Wallenberg.

Washington den 21 februari 1957.

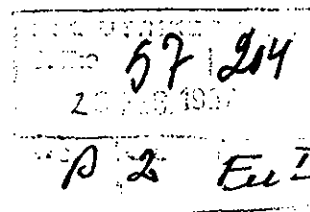
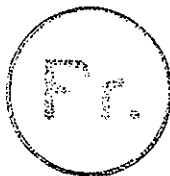
Nr 206.

1 bil.

P 2

aa fr press

Lorentzon:

W-aktörerna ✓

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt meddela, att jag denna dag från World Jewish Congress i New York mottagit i avskrift bilagda telegram.

Jag har i dag avlåtit följande svarstelegram:

"Please accept my sincere thanks
your expression sympathy fate Raoul Wal-
lenberg."

För Ministern:

Care Douglas

P29m I

Avskrift av telegram 19.2.1957 från Mr. Nahum Goldmann,
President of World Jewish Congress, New York, till Am-
bassadören Boheman.

Behalf executive meeting World Jewish Congress
representing Jewish community organizations in more than
60 countries beg Your Excellency accept expression our deep
distress on disclosure death of Raoul Wallenberg and convey
our sincere and respectful condolences to Swedish Government
and his family. In his sacrificial devotion to highest ideals
humanity and his invincible courage he deserved well of his
country whose noblest traditions he honored with the gift of
his life and of mankind in whose service he made the supreme
sacrifice. Jews everywhere and always will remember him with
reverence and gratitude.

25/2

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 22 februari 1957.
Strängt förtroligt. 1 bil.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 13 dennes angående vissa utsagor av Karl Theodor Beck, Ysenburgstrasse 1, München, ber jag härmed få överlämna ett av Beck undertecknat, på konsulatet i München upprättat "protokoll", i vilket Beck närmare preciserat vad han hört om Wallenberg.

Med tillgivning
Tor E. Ericsson

Herr Utrikesrådet Å s t r ö m ,
Stockholm.

Protokoll

Beim Konsulat erschien Herr Dipl. Kaufmann Karl Theodor Beck, Volks- und Betriebswirt, München 19, Ysenburgstrasse 1/1, der sich durch seine Kennkarte Nr. By 180634, ausgestellt am 23.1.1956 vom Stadtrat in Nürnberg, legitimierte. Herr Beck, der Anfang 1956 aus russischem Gewahrsam zurückkehrte, gibt bezüglich der Person des Diplomaten Raoul Wallenberg folgendes zu Protokoll.

Ich habe Herrn Wallenberg persönlich nicht kennengelernt, sondern nur durch dritte Personen von ihm in dem russischen Staatsgefängnis Lubljanka in Moskau gehört. Diese dritte Person war Herr Professor Gregoriewski, der im Jahre 1918 aus Russland nach Belgrad emigrierte und dort von den Russen 1945 verhaftet wurde. Herr Gregoriewski war mehrere Monate mit Herrn Wallenberg in einer Zelle beisammen und hat mir hierüber später folgendes berichtet.

Herr Wallenberg unterstand der Vernehmungsabteilung 7 des MWD, die aktive militärische Spionage behandelt. Im Jahre 1946 war sein sogenannter vernehmender Offizier der Oberstleutnant Rossiabinski, der unter den Häftlingen als einer der brutalsten Vernehmungsoffiziere galt. Nach den Aussagen von Herrn Gregoriewski war Herr Wallenberg im August 1946 körperlich bereits stark ruiniert. Er hatte einige Wochen vor dem August 4 Wochen Wasserisolator hinter sich und litt stark an Ödemie; ausserdem war sein Herz sehr schwach als Folge der Unterernährung. Trotzdem hatte er eine hervorragende geistige Haltung gegenüber seinen vernehmenden Offizieren, die ihn trotz vielfacher Tortouren zu einem Geständnis nicht erpressen konnten. In besonderer Erinnerung habe ich noch folgendes.

Als Herr Wallenberg dem Rossiabinski bei Abakumov, dem seinerzeitigen Minister d. MWD, zur Vernehmung vorgeführt wurde, gab Abakumov Rossiabinski freie Hand in Bezug auf die Art der Vernehmung und Behandlung, was einem Todesurteil gleichkam. Im August 1946 wurde Herr Wallenberg isoliert.

Über sein weiteres Schicksal war nichts mehr zu ermitteln.

München, den 19. Februar 1957

Ther. Jocky

ROYAL SWEDISH EMBASSY
WASHINGTON 8, D. C.

Washington den 21 februari 1957.

bil. 2/64

Bil. p. P 2

Broder,

Den senaste svenska noten i Wallenbergaffären har väckt stor uppmärksamhet i dagens amerikanska tidningar.

New York Times hade en direktrapport från Stockholm på första sidan, där det bl.a. heter, att svenska regeringen inte kunde godtaga, att Sovjetunionen fritog sig från ansvar genom att skylla skulden på sin korrumpierade säkerhetspolis under Stalinregimen. Den svenska notens innehåll låge snubblande nära ett direkt påstående, att Kreml hela tiden känt till Wallenbergs kvarhållande.

Washington Post hade ett AP-meddelande under fetstilrubriken "Russia lied, Sweden says". I artikeln betecknas den svenska noten såsom skarp och innehållande anklagelser mot ryska regeringen för lögn och undanhållande av fakta. Det traditionellt neutrala Sverige, heter det vidare, vägrade att godta ryssarnas försök att rentvå sig själva.

I stort sett samma AP-meddelande publicerades på första sidan i Chicago Daily Tribune, här under rubriken "Sweden hurls 'lie' at Russia in sharp note". I New York Herald Tribune återfinnes samma AP-meddelande dock i avsevärt förkortat skick.

Klipp ur ovannämnda tidningar bifogas.

Din tjänstgörare
Kjellberg

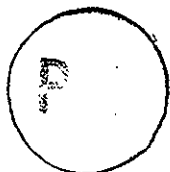
Herr Byråchefen S. Backlund,
Stockholm.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Abakumows verksamhet

Wien den 21 februari 1957.

R 18. Strängt förtroligt.

99

25.2. 57

P 2 En I

AK

Broder,

Som Du kanske erinrar Dig, talade vi i Stockholm om nödvändigheten att upprätta en uppställning över Abakumows verksamhet under de år Wallenberg suttit fängslad i Sovjetunionen. Jag har roat mig med att på grundval av för mig tillgängliga uppgifter göra en sådan sammanställning, vilken jag härjämte översänder såsom ett bidrag till de forskningar Ni företaga i UD.

Efter avfattandet av promemorian har jag funnit några uppgifter, som synas tyda på att Abakumow under slutskedet av andra världskriget ledde en kontraspionagetjänst i närheten av fronten. Det är därför ej otänkbart, att han hade med Wallenbergs häktning i Budapest i januari 1945 att skaffa. Även om det skulle vara riktigt, att han tillträdde posten som chef för säkerhetsministeriet först under 1946, hindrar detta givetvis icke, att han dessförinnan innehaft någon högre befattning inom ministeriet och i denna egenskap haft med Wallenbergs fall att göra. Däremot torde man kunna utgå ifrån att Abakumow sedan oktober 1952, möjligen redan något tidigare, icke längre varit ansvarig för handläggningen av det Wallenbergiska ärendet.

Sven Allard
Sven Allard

Strängt förtroligt.

P.M.

angående Abakumows verksamhet.

Det av Beria ledda folkkommissariatet för inrikes angelägenheter (NKWD) uppdelades som bekant kort efter andra världskrigets slut i inrikesministeriet (MWD) och ministeriet för statssäkerhet (MGB), vilka båda dock fortfarande vore underställda Berias uppsikt. Till chef för inrikesministeriet (MWD) utsågs Kruglow samt till chef för ministeriet för statssäkerheten (MGB) Merkulow. Den sistnämnde synes emellertid redan någon gång under 1946 ha ersatts av Abakumow, vilken kvarstod såsom ledare av säkerhetsministeriet till mitten eller senare hälften av 1952, då han, av allt att döma, föll i onåd och därför avskedades. Abakumow torde sålunda, såsom i den senaste ryska noten uppgivits, varit säkerhetsminister vid den tidpunkt, då Wallenberg enligt samma note skulle ha avlidit i ett ryskt fängelse.

Abakumow synes ha avlägsnats från chefskapet för säkerhetsministeriet i varje fall före den nittonde partikongressen i oktober 1952, ity att han då icke återvaldes till medlem av centralkommittén. Från oktober 1952 kan sålunda Abakumow icke längre göras ansvarig för hemlighållandet av Wallenbergs fängelsevistelse och de oriktiga uppgifter, som från rysk sida i detta sammanhang lämnats.

Orsaken till Abakumows fall är givetvis omöjlig att med säkerhet fastställa. Jag vill emellertid framhålla, att en österrikare, som under senare hälften av 1955 hit återvände från rysk fångenskap, enligt ett förhørsprotokoll varav

jag efter hans återkomst tagit del, meddelat, att han av tvenne av Berias närmaste medhjälpare, som han under sin fängelsevistelse i Sovjetunionen träffat, erfarit att Abakumow, som ursprungligen stod Beria nära och beskyddades av denne, så småningom börjat konspirera mot sin chef och på Berias order av denna grund avskedats och sedermera häktats. Denna hypotes har erhållit ett visst stöd däri att Abakumow, då Beria efter Stalins frånfälle tillhörde den ledande gruppen inom politbyrån, icke av denne rehabiliterades vilket givetvis skett, därest Abakumow fortfarande tillhört Berias närmaste klientel. När den förstnämnde häktades är likaledes omöjligt att med säkerhet fastställa. Enligt vissa uppgifter torde detta skett först i början av 1953.

I Prawda för den 24 december 1954 publicerades en officiell kommuniké, vari meddelades att Abakumow och ett flertal uppräknade medhjälpare till denne i säkerhetsministeriet för olika förbrytelseställen ställts inför rätta, dömts till döden och avrättats. Rättegången skulle ha ägt rum i Leningrad mellan den 14 och 19 december samma år. Utifrån kommunikén motiverades dödsdomen över Abakumow därmed att denne i främsta rummet varit ansvarig för förberedelserna till den s.k. "Leningrad-affären", vilken - enligt vad Chrustjov i sitt hemliga anförande vid den tjugonde partikongressen sedermera avslöjat - ledde till att förutvarande planeringsministern Wosnessenskij, sekreteraren i centralkommittén Kuznezow m.fl. dömdes till döden och avrättades.

Vilka beskyllningar som därvid mot de anklagade främfördes, har, såvitt mig bekant, aldrig fullständigt utretts. Synbarligen hade emellertid rättegången i fråga till huvudsaklig uppgift att likvidera den 1948 avlidne Shdanows närmaste anhängare. Som bekant gjorde Chrustjov under sitt anförande vid den tjugonde partikongressen bl.a. gällande, att Stalin personligen iscensatt den s.k. Leningrad-affären. Beria skulle emellertid föreslagit Stalin, att han skulle erhålla bemyndigande att anskaffa falska vittnesmål mot Wosnessenskij m.fl. Abakumow hade biträtt Beria med sammanställandet av ifrågavarande material och på egen hand uppkonstruerat de förbrytelseställen som de anklagade skulle ha begått.

I den i det föregående omnämnda i Prawda publicerade kommunikén över rättegången mot Abakumow och dennes medhjälpare tillfogas,

att under förhandlingarna bevis framlagts för att Abakumow i ett flertal andra fall likaledes gjort sig skyldig till falska angivelser och "verbrecherische Verletzung der sozialistischen Gesetzlichkeit". De på grund av dennes verksamhet falskeligen anklagade personerna hade emellertid - fortsätter kommunikén - numera fullständigt rehabiliterats. Mot bakgrunden av sistnämnda uppgift frågar man sig av vilken anledning icke Wallenberg likaledes rehabiliterades om icke förr, så senast i samband med rättegången mot Abakumow, vid vilket tillfälle alla dennes förbrytelser skulle ha uppdragats och klarlagts.

Den sistnämnde efterträddes såsom säkerhetsminister - sannolikt under senare hälften av 1952 - av S.D. Ignatjew, vilken vid den nittonde partikongressen i oktober 1952 invaldes i centralkommitténs presidium och efter Stalins frånfälle utsågs till en av centralkommitténs sekreterare. Då de Kreml-läkare, vilka som bekant i januari 1953 häktades och anklagades för medverkan till Shdanows m.fl. död, genom en officiell kommuniké i början av april månad samma år förklarades varit oskyldiga till denna förbrytelse, uppgavs samtidigt, att Ignatjew i egenskap av säkerhetsminister varit en av de ansvariga för ifrågavarande läkares häktning. Då han emellertid förövat denna förbrytelse endast på grund av "politisk blindhet" och - såsom i kommunikén gjordes gällande - förts bakom ljuset av den förutvarande biträdande ministern Rjumin, häktades icke Ignatjew utan bestraffades blott genom avsked från sin befattning som sekreterare i centralkommittén. Rjumin avrättades däremot, enligt uppgifter i den sovjetryska pressen, den 23 juli 1954.

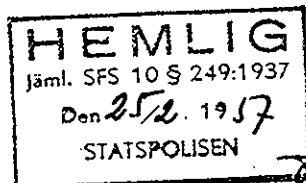
Efter Stalins frånfälle återförenades som bekant säkerhetsministeriet (MGB) med inrikesministeriet (MVD) och båda ställdes under Berias direkta ledning. Efter den sistnämndes häktning i juni 1953 underställdes säkerhetsministeriet en särskild kommitté under ledning av generalöverste Serow.

Abakumow avrättades, såsom i det föregående angivits, jämte ett antal förutvarande högre MGB-officerare vid mitten

av december 1954.

Med den s.k. läkareaffären hade denne - i förbigående
sagt - av allt att döma, intet att skaffa.

Wien den 21 februari 1957.

Richter

Herr l:e sekreteraren Gunnar Lorentzon
Kungl. Utrikesdepartementet
Stockholm.

Vi ha sedan några år kontakt med en rumänsk flykting, M. Giuroiu, vilkens svärfader E.P. Kroner - något som Du känner till från tidigare handlingar - varit och är fånge i Sovjetunionen och som suttit i grannceller kring Wallenberg. Från denne Giuroiu ha vi i dagarna fått ett brev, ur vilket jag transumerar följande transumt av ett brev till Giuroiu från Gustav Richter:

"Du hast ja sicher von der Angelegenheit Wallenberg gehört, an deren Aufklärung ich massgeblich beteiligt war. Die Sache ist aber jetzt nach der russischen Note noch mysteriöser geworden, denn die Widersprüche sind offenkundig. Wie kann ein Mann 1947 gestorben sein, wenn 3 Zeugen bestätigen, dass sie mit ihm nach 1950/51 zusammen in einer Zelle sassen?"

Jag undrar just vad Gustav Richter syftar på, då han talar om 1950/51. Har hans minne klarnat eller försvagats?

Stockholm den 25 februari 1957.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

Paraff

P.M.

Den 18 februari 1957 sammanträffade jag med Hans Tänzer på generalkonsulatet i Berlin. Tänzer redogjorde för sina upplevelser under fångenskapen i Sovjetunionen, varvid han endast på en ^{väsentlig} punkt fick revidera sin tidigare redogörelse den 9 februari 1957. För detta redogöres här nedan.

Inledningsvis beklagade sig Tänzer inför generalkonsul Tamm över att hans namn kommit till pressens kännedom. Tamm svarade härpå, att ingen på generalkonsulatet kunde lastas härför, utan hade nog Tänzer sina kontakter inom pressen att tacka för att hans namn kommit i spalterna. Tänzer dramatiserade sin ställning, och då attaché Ewerlöf hämtade honom till samtalet ^{från} Tänzers bostad, ringde denne "försiktigtvis" till Tamm för att efterhöra om det verkligen var korrekt, att han skulle bli avhämtad av Ewerlöf, därmed insinuerande den stora kidnappingsrisk som han ansåg sig för närvarande löpa. Till mig sade Tänzer härom, "att i denna minut är jag övertygad om att min akt studeras i inrikesministeriet i Moskva". Tänzer gjorde till en början ett något aggressivt intryck men lugnade sig efter hand som han fick redogöra för de olika etapperna av sin fångenskap i Sovjetunionen. Han var dock misstänksam mot mig och undrade varför jag bad honom redogöra för hela fångenskapen i Sovjetunionen, då han ju endast i Moskva sammanträffat med Wallenberg. Härpå svarade jag, att det vore intressant att få erfara, om Tänzer sammanträffat med för mig bekanta personer på andra ställen i Sovjetunionen, varpå Tänzer lämnade följande uppgifter.

Tänzer tillfångatogs i Brandis, Tjeckoslovakien, den 16 maj 1945 och fördes genom diverse ryska fångläger i Tyskland i oktober 1945 till Ryssland och insattes i krigsfånge-

lägret i Kalinin (T. uppgav, att Kalinin ligger i Moskva-
området men fick/korrigerade denna uppgift, sedan jag framhållit
att det är minst 19 mil från Kalinin till Moskva). I Kalinin
vistades T. till 1947 på vintern, då han överfördes till
Krasnogorsk, läger 27/I, där han vistades "tills detta läger
upplöstes i november 1949", då han tillsammans med övriga
fångar fördes till Lefortovskaja-fängelset i Moskva, där han
vistades till januari 1950, då han återfördes till Krasnogorsk,
läger 27/I. I maj 1950 överflyttades Tänzer till Krasnogorsk,
läger 27/II, där han vistades till september 1950, då han över-
fördes till Stalingrad (lägernummer obekant). I Stalingrad döm-
des Tänzer till 25 års fängelse enligt § 58:8 för arbetssabotage
och 1953 fördes T. från Stalingrad till Asbest, där han vistades
ett år, varefter han över Degtjarka/^(Sverdlovsk) frigavs i Berlin 1955.

Om sitt sammanträffande med Wallenberg i Lefortovskaja-
fängelset lämnade Tänzer en exakt överensstämmande redogörelse
med den som han lämnat den 9 februari. Då jag bad honom beskriva
eller upprita Lefortovskaja-fängelset, visade det sig emellertid,
att han icke kunde göra detta. Ej heller kände han igen en av
mig hastigt uppgjord skiss och icke heller ett fotografi över
Lefortovskaja-fängelset. Han nämnde emellertid, uppenbarligen
generad över att inte känna igen Lefortovskaja-fängelset, att det
var "ein ehemaliges Kloster". (Av denna sista repliken framgick,
att han tydligen syftade på Butyrskaja-fängelset i Moskva.) För
att pröva Tänzers minne bad jag honom därför rita en skiss över
Krasnogorsk, läger 27/I. Härvid reagerade Tänzer mycket skarpt
och med höjd röst sade han mig, att mitt sätt att utfråga honom
närmast liknade det ryska NKVD-systemet. Härvid ingrep general-
konsul Tamm och tillhöll Tänzer det absurda i ett sådant påstående,
varpå jag för Tänzer förklarade, att man måste ha så exakta upp-
gifter som möjligt för att kunna hjälpa en person som alltjämt
sitter i rysk fångenskap. Tänzer lugnade sig något och sedan jag
förklarat för honom, att han tydligen avsåg Butyrskaja-fängelset,
trodde han sig bland ett antal skisser igenkänna detta. Tänzer
kunde emellertid inte erinra sig några närmare detaljer om fängel-
sets konstruktion och ej heller om de cellers nummer, i vilka han
suttit. Till en början hade han suttit i en cell i parterrvåningen
tillsammans med ett 40-tal andra fångar ävenledes från Krasnogorsk.
Därefter hade han flyttats till en cell på "zweiter Stock", där han
suttit tillsammans med ett 30-tal andra fångar.

Tänzer
I Krasnogorsk hade Tänzer sammanträffat med den tyske ministern (generalkonsuln) Wagner ävensom med den tyske konsuln Bischof. Han angav, att översten Kopenhagen hade varit lägerchef samt överstelöjtnanten Graf varit kökschef. (T. avser med Graf tydligen den bayerske jaktflygaren Graf.) (Det stämmer att Kopenhagen varit lägerchef). Vidare kunde Tänzer erinra sig från Krasnogorsk general Freese, en Bissmarck, en von Wangenheim, "den tyske Abwehr-ledaren" Monfort. Samtliga dessa personer torde vid förflyttningen från Krasnogorsk ha insatts i samma fängelse som Tänzer, d.v.s. av allt att döma i Butyrskaja-fängelset.

Tänzer
I detta fängelse hette undersökningsdomaren Linov, vilket ovannämnde Wagner torde kunna bekräfta. Bland kommissarierna kunde Tänzer erinra sig Saveljev, vilken hade träben och var morfinist, en överste Stern (jude) och en överste Schweizer samt en löjtnant Alperil, vilken tillhörde det ryska kontraspionaget och vilken 1936-1937 studerat vid det ryska gymnasiet i Berlin.

Det råder ingen tvekan om att Tänzer har varit i Krasnogorsk och knappast heller om att han varit i Butyrskaja-fängelset. Då han där sammanträffade med Wallenberg - eller man kanske skall säga den föregivne Wallenberg - var han emellertid endast tillsammans med ryska förbrytare och han har sålunda icke kunnat lämna uppgift på någon enda person som återvänt från den sovjetryska fångenskapen som kan bekräfta hans uppgifter.

Vid ett besök i Suchdienst visade det sig, att Tänzer i sin "Heimkehrfragebogen" uppgivit följande "curriculum carcerum". T. kom till Kalinin i slutet av oktober 1945 och vistades där till sommaren 1946, varefter han flyttades till Ljubljanskaja-fängelset, där han vistades till mitten av 1947. I början av 1948 har han flyttats till en för honom obekant plats och i slutet av 1948 till Leningrad (Kirowatz). I mars/april 1950 kom han till Krasnogorsk, läger 27/I, och därifrån till Stalingrad, läger 5, till juli 1951, då han flyttades till Asbest, där han var till november-1952, då han förflyttades till Degtjarka (Sverdlovsk), varifrån han frigavs.

Då, som framgår av P.M. den 9 februari 1957, Tänzer upp-

giver, att han kort efter sin ankomst till Lefortovskaja-fängelset i november 1949 sammanträffat med Wallenberg, måste till en början konstateras, att i den redogörelse, som Tänzer inledningsvis till m lämnat, detta förhållande icke bestrides. Däremot strider det mot de uppgifter, som T. lämnat till Suchdienst. I slutet av 1948 hade enligt dessa T. kommit till Leningrad-lägre och där- efter i mars/april 1950 till läger 27/I. Under 1949 har T. så- ledes icke varit i Lefortovskaja-fängelset.

Man frågar sig beträffande Tänzers uppgifter till Suchdienst om han kan ha missmint sig på tidpunkten, och att han från början av 1948, då han icke visste i vilket fängelset han vistades, möjligen kan ha varit i Butyrskaja-fängelset. Tänzers allmänna otillförlitlighet och sensationslystnad parad med det förhållandet, att han endast kunde igenkänna Wallenberg på det och som nyligen gått genom tysk press/ fotografi som föreställer Wallenberg i uniform/och icke på två andra fotografier, vilka i en större serie förelades T., tyder på att T. med sina uppgifter endast velat väcka sensation.

I Suchdienst, som har en synnerligen stor erfarenhet av "Heimkehrer" av olika slag, har Tänzer på de två äldre, erfarna tjänstemännen gjort intryck av att vara en "Hochstapler" av stora mått och vara allmänt ovederhäftig. Han hade dukat upp allehanda historier, till vilka det icke finns någon anledning att sätta någon som helst tro. Tänzers militära karriär hade vidare varit något misslyckad, då han blivit degraderad från "Oberleutnants" grad till menig soldat. För generalkonsul Tamm hade Tänzer ingalunda stuckit under stol med att han räknade med kompensation för de uppgifter han lämnat om Wallenberg. Då det för T. framhölls, att han icke kunde räkna med detta, ansåg han emellertid att Expressens korrespondent, som publicerat hans historia, dock borde betala honom ett arvode för hans bemödanden. Vidare hade Tänzer för Tamm uppgivit, att han ansåge att det icke funnes möjligheter att befria Raoul Wallenberg genom diplomatiska framställningar. Den enda möjligheten vore att via den sovjetryska "gangster-organi- sationen" Bladnoj eller "Svarta Katten" (Tjornij Kot) undersöka Wallenbergs nuvarande vistelseort och medelst någon slags kupp be- fria honom - en fundering, som väl får anses som betecknande för Tänzers allmänna fantasifullhet.

Av en tillfällighet uppsökte f.d. flyggeneralen Franz Mahnke den 18 februari generalkonsulatet för att lämna vissa uppgifter,

för vilka redogöres i separat P.M. Det visade sig att Mahnke vistats i Krasnogorsk tillsammans med Tänzer, och hans intryck av Tänzer var synnerligen negativt, och han betonade att Tänzer var "mit Vorsicht zu geniessen". I Suchdienst hade man ingenting ofördelaktigt sig bekant om Mahnke.

Av vad som ovan anförts om Tänzer torde dennes uppgifter om Wallenberg med största säkerhet vara ovederhäftiga, och då hans uppgifter icke heller ger någon möjlighet till kontroll, torde spåret Tänzer tills vidare få avskrivas.

Stockholm den 25 februari 1957.

Samtal med Rudolph Philipp den 25/2 1957.

R.P. uppsökte mig på eftermiddagen. Han började samtalet med att säga, att han arbetade med fortsättningen av sin "rödbok", som börjat publiceras i Veckojournalen, och att olika utländska förlag var intresserade att publicera den. Han skulle emellertid vara villig att avbryta publicerandet, om han kunde komma till samarbete med UD beträffande den fortsatta handläggningen av Wallenberg-ärendet.

Jag replikerade, att inga hotelser om publicitet kan tänkas påverka UD eller mig. Jag ansåg det oanständigt att komma med hotelser.

Han sade sig inte hota, men om det inte går att samarbeta, känner han sig tvingad att gå via opinionen, konstitutionsutskottet, JO etc.

Jag sade, att han hade förverkat både mitt och UD:s förtroende genom att bryta den skriftliga överenskommelsen rörande publiciteten och att han över huvud taget varit ovederhäftig. Jag anmärkte på referat i Vi och Veckojournalen av vad jag skulle ha sagt. Jag erinrade om att han publicerat en note. Han försvarade sig, bl.a. med att flera morgontidningar publicerat ~~noten~~ tidigare (vissa ~~uppgifter~~ ^{uppgifter} har alldeles riktigt förekommit men inte ett referat).

Jag sade mig inte begripa meningen med nagelfarandet av allehanda oväsentliga detaljer. Vad gagnar det Wallenberg? Jag tror inte, att resultatet blivit något annat än det blivit, varken åren 1945 - 47 eller 52 - 57, om UD handlat annorlunda. Vad de mellanliggande åren beträffar hade inga forskningar kommit att ge resultat. Anklagelserna mot hr Undén är ovederhäftiga. Han hade för övrigt själv satt i gång Sjöborg-utredningen, innan jag var påtänkt som kabinettsssekreterare. För min del bryr jag mig inte om vad Philipp skriver, och UD gör det inte heller.

R.Ph.: "Du sade en gång, att Du hade "rent samvete", men nog bryr Du Dig om vad jag skriver. Alla människor gör fel, och jag har sedan flera år inspelat alla telefonsamtal på grammofoonskivor, som jag har deponerat utomlands."

Jag: "Du vet, att jag i årtal har arbetat med Wallenbergärendet i det bästa syfte och gjort mitt bästa. Nu kommer Du och triumferar över att jag kan ha gjort fel i detaljer. Det tänker Du angripa mig för. Och så har Du i hemlighet spelat in våra samtal på grammofoonskivor. Och en sådan person tror Du att jag vill samarbeta med? Det är otänkbart."

Philipp sade därpå, att han vore en "desertör från kyrkogården". Hitler kunde ha dödat honom. Han ville inte sluta sitt liv utan att ha något resultat i Wallenberg-affären. Skulle det inte för sakens skull vara möjligt att få samarbete? Han hade material, som belyste tiden efter 1947, och detta ville han ha hjälp att få undersökt. Han sade sig ha bevis för denna tid. Till Tingsten hade han sagt detta, men Tingsten åberopade mitt uttalande, att det inte finns bevis för senare tidpunkter. Tingsten hade dock trott Philipp, därför att han ansåg mig vara beroende av UD. Ph. kunde dock inte överlämna detta material till UD, om det skulle hanteras av Lorentzon, som hade ljugit och som familjen förlorat förtroendet till.

Jag sade, att jag känner Lorentzon mycket bättre än Philipp och familjen och att både jag och UD:s hela ledning har ett orubbligt förtroende till Lorentzon. Om Ph. hade bevis, var det ju bara att överlämna dem, ^{12/} ~~sen~~ skulle UD säkerligen aggra. Om det finns spår men inte bevis, kommer UD säkerligen att följa dem, och jag kommer att som sakkunnig följa handläggningen.

Philipp sade sig uppställa två villkor för samarbete, det ena var att någon annan än Lorentzon - vem som helst, sade han uttryckligen - skulle arbeta med ärendet, och det andra var att kommissarie Danielsson och Philipp tillsammans med UD-mannen skulle få planlägga undersökningarna, dock uteslutande av de spår, som Philipp själv lämnade. Ph. gjorde sålunda inga anspråk på att få följa utredningen i dess helhet.

Jag svarade, att villkoret om Lorentzons uteslutande var helt orimligt. Samarbete i övrigt under forskningarna torde omöjliggöras av att Philipp visat sig allt för intresserad av publicitet. Hur skulle man kunna samarbeta med en man, som man inte kan tala vid per telefon, eftersom man riskerar att få samtalet inspelat och återgivet i lämpliga, snedvridande brottstycken? Hur kan man samarbete i så känsliga saker med en person, som ~~som~~ när som helst efter eget bedömande och i egen utformning publicerar vad som faller honom in och som är beredd att falla dem han samarbetat med i ryggen? Frågan om samarbete med UD kan jag emellertid inte slutgiltigt besvara - jag säger bara vad som förefaller mig sannolikt. Ph. kunde själv tala med UD, t.ex. kabinettssekreterare Belfrage, om detta.

Philipp förklarade, att om jag inte tillstyrkte samarbete på de av honom angivna villkoren, så skulle UD aldrig acceptera det. Det vore därför ingen idé att tala med Belfrage. Han bad mig överväga, om verkligen allt samarbete nu skulle vara slut och att tala med UD.

Stockholm den 25/2 1957

Som kommentar kan sägas, att Ph. inför min helt omedgörliga attityd slutade med hotelser och verkade rätt tagen. Han inser mycket väl, att han kommer in i dödvatten, då samarbetet med UD slutar. Han kommer då dels att försöka på egen hand forska och få pengar av familjen därtill, dels att fortsätta tidningsskrivandet gående till allt vildare angrepp mot UD.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang Mikesch

STOCKHOLM

19

Stockholm den 25 februari 1957.
Överlämnas för kännedom till
Statspolisintendenten Thulin.

BIL.

INK. D. N:o

/Sverker Aström/

Chef för Politiska Avdelningen

AVD.

GR.

MAL.

Strängt förtroligt.

P.M.

Sedan det vid samtal med Johann Rossmann framkommit, att den av Posh omtalade tyske generalmajoren Mikesch, vilken enligt tidigare meddelande vore okänd för Suchdienst i Hamburg, skulle heta Mikosch, och att hans hustru skulle vara bosatt i Kupferdreh bei Essen, har generalkonsulatet i Hamburg på ny förfrågan meddelat, att Mikesch torde vara identisk med generallöjtnanten Hans Mikosch, född den 7.1.1898 i Kattowitz och efter frigivandet den 8 oktober 1955 bosatt under adress Essen-Kupferdreh, An den Friedhoefen 1953.

Den 14 februari meddelades beskickningen i Wien ovanstående samt att Mikosch kommer att höras genom beskickningen i Bonn.

Stockholm den 25 februari 1957.

AVS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Struppe

H-skr.

STOCKHOLM		19
Stockholm den 25 februari 1957.		
Överlämnas för kännedom till		
Statspolisintendenten Thulin.		BIL.
INK. D. N:o		
/Sverker Åström/ Chef för Polisbiska Avdelningen		MÅL

Strängt förtroligt.

P.M.

På utrikesdepartementets förfrågan har generalkonsulatet i Hamburg den 22 februari 1957 telegrafiskt meddelat, att ingen person vid namn Guido Struppe är känd för Suchdienst i Hamburg. Däremot lämnas uppgift om fyra personer vid namn Struppe, nämligen Heinz (född 1893), Josef (född 1897), Karl (född 1910) och Franz (född 1926).

Ovanstående uppgifter har den 22 februari vidarebefordrats till beskickningen i Wien.

Stockholm den 25 februari 1957.

Hennings/IW

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

staty av Wallenberg i
Budapest

STOCKHOLM 26 febr. 195719

N:o 39 ✓

Enclair.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

P

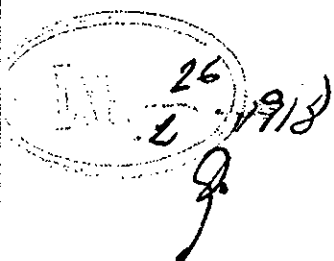
2

Eu^I

Svensk Washington

✓
Edert 28. Wallenbergstatyn som tidigare stått
St Stefan Park i Budapest för några år sedan flyttad
till Debrecen. Huruvida den finns kvar sistnämnda
plats undersökes av beskickningen i Budapest. Ett
tidningsklipp med fotografi statyn flygsändes idag.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Lorentzon/AVS

Telegram

sjöborgsutredningen

Posh

STOCKHOLM 26.2.57 19		
N:o <i>13</i> ✓ CHIFFER		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

2

Svensk

Wien

För Eder information! Beskickningen Bonn har telegraferat:
"Leifland träffat Mikösch, Bad Wildungen, Hessen. M. upp-
givit att han delat cell med Posh mellan 24 och 25 juni 1953
i Butirka. M. erinrar sig tydligt Posh, som enligt hans
mening vore "mera talför än tillförlitligt". Det kunde ej
uteslutas att P. stode i rysk tjänst. M. hade icke stått
i knackningsförbindelse med eller hört talas om Wallenberg
under sin vistelse i Butirka sommaren 1953. Han kunde blott
vagt erinra sig att han 1945 eller 1946 hört talas om
Wallenberg."

Cabinet

Exp. 26.2 kl 17.20 RUH

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Lorentzon/AVS

Telegram

STOCKHOLM 26.2.57 19		
N:o 5 ✓	CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Svensk

Hamburg

Har Ernst Peter Krohner, tidigare tolk vid tyska beskickningen i Bukarest, född 15 april 1894, återvänt eller kan bekräftas om han avlidit. Benäget telegraferas.

Cabinet

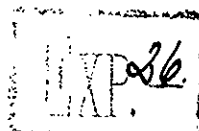
Exp. 26/2 kl 16³⁵ US

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETstaty av Wallenberg
i Budapest

STOCKHOLM 26 febr. 1957 ¹⁹		
Nr. 328 ✓ N:o 2		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL Eu ^I

Utrikesdepartementet har äran härmed
översända ett tidningsklipp med fotografi
av staty av Raoul Wallenberg. Statyn har
tidigare stått i St.Stefan Park i Budapest,
varifrån den för några år sedan överflytta-
des till Debrecen. Huruvida den finnes kvar
där undersöker ^{2.2.}av beskickningen i Budapest.

Stockholm den 26 februari 1957.

1 Beskickningen i
shington.

V.V. an. flygpost

Enligt meddelande från Beskickningen i
Budapest den 30 juni 1955 står Wallenberg-
monumentets allmänna del (utan inskription
och porträttmedaljong) framför penicillin-
fabriken i Debrecen.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till —

» 3 » *från sjöbo*
» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Hamburg

Avsänt den 27 / 2 19 57 kl. 12.07

Inkom den 27 / 2 19 57 kl. 13.50

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>22: B 5</i>		
Avd. <i>B</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>Eu^I</i>

5.

26.2. Sjöbo utredningen

h Edert chiffer 5. Enligt samstämmig uppgift från 10
Heimkehrer har Krohner avlidit i kräfta i fängelselasa-
rettet i Wladimir 1954.

Ekblad

INK. UTRIKES DEP.
D. N: 9/2:17/22
27 FEB. 1957

AVG p	MR 2	Eu I
----------	---------	---------

28.2.57 Enclair
Washington

cabinet sthlm
telegraferen sth

~~SECRET~~

1350/82 us185

sss budapest 14w 27/2 1221 etat via sverigeradio

cabinet stockholm

27 statyn i debrecen vaart 24 staar kvar i
ofoeraendrat skick
rynell

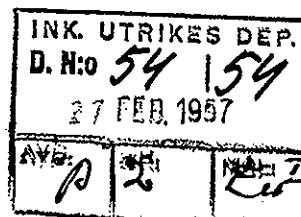
coll 1350/82 27 24
telegraferen sth
cabinet sthlm

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN
Raoul Wallenberg
51 B.18.2.57

P 2 En I
Tel Aviv den 25 februari 1957.
Nr. 54
R 18
2 bil. i tre ex.

W. Wallenberg

Östlund!
v. bursells?

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.
Fru Vera Weizmann, änka efter staten Israels förste president, Dr. Chaim Weizmann, har med här i avskrift närslutna handbrev den 19 denna månad anhållit, att uttrycken för hennes djupa medkänsla måtte framföras till Raoul Wallenbergs moder.

./.
Jag tillåter mig vördsamt nämna, att fru Weizmann alltjämt intager en särskild position i det israeliska samhället och att hon är ordförande i den israeliska motsvarigheten till kristna länders rödakorsorganisation, "Röda Davidsstjärnan".

Som framgår av här bifogade översättning av en notis ur tidningen "Haaretz" den 22 denna månad, har staden Haifa beslutat plantera en park på Karmelberget och uppkalla denna efter Raoul Wallenberg.

Östen Lundborg

Östen Lundborg

Avskrift

Bil. 1/111 Besk. 1 Tel Aviv

skr. nr 54 den 15/2 57

Weizmann House
Rehovot, Israel.

P 28. I

19th February, 1957.

His Excellency
Mr. Östen Lundborg,
Minister for Sweden,
Tel Aviv.

Dear Mr. Lundborg,

I was deeply shocked at the news of the death of Mr. Raoul Wallenberg, and moved by the tributes to his great humanitarian work of selfsacrifice.

These tributes called back to memory again what Mr. Wallenberg has done for thousands of Jews, many of them now in this country, and the ingenuity, devotion, and warmth through which he turned his indefatigable efforts into a success. The heart finds it difficult to accept that the man who saved the lives of so many, should, in doing so, have found his untimely death in tragic circumstances.

I keep thinking of Mr. Wallenberg's mother, and I wish you would convey to her, in my behalf, how deeply I sympathize with those feelings of both pride and deepest sorrow which will now be her share. I wish that pride, to which she is so fully entitled, to help her bear that grief which only a mother can feel.

Yours very sincerely,

u/ Vera Weizmann

"Haaretz" den 22.2.57

EN PARK I HAIFA PLANTERAD OCH UPPKALLAD EFTER RAOUL WALLENBERG

Staden Haifa beslöt att hedra svenske diplomaten Raoul Wallenberg, som räddade många judar i Ungern under nazistregimen, genom att plantera en park på Karmel-berget i Haifa och uppkalla den efter honom.

Enligt uppgift bodde Raoul Wallenberg i Haifa under 1936, då han av sin familj skickades för vidare utbildning i bankrörelse till olika länder. Han var anställd vid "Holland Union Bank" och bodde på pensionatet "Ravitz" på Hadar Hacarmel.

P 2 Eu I

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

oriktiga dödsattester för
österrikiska fångar i Sov-
jetunionen.

615 B 1.10.56
4 B 3.1. 57.

Wien den 23 februari 1957.

Nr 142.

HP 1.

Strängt förtroligt.

INKOM
4 OKT 1972
UD:s ARKIV

INK. UTRIKES DEP.		
D. Nr: 59 1/42		
27 FEB. 1957		
AVD.	GR.	MA.
<i>[Signature]</i>	1	<i>[Signature]</i>

20✓

Original & Nr 1 Co

[Signature]

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

I en österrikisk tidning har nyligen uppgivits, att bevis förelågo för att de sovjetryska myndigheterna ofta överlämnade dödsattester rörande i Sovjetunionen avlidna österrikiska fångar, som varit felaktiga. Ifrågavarande personer hade i själva verket befunnit sig i livet långt efter den tidpunkt, som angivits för dödsfallet. I syfte att utröna, hurvida dessa uppgifter äro riktiga, har beskickningen vänt sig till vederbörande tjänsteman i Bundeskanzleramt, vilken därvid bekräftade att i åtminstone ett fall klara och entydiga belägg föreligga för att de sovjetryska myndigheterna lämnat falska uppgifter. I andra fall däremot var bevisningen icke fullständig.

Det åsyftade fallet avsåg en byggnadsingenjör M. - vars namn man dock icke önskade utlämna. Fadern var av rysk härkomst och hade varit tsarrysk ämbetsman, men efter den ryska revolutionen bosatt sig i Österrike, där han senare förvärvat medborgarskap. M. själv, som var född i Österrike, hämtades av de sovjetryska ockupationsmyndigheterna i oktober 1948 och fördes till ett läger i Taischet, där han skulle ha anslutit sig till en av fångar bildad motståndscell. Detta upptäcktes emellertid, varefter han fördes till Iefortovskaja där han 1949 setts av en numera frigiven tysk fånge. Han dömdes enligt uppgift till döden men benådades. En kortare tid torde han ha suttit i Alexandrovsk, varefter han återfördes till Taischet.

På basis av utsagor av återvända österrikare, vilk

649

[Signature]

sammanträffat med M. i sistnämnda läger, begärdes från österrikisk sida 1955 hans frigivning. De sovjetryska myndigheterna översände då en dödsattest, vilken utvisade att M. skulle hava avlidit i leverkräfta den 28 november 1951. Kort därefter inkommo nya entydiga vittnesmål av förutvarande österrikiska fångar, som visade att M. ännu levat vid mitten av 1952. Då en ny framställning med anledning härav riktades till Sovjetunionen, svarades därifrån i en kort not att en beklaglig felskrivning begåtts och att mannen i själva verket avlidit först den 28 november 1952.

Sedermera hava emellertid två till Frankrike återkomna f.d. fångar underrättat i Österrike bosatta släktingar till M. om att de sammanträffat med denne i Taischet så sent som 1953. Sistnämnda bevismaterial överlämnades till Sovjetunionen med en ny framställning i oktober förra året, men något svar har ännu icke erhållits.

Enligt uppgift från Bundeskanzleramt förekomma, såsom i det föregående framhållits, ytterligare några likartade fall, i vilka emellertid blott indicier föreligga för att fångar befunnit sig i livet vid en senare tidpunkt, än de sovjetryska myndigheterna uppgivit. Då bevisningen icke varit fullständig har man ännu icke ansett sig böra överlämna densamma.

I Bundeskanzleramt anser man numera för fullkomligt uteslutet, att felaktigheter i dödsattesterna skulle bero på slarv eller ofullständiga uppgifter i de sovjetryska fängvårdsarkiven. Den sannolika förklaringen är att Sovjetunionen av en eller annan anledning icke är beredd att utlämna de eftersökta eller meddela den fulla sanningen om deras öde. Ett annat flagrant exempel på ifrågavarande praxis från sovjetrysk sida utgöra tre personer, som häktades samtidigt år 1954. Två av dessa hava numera frigivits. I fråga om den tredje förneka de sovjetryska myndigheterna att de hava några som helst upplysningar om honom och att han överhuvud arresterats. Hans två kamrater hava sig icke bekant, vart han förts.

De dödsattester, som sovjetryska vederbörande överlämnat till Österrike, äro ytterst knapphändiga. De innehålla endast upplysning om den avlidnes namn, fa-

derns förnamn, datum för fränfallet och dödsorsaken. Däremot meddelas icke den avlidnes födelsedatum eller platsen där han skulle hava avlidit. Detta har medfört bl.a. att identifieringen varit förenad med synnerligen stora svårigheter. Det har även hänt, att framställningar till österrikiska domstolar om dödförklaring på grundval av dylika dödsattester från sovjetryska myndigheter avvisats.

Som bekant hava de österrikiska myndigheterna efter statsfördragets ikraftträdande gjort upprepade framställningar till den sovjetryska regeringen om frigivning av de i Sovjetunionen alltjämt kvarhållna fångarna. Därvid hava endast sådana fall upptagits i vilka fullständig bevisning kunnat förebringas om att vederbörande antingen häktats och bortförts av sovjetryska organ eller varit internerad i fängelser eller läger i Sovjetunionen.

I april månad 1956 saknades ännu svar från sovjetrysk sida i fråga om 545 sådana fångar. Sedermera hava framställningar från österrikisk sida gjorts för ytterligare 7 personer för vilka nytt bevismaterial erhållits.

Av dessa fångar hava efter nämnda tidpunkt blott 18 frigivits och återvänt till Österrike, under det att 7 personer fortfarande vänta på ryskt utresetillstånd. Det bör i detta sammanhang observeras, att i den sistciterade skrivelse omnämnda gruppen på 19 repatrianter även ingingo personer, som häktats i Österrike men då icke innehåft österrikiskt medborgarskap.

Enligt vad Bundeskanzleramt förtroligt meddelat hava de sovjetryska myndigheterna numera överlämnat dödsattester för 305 personer. I 119 fall har svarats, att sovjetryska vederbörande sakna varje spår efter de försvunna. 8 personer hava slutligen meddelat, att de frivilligt önska kvarstanna i Sovjetunionen.

För närvarande återstå sålunda blott 95 fall såsom ouppklarade. På österrikisk sida tror man sig veta, att 25 av dessa avlidit under fångenskapen, under det att man har belägg för att 40 personer alltjämt befinna sig i livet. Några av de sistnämnda stå t.o.m. i skriftlig förbindelse med sina anhöriga i Österrike.

Bland de senare ingå även tvenne österrikiska vetenskapsmän, vilka efter kriget togo arbetsanställning i Sovjet-

unionen och numera tillsammans med ett antal tyska kollegor arbeta vid forskningsstationen Suchumi vid Svarta Havet. Trots tidigare sovjetryska utfästelser om repatriering av dessa hava deras arbetskontrakt tvångsvis förlängts på två år, vilket innebär att de icke kunna återvända till hemlandet förrän tidigast 1958.

Sven Allard.

(59)/145 27/2 ✓
Wien den 22 februari 1957.

Nr 145.

R 18. Strängt förtroligt.

Planer på offentlig rättegång i Budapest för att bevisa Raoul Wallenbergs mord på anstiftan av "Joint"

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

En känd läkare i Budapest av judisk börd, dr Laszlo Benedek, vilken tidigare varit medicinsk rådgivare till den amerikansk-judiska hjälporganisationen "Joint" och därefter förestått det förstatligade judiska sjukhuset i den ungerska huvudstaden, häktades i januari månad 1953 av AVO-polisen jämte andra framskjutna representanter för ifrågasvarande hjälporganisation. Syftet härmed var att de häktade senare skulle framföras vid en offentlig rättegång i Budapest, vid vilken genom falska vittnesmål och bekännelser skulle ådagaläggas, att Joint blott utgjorde en täckorganisation för omfattande amerikansk terrorist- och spioneriverksamhet mot Sovjetunionen.

Några månader efter Stalins död avskrevos synbarligen planerna på en rättegång mot Joint. Dr Benedek frigavs i januari 1954, varefter han utövade läkarepraktik i Budapest intill utbrottet av den ungerska revolutionen i slutet av föregående år. Han begagnade då tillfället att fly till Wien, där han för närvarande uppehåller sig.

På uppmaning av Israels härvarande minister Bentsur,

Wien 22.2.1957 145/1

vilken tjänstgjorde i Budapest samtidigt med mig och då på allt sätt sökte underlätta efterforskningarna av R. Wallenberg, har dr Benedek nu uppsökt beskickningen. Denne lämnade därvid intressanta och uppseendeväckande meddelanden om uppläggningsen av de förhör han under fängelsetiden underkastades, vilka synas ägnade att kasta ett nytt ljus över innebörden av den planerade rättegången.

Av de uppgifter jag erhöll och för vilka jag i det följande närmare skall redogöra, framgick sålunda bl.a. att Sverige hade utsetts att spela en framträdande roll under de vid årsskiftet 1952-1953 tydligen beslutade offentliga rättegångsförhandlingarna i Budapest samt att dessa, bortsett från syftet att bevisa anklagelserna mot Joint subsidiärt dessutom hade till ändamål att övertyga den allmänna opinionen om att Raoul Wallenberg mördats i Budapest i januari 1945 på anstiften av sistnämnda organisation, vilken som bekant finansierade hans verksamhet.

Innan jag övergår till den framställning som dr Benedek lämnat mig skall jag emellertid, till belysning av bakgrunden till den planerade rättegången göra en kort återblick på det politiska läget i öststaterna vid tidpunkten för de häktningar, som utgjorde en förberedelse till denna.

Stalin hade, som bekant, under 1952 - eller måhända ännu tidigare - av olika skäl beslutat sig för att såväl i Sovjetunionen som i de s.k. folkdemokratiska staterna iscensätta en serie s.k. skådeprocesser, vilka - vid sidan av andra syften varpå jag i detta sammanhang icke skall ingå - även skulle ha till uppgift att leda i bevis att såväl Israels regering som den judiska världsorganisationen Joint och den sionistiska rörelsen i allmänhet läto sig utnyttjas för amerikanskt spioneri och sabotage gentemot Sovjetunionen och de folkdemokratiska staterna. Även om den kommunistiska pressen vid denna tidpunkt gjorde gällande, att endast företrädare för den s.k. sionismen lånade sig till en dylik mot Sovjetunionen riktad verksamhet, visar den ideologiska inställningen hos de personer, som i detta sammanhang i olika kommunistiska stater häktades, att i grund och botten ingen åtskillnad mellan sionister och andra judar därvidlag gjordes.

Genom de offentliga rättegångar som under 1952 och 1953 ägde

rum eller planerades, skulle emellertid icke blott ådaga-
läggas, att Joint och den sionistiska rörelsen arbetade för
amerikansk räkning, utan även att förstnämnda organisations
verksamhet utgjorde en särskilt stor fara för Sovjetunionen
och de folkdemokratiska staterna på grund av att denna hade
vidsträckta förgreningar i snart sagt alla dessa länder samt
dessutom kunde räkna på medverkan av ett flertal s.k. kapita-
listiska stater, däribland - såsom dr Benedeks uppgifter komma
att visa - även Sverige. Av intresse att notera är, att pro-
cessförhandlingarna vidare skulle utgöra belägg för att den
amerikanska underrättelsetjänsten varit så förutseende att den
redan i god tid före det andra världskrigets slut i detalj
planlagt den spioneriverksamhet som efter fientligheternas
upphörande skulle igångsättas mot Sovjetunionen. Förenta Sta-
terna skulle nämligen på ett tidigt stadium ha räknat med att
detta lands allvarligaste fiende efter Tysklands nederlag
komme att bli Sovjetunionen.

Den första av den serie offentliga rättegångar, som i
angivna syfte förbereddes, utgjordes av Slansky-processen; vilken
- även om andra, för Sovjetunionen lika betydelsefulla ändamål
därmed förknippades - likaledes hade till uppgift att ådaga-
lägga, att Slansky jämte andra framskjutna kommunister i
Tjeckoslovakien, av huvudsakligen judisk börd, varit ledare
för ett av Joint i sistnämnda land etablerat spionericentrum
mot Sovjetunionen och de folkdemokratiska staterna.

En annan process med i huvudsak samma syfte hade syn-
barligen planerats i Sovjetunionen. Såsom en förberedelse
till denna häktades i slutet av 1952 eller början av 1953 de
s.k. Kreml-läkarna, vilka, som bekant, bl.a. anklagades för
att ha bragt Shdanow om livet samt för att ha planlagt mord
på marskalkarna Vassilevskij och Koniev m.fl. högre sovjet-
ryska officerare. I den officiella kommunikén, som härom
publicerades i Moskva den 13 januari 1953, gjordes sålunda
bl.a. gällande, att flertalet av ifrågavarande läkare till-
hörde en spionage- och terroristgrupp, som upprätthållit nära
förbindelser med den "internationella, judiskt-borgerliga,

nationalistiska organisationen Joint". Den sistnämnda hade - enligt kommunikén - upprättats av det amerikanska underrättelseväsendet skenbart i syfte att materiellt bistå behövande judar i olika länder men i själva verket för att under denna täckmantel kunna utöva en omfattande spionage- och terroristverksamhet i många stater, däribland Sovjetunionen. En av de häktade skulle sålunda - enligt vad i kommunikén till belägg härför anfördes - ha erkänt att han genom Joints förmedling erhållit instruktioner från Förenta Staterna "to wipe out the leading cadres of the USSR".

En tredje process med, i allt väsentligt, samma syfte, som de båda föregående, planlades slutligen i Budapest och skulle - av allt att döma - därest icke Stalin dessförinnan avlidit, ha ägt rum i augusti eller september 1953. En första antydning om att förberedelser i denna riktning pågingo, erhöll man genom den presskampanj mot bl.a. Joint som på allvar tog sin början i januari 1953 och omedelbart föregick häktningarna av dr Benedek m.fl. ledande judiska personligheter, vilka i det föregående redan berörts.

Den ungerska pressens reaktion inför Slanskys häktning och rättegångsförhandlingarna mot denne och hans s.k. medbrottslingar hade under större delen av år 1952 varit ägnad att tilldraga sig en särskild uppmärksamhet. Även om sistnämnda händelser givetvis icke kunnat helt förbigås med tystnad, hade tidningarnas referat varit påfallande knapphändiga och allvarliga försök tydligen gjorts att systematiskt undertrycka vittnesmål, som haft till uppgift att orientera allmänheten om de häktades judiska börd och föregivna förbindelser med Joint. Detta tillvägagångssätt torde kunna förklaras därav att så gott som alla ledande ungerska kommunister vid denna tidpunkt voro av judiskt ursprung och att ett stort antal av dessa, såsom Rakosi och planeringsministern Zoltan Vas, dessutom - enligt vad Israels dåvarande chargé d'Affaires i Budapest anförtrödde mig - tidigare underhållit nära förbindelser med Joint och denna organisations representanter i Budapest.

Vid utgången av 1952 eller början av 1953 inträdde emellertid en markant ändring i den ungerska pressens behandling av Slanskyprocessen. De nya linjer som därefter tillämpades gingo, i motsats till vad förut varit fallet, synbarligen ut på att understryka såväl de dömdas judiska börd som Joints fördärvbringande inflytande. Sistnämnda tendens som, av allt att döma, utgjorde resultatet av Wien 22.2.1957 145/4

starka påtryckningar från Moskva, accentuerades successivt och ledde snart till att samtliga anklagelser, som före och under rättegången i Prag framförts mot Slansky - och framförallt dennes förbindelser med Joint - oförbehållsamt och utan någon reservation återgavos.

Såsom dr Benedek under sitt samtal med mig framhöll, förstod han, så snart de ungerska tidningarna började med påtagligt gillande referera och kommentera angreppen mot Slansky, att en mot Joint riktad aktion var nära förestående jämväl i Ungern. På grund av sina långvariga förbindelser med sistnämnda organisation gjorde han sig icke heller några illusioner av att han skulle kunna undgå att häktas och ställas inför rätta. På natten mellan den 16 och 17 januari avhämtades han i sin bostad av den ungerska säkerhetspolisen - AVO - och insattes först i ett fängelse vid Fö. utca.

Vid samma tidpunkt arresterades likaledes ordföranden i det s.k. judiska rådet i Budapest, Stöckler, samt ett antal andra ledande judiska personligheter såväl i huvudstaden som på landsbygden. Det för dessa gemensamma var, att de alla underhållit förbindelser av ett eller annat slag med Joint. Däremot kunde de häktade - enligt vad dr Benedek under samtalet med mig framhöll - icke betecknas såsom sionister utan voro snarare mer eller mindre övertygade motståndare till denna ideologi. Ett antal sionister i egentlig bemärkelse, vilka - i likhet med medlemmarna av Joint - omhändertagits av polisen i syfte att senare framföras såsom anklagade eller vittnen vid den planerade offentliga rättegången, häktades kort därefter; sannolikt omkring en vecka senare än de övriga.

Redan vid slutet av 1952 hade dessutom, med tanke på den kommande skådeprocessen, högre kommunistiska polistjänstemän och funktionärer av judisk börd häktats. Ehuru endast ett fåtal av dessa haft förbindelser med Joint, ansågos samtliga av olika skäl, på vilka jag i detta sammanhang ej kan ingå, böra undanröjas och betraktades därjämte på grund av sin förutvarande ställning såsom särskilt lämpade att vid en offentlig rättegång uppträda såsom medhjälpare till eller åklagarevittnen mot sistnämnda organisation. Den mest kände och samtidigt av befolkningen intensivast hatade inom ifrågavarande kategori var

chefen för den ungerska säkerhetspolisen, Peter Gábor. Dennes häktning torde ha ägt rum i december 1952, ehuru den ickeförrän vid en långt senare tidpunkt tillkännagavs. Ett flertal högre den sistnämnde närstående polisofficerare berövades i detta sammanhang likaledes sin frihet, däribland den från de svensk-ungerska ersättningsförhandlingarna kände polisöversten Szabersky, vilken under större delen av den tid, som dessa pågingo, tjänstgjorde som viceordförande för den ungerska delegationen. Denne begick i sitt ämbetsrum självmord, då han mottog underrättelsen om sin omedelbart förestående häktning.

För en av huvudrollerna i den planerade skådeprocessen hade den dåvarande planeringsministern Zoltan Vas utsetts, vilken likaledes var av judisk börd. Denne hade otvivelaktigt upprätthållit nära förbindelser med Joint, vilka emellertid bestodo däri, att Vas tidigare på uppdrag av den ungerska regeringen och i samförstånd med Rakosi upptagit förhandlingar med sistnämnda organisation om villkoren för i Ungern bosatta judar att emigrera till Israel. En hemlig uppgörelse träffades därvid - enligt vad Israels chargé d'affaires på sin tid i förtroende berättade för mig - enligt vilken Joint bl.a. utfäste sig att såsom kompensation för utresetillstånd för ett visst antal judar finansiera uppförandet av ett sjukhus för AVO-polisen. Dessutom skulle, såvitt jag nu kan erinra mig, Joint för varje emigrant till ungerska staten erlägga ett visst belopp i dollar. Då förhandlingarna, såsom jag i det föregående framhållit, förts av Vas på den ungerska regeringens vägnar och de dollarbelopp som enligt överenskommelsen övervisades likaledes torde ha gått genom dennes händer, ansågs planeringsministern, vilken Rakosi önskade avlägsna, givetvis särskilt lämpad att uppträda såsom en av huvudbrottslingarna i en offentlig rättegång, som var avsedd att övertyga den allmänna opinionen om Joints förmenta spioneriverksamhet i Ungern. Enligt vad dr Benedek, som personligen sedan lång tid tillbaka kände Vas, för mig uppgivit, torde denne dock aldrig intagits i fängelse utan blott hållits i husarrest. Kort efter Stalins död, d.v.s. i mars månad 1953, synes han på grund av sin hustrus förbindelser med ledande personligheter inom den sovjetryska politbyrån ha återfått sin frihet men lämnade regeringen och erhöll i stället en högre administrativ befattning vid kolgruvorna i Kolmo. Vas anslöt sig - i förbigående sagt - sedermera till Nagy och torde för närvarande

tillsammans med denne befinna sig i Sinaia i Rumänien.

Efter dessa kommenterande anmärkningar, som varit avsedda att närmare belysa bakgrunden till den huvudsakligen mot Joint riktade offentliga rättegången skall jag övergå till en redogörelse för vad dr Benedek berättat bl.a. angående förhören med honom och AVO-polisens avsikt att inblanda Sverige i den föregivna amerikanska spioneriverksamheten och att i samband därmed framlägga bevis för att Raoul Wallenberg på anstiftan av Joint mördats i Budapest.

Efter att ha tillbringat en kortare tid i fängelset vid Fö utca överfördes dr Benedek till ett hus vid Conti utca, vilket, enligt vad han gjorde gällande, regelbundet av polisen användes till förvaring av mera betydande politiska fångar och där såväl Rajk som kardinal Mindszenty på sin tid hållits fängslade.

I likhet med sina medfångar underkastades nu dr Benedek varje natt intensiva förhör. Av uppläggningsen av dessa framgick, att - såsom jag i det föregående framhållit - avsikten var att förbereda en offentlig rättegång vilken skulle ha till uppgift, att bevisa att såväl Joint som olika företrädare för den sionistiska rörelsen utgjorde organ för det amerikanska under rättelseväsendet. Vidare skulle genom de anklagades berättelser och vittnesmålen ådagaläggas, att det sistnämndas förgreningar sträckte sig till snart sagt alla till östblocket hörande länder. Därifrån löpte trådarna samman i Joint, som utgjorde den central, från vilken det sammanbragta materialet överlämnades till det amerikanska underrättelseväsendet. I syfte att belägga denna tes önskade förhørsledarna, att dr Benedek skulle framföra allvarliga beskyllningar mot Joint-chefen i New York George Schwarz samt erkänna, att han upprätthållit nära förbindelser såväl med de då häktade läkarna i Kreml som med Slansky och dennes "medbrottslingar". Han skulle dessutom intyga, att han personligen varit kontaktman mellan den tjeckoslovakiske generalsekreteraren och en känd amerikan av judisk börd, vid namn Jacobsen, vilken såsom representant för Joint tidigare varit verksam i Budapest. På detta sätt sökte man leda i bevis, att Kreml-läkarna, Slanskys föregivna spionercentral i Prag samt dr Benedek och övriga representanter för Joint i Budapest sinsemellan upprätthöllo regelbundna förbindel-

ser med varandra och samtliga mottogo uppdrag från en och samma organisation, vars högsta ledning utgjordes av Joint i New York, som i sin tur var underställd den amerikanska underrättelsetjänsten.

Sistnämnda omständigheter visa vilken utomordentlig betydelse man vid denna tidpunkt på sovjetiskt håll tillmätte den planerade processen i Budapest. Den omedelbara uppsikten över förhören utövades också direkt från Moskva, vilket bl.a. framgår därav, att en eller flera medlemmar av den sovjetiska säkerhetspolisen, enligt vad min interlokutör uppgav, ständigt voro närvarande vid dessa.

Den hypotes, som utgjorde utgångspunkten för förhören, innebar i korthet att så snart ledningen av den amerikanska underrättelsetjänsten övertygat sig om att Tysklands nederlag var nära förestående, denna beslutat sig för att redan innan striderna upphört utbygga ett omfattande spionerinet mot Sovjetunionen. Då man vidare på amerikanskt håll förutsåg, att Budapest snart skulle komma att besättas av sovjetiska trupper, hade man i god tid träffat förberedelser för upprättandet av ett mot Sovjetunionen riktat agentnät i den ungerska huvudstaden. Vid denna tidpunkt erfordrades emellertid en neutral stats bistånd för att förverkliga detta syfte. Man hade därför försäkrat sig om medverkan från svensk sida. De första agenterna i Budapest hade också värvats av en svensk undersåte, Waldemar Langlet. Denne arbetade skenbart för det svenska Röda Korset och hade av detta skäl ansetts lämplig såsom tillfällig ledare av underrättelseverksamheten i avvaktan på att amerikanska officerare, sedan de tyska trupperna dragit sig tillbaka, skulle kunna övertaga uppsikten av densamma.

Så snart förhören tagit sin början, hade dr Benedek omedelbart uppmanats redogöra för sina förbindelser med Sverige. Då han förnekade, att han haft några sådana, framhöll förhørsledaren, att man vid en husundersökning i hans bostad funnit ett svenskt skyddspass, som utfärdats under år 1944. Detta påstående var otvivelaktigt riktigt, ty passet ifråga hade dr Benedek, efter främställning av en kusin, kapellmästare Benedek, som bosatt sig i Sverige, erhållit genom förmedling av Wallenbergs organisation. Därtill inskränkte sig emellertid hans förbindelser med denne och med svenska undersåtar överhuvudtaget.

En av de viktigaste punkterna i de anklagelser, som framfördes

mot dr Benedek innebär, att denne under 1944 och första hälften av 1945 på order av Joint i New York fortlöpande mottagit instruktioner av och avlämnat spionerirapporter till hr Waldemar Langlet, på vilkens uppdrag han likaledes anskaffat nya agenter för den av honom bedrivna underrättelseverksamheten. Det material som dr Benedek erhållit och överlämnat till Langlet, hade denne via Sverige vidarebefordrat till Förenta Staterna. När den sistnämnde så småningom såg sig nödsakad lämna Budapest, hade dr Benedek mottagit skriftliga instruktioner om att i fortsättningen avgiva sina rapporter direkt till en amerikansk officer, överste Mac Clain, vilken efter Budapests ockupation av sovjetryska trupper anlant till den ungerska huvudstaden. Den sistnämnde hade anförtrott dr Benedek en ledande befattning inom agentnätet och senare uppdragit åt honom att söka värva ungerska kommunister i framskjuten ställning för underrättelseverksamheten. I förbigående vill jag här inskjuta, att enligt vad dr Benedek under sitt samtal med mig meddelade, han blott en enda gång träffat överste Mac Clain, nämligen då denne till honom överlämnat ett parti penicillin, som var avsett för det judiska sjukhus som han då förestod.

Under de fortsatta förhören hade dr Benedek så småningom förmåtts att erkänna, att han i enlighet med sitt uppdrag till agenter lyckats värva såväl planeringsministern Zoltan Vas som en viss Stefan Szirmai, vilken efter maktövertagandet i Ungern under 1950 eller 1951 tjänstgjort som sekreterare i partiets organisationsbyrå och därefter någon tid varit verksam såsom chef för den ungerska radion. Szirmai, som sedermera efter Stalins död likaledes frigivits, skulle, enligt vad dr Benedek uppgav, för närvarande tjänstgöra som presschef för den ungerske ministerpresidenten Kadar.

Dr Benedek förhördes dessutom länge om sina föregivna förbindelser med den i det föregående omnämnde i december 1952 häktade AVO-chefen, Peter Gabor, och ett flertal av dennes närmaste medarbetare, såsom översten i säkerhetspolisen Szabersky. Sålunda hade min interlokutör vid ett tillfälle till-

frågats om var och under vilka omständigheter han givit den sistnämnde det betydande dollarbelopp som förhørsledaren sade sig veta, att denne mottagit. Då dr Benedek icke kände Szabersky och aldrig tidigare ens hört dennes namn, hade han funnit på den utvägen att svara, att han icke kunde lämna något besked om dollarbeloppet ifråga, enär han till Szabersky endast vid något tillfälle överlämnat ett slutet kuvert av okänt innehåll, som han erhållit av överste Mac Clain.

Vad förhörens allmänna gång beträffar, berättade dr Benedek, att han aldrig erhållit en sammanhängande redogörelse för de anklagelser till vilka man önskade att han skulle bekänna sig skyldig. Under förhören framställdes blott ledande frågor, som voro så avfattade, att den häktade så småningom själv skulle kunna draga slutsatser till vad man fordrade att han skulle bekänna. Såsom en generell regel gällde, att den anklagade, såsom en av förhørsledarna uttryckte sig, alltid skulle meddela hela sanningen, men blott "så som vi känna denna". Förhören ägde vanligen rum om natten från kl. 21.30 till kl. 5 på morgonen. Fyra eller fem polistjänstemän, varav en eller två ryssar, voro ständigt närvarande. Vid några tillfällen övertogs ledningen av förhören av en man, som dr Benedek sedermera av bilder i tidningarna trodde sig igenkänna som den nye AVO-chefen Laszlo Piros.

Den häktade utsattes för svår fysisk och psykisk tortyr. Dr Benedek föll därför snart till föga och erkände beredvilligt allt som lades honom till last.

Under det att förhören, såsom i det föregående framhållits, tidigare endast berört Joints förmenta spioneriverksamhet samt olika framskjutna kommunisters förbindelser med denna organisation, upplades desamma fr.o.m. den 10 mars 1953 efter en helt ny linje.

Vid denna tidpunkt infördes dr Benedek i ett rum, i vilket han förut aldrig varit, och där undersökningen av hans fall övertogs av en ungersk AVO-major vid namn Seifert, vilken biträdades av tre eller fyra polistjänstemän, varibland en eller möjligen två ryssar. Denne lät till en början genom ledande frågor den häktade förstå, att han nu skulle erkänna, att han medverkat till anstiftan av mord på Raoul Wallenberg. Enligt den relation av händelsesammanhanget, som förhørsledaren önskade att dr Benedek skulle bekräfta, hade under slutet av 1944 eller början av 1945 en konflikt Wien 22.2.1957 145/10

utbrutit mellan Joints representanter i Budapest och Wallenberg. Anledningen härtill skulle ha varit, att den sistnämnde kommit en del smutsiga affärer på spåren, som Joint bedrivit vid sidan av sin spioneriverksamhet. I detta läge hade dr Benedek tillsammans med den likaledes häktade representanten för Joint, Stöckler, överenskommit att den enda vägen att undgå upptäckt skulle vara att taga livet av Wallenberg och dennes chaufför Paul Langfelder.

Under sitt samtal med mig uppgav Benedek att då han varmt uppskattade Wallenberg för dennes insatser, han under fjorton dagar kategoriskt vägrat att medgiva att han medverkat till mord på denne. Sedan han emellertid utsatts för svår tortyr och hotelser av olika slag därtill framförts mot hans familj, hade han så småningom fallit till föga och förklarat sig beredd att avgiva det falska vittnesmålet. Som förklaring till denna eftergift meddelade vidare min interlokutör, att man förelagt honom ett protokoll, som redan undertecknats av Stöckler, enligt vilket denne erkände, att han med Benedek och en ungersk advokat vid namn Petö överenskommit att låta röja Wallenberg och dennes chaufför Langfelder ur vägen. Stöckler skulle ha uppdragit åt en ungersk pilkorsofficer vid namn Paul Szalai att föröva dådet. Den sistnämnde hade, enligt vad dr Benedek trodde sig veta, under kriget uppträtt anständigt mot den judiska befolkningen i Budapest och ofta sökt underlätta Wallenbergs räddningsaktion. Enligt vad som i protokollet vidare uppgavs, hade Szalai nedskjutit Wallenberg och Langfelder på Rakosi-gatan i Budapest. Mordet skulle, såvitt dr Benedek nu kunde erinra sig, förklarats ha ägt rum den 15 eller 16 eller 17 januari 1945.

Sedan dr Benedek tagit del av Stöcklers uppdiiktade vittnesmål, förklarade han sig beredd att underteckna detta. Han tvingades emellertid då att för hand skriva ut sin bekännelse i form av ett protokoll. Sedan han slutfört detta arbete och därefter fått en dags ostörd vila, tvingades han att under nya, regelbundet återkommande förhör inlära protokollet utantill, så att han felfritt skulle kunna återgiva dettas innehåll vid den offentliga rättegången.

Såvitt dr Benedek nu kunde erinra sig hade förhørsledaren
Wien 22.2.1957 145/11

na aldrig direkt gjort gällande, att Wallenberg skulle ha förövat spionage för amerikansk räkning. Däremot hade man ofta sagt min interlokutör, att han icke skulle vara rädd för att erkänna sig skyldig till delaktighet i mordet på Wallenberg. Synbarligen skulle straffet icke bli va svårt, enär denne varit "ein niederträchtiger Mensch und ein imperialistischer Agent". Förhørsledaren hade vidare förklarat, att han väl kände till att de stora penningbelopp, över vilka Wallenberg i Budapest förfogade, icke härörde från Sverige utan kommo från det amerikanska State Department, vilket genom Joints förmedling via Sverige överfört beloppen till Wallenberg i Budapest. Av sistnämnda uttalanden synes framgå, att Wallenberg allvarligt misstänktes för att ha bedrivit spioneri i Budapest, även om avsikten icke var att han vid rättegången mot Joint offentligt skulle beskyllas härför.

Anledningen härtill torde vara, att man svårligen kunnat upprätthålla tesen om att Wallenberg mördats på anstiftan av Joint, därest man samtidigt sökt göra gällande, att han varit en av ledarna för denna organisations föregivna underrättelseverksamhet och därigenom gjort denna betydelsefulla tjänster. Det var ur sovjetrisk synpunkt, av allt att döma, viktigare att bevisa att Wallenberg redan i januari 1945 mördats av Joint än att han varit en av ledarna för den amerikanska spioneriorganisationen i den ungerska huvudstaden.

Efter Stalins frånfälle i mars 1953 inträdde snart nog en betydelsefull ändring i AVO-polisens förhörstaktik. Anklagelserna mot Vas och Szirmai nedlades, tydligen redan då definitivt, ty kraven på att Benedek skulle fortsätta repetitionen av sitt vittnesmål om dessa partifunktionärer upphörde. Däremot fullföljdes förhören angående Joint, Peter Gabor och det föregivna mordet på Wallenberg fram till slutet av augusti 1953.

Den 25 i samma månad infördes Benedek i ett rum, däri åtta personer redan voro församlade, varibland fyra ryssar. En civilklädd ryss, som min interlokutör förut ej sett och vilken av de övriga titulerades överste, övertog ledningen och frågade Benedek om det verkliga var riktigt, att han medverkat till Wallenbergs mord. Då den häktade av fruktan för fortsatt tortyr ånyo bekräftade sitt vittnesmål i detta avseende, sökte den ryske översten genom lugnande försäkringar få honom att förstå, att man icke längre fordrade, att han skulle vidhålla sina tidigare falska utsagor. Dr

Benedek uppmanades därefter att återvända till sin cell för att i lugn och ro övertänka saken. Han skulle senare skriftligen meddela, huruvida han deltagit i förberedelserna för mordet på Wallenberg eller icke. Då emellertid den anklagade ännu ej vågade tro, att man önskade höra sanningen, utan befarade, att en fälla utlagts för honom, vidhöll han i sin skriftliga redogörelse fortfarande, att han anstiftat mordet på Wallenberg. Vid genomläsningen av redogörelsen ifråga blev den ryske översten påtagligt irriterad och förklarade i bestämd ton, att han nu icke längre önskade lyssna till fantastiska legender utan ville höra den verkliga sanningen. Då Benedek nu kände sig fullt övertygad om att han icke längre hade något att frukta, återtog han sina tidigare vittnesmål och försäkrade, att han aldrig träffat vare sig Langlet eller Wallenberg, än mindre deltagit i en komplot mot den sistnämndes liv. Sedan den anklagade därefter avgivit en ny berättelse av angivna innebörd, återfördes han till sin cell.

Från och med denna dag upphörde alla förhör. Den planerade processen mot Joint hade följaktligen nu slutgiltigt avskrivits.

Dr Benedek kvarhölls emellertid i fängelset. I december 1953 erhöll han ett meddelande av fångvaktarna om att han skulle ha dömts till döden för spioneri och sabotage. De förmenta förbrytelser, som han begått, hade dock icke närmare specificerats eller motiverats. Domen skulle enligt hans sagesmän verkställas, så snart den undertecknats av Rakosi personligen. Redan vid mitten av januari 1954 benådades emellertid den anklagade och delgavs samtidigt ett nytt domstolsutslag, varav framgick, att han dömts till två års fängelse på grund av att han förrått statshemligheter. Den förbrytelse han i detta avseende gjort sig skyldig till skulle ha bestått däri, att han till utlandet vidarebefordrat uppgifter om att Ungern led brist på läkemedel. Den 25 februari 1954 frigavs Benedek och erhöll samtidigt tillstånd att återupptaga sin läkarverksamhet i Budapest.

Denne har under sitt samtal med mig hemställt, att hans vittnesmål tills vidare måtte behandlas med största diskretion, enär hans åldriga moder, som alltjämt är bosatt i Buda-

pest, begärt men ännu icke erhållit utresetillstånd från Ungern.

Att förberedelser träffats för att indraga Raoul Wallenberg och dennes verksamhet i Budapest i en för den dåvarande politiska ledningen i Sovjetunionen så betydelsefull process, som den, vilken under första halvåret 1953 planerades i Budapest, visar att Wallenberg vid denna tidpunkt ingalunda var en för de makthavande i Kreml okänd person utan till och med på högsta håll betraktats såsom en synnerligen viktig fånge, vars mystiska försvinnande 1945, i likhet med Shdanows plötsliga och mystiska fränfälle 1948, påkallade en ingående och omsorgsfullt förberedd förklaring vid en offentlig rättegång. Då av Chrustjovs anförande vid den tjugonde partikongressen framgår, att Stalin personligen tagit initiativet till, givit anvisningar om förhörsmetoderna och övervakat förberedelserna för den s.k. läkareprocessen, vid vilken bl.a. Shdanows död skulle förklaras, torde man kunna utgå från att detsamma varit förhållandet med uppläggningsen av den planerade rättegången i Budapest. Såsom jag i det föregående framhållit, skulle denna sättas i samband med den s.k. läkareaffären i Moskva och var synbarligen avsedd att utgöra ett stöd för de anklagelser, som i den sistnämnda skulle komma att framföras mot Joints föregivna konspiratoriska verksamhet.

Sven Allard

59/147

271/2

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Frank
Olmody - Posh.

120 B. 15.2.1957.

11.4.57
~~2.3.57~~
a+b f.k. till
Tindin (H-spl.)

W. Petersen
Hedens Besättning
E+P 23/4.57

Posh ✓

Wien den 26 februari 1957.

Nr 147.

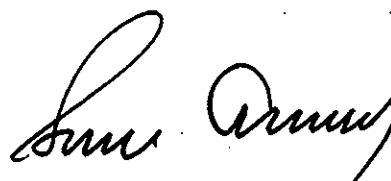
1 bil.

R 13.

Strängt förtroligt.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt överlämna en uppteckning över ett samtal med Frank Olmody-Posh varunder denne lämnade vissa kompletterande upplysningar. Sålunda har Posh nu sagt sig minnas, att den person, som skulle hava påstått att Wallenberg 1954 suttit i Suchanovka vore en tysk polisman vid namn Erich Schröder. Posh tror vidare, att den tyske fånge, som skulle ha kunnat åhöra prästen Wisgerdas berättelse om Wallenberg skulle heta Guido Strüppert.

(Sven Allard)

P.M.

angående samtal den 24 februari 1956 med Frank Olmody-Posh.

Vid mitt samtal med Posh framkom följande:

1) Posh erinrade sig under samtalet, att den person, som i cell 42 i Vladimir skulle ha påstått, att Wallenberg satt i Suchanovka vore den tyske polismannen Erich Schröder.

2) Posh hade i dagarna sammanträffat med den grekisk-katolske biskopen från München, dock icke i sistnämnda stad utan i den tysk-österrikiska gränsstationen Freilassing. Biskopen hade inte haft sina anteckningar med sig och kunde därför inte för tillfället nämna namnet på den grekisk-katolske prästen från Lemberg.

Biskopen, vars namn Posh alltså tills vidare vägrar uppgiva, skulle emellertid ha sagt att han hade en känsla av att personer, som hade känt Wallenberg och på ett sent stadium möjligen varit i kontakt med densamme, alltså kvarhölls i Vladimir. Då jag försökte få ur Posh namnen på dylika personer kunde han endast nämna den franske majoren och medlemmen av deuxième bureau, Lucien Gouazé, en annan fränsman vid namn Ledoux (stavningen osäker) samt en person vid namn Pieck, som hade varit chaufför åt den amerikanska militärmissionen i Budapest. Posh tillade spontant, att om Wallenberg ännu vore i livet, vore det mycket möjligt, att han för närvarande satt i första våningen i sjukhuset i Vladimir, där det vore lätt att gömma fångar. Dessa uppgifter från Posh överraskade mig framför allt med hänsyn till mitt samtal på förmiddagen samma dag med Eugen Török.

3) Posh framhöll, att fältmarskalken Keitels son, major Keitel, som numera återvänt från fångenskapen, satt i Vladimir 1950 - 1955 och så gott som hela tiden i sjukhuset.

4) Posh meddelade, att han hade ett dunkelt minne av att en tysk överstelöjtnant vid namn Nikish eller lik-

nande, som tidigare varit militärattaché i Köpenhamn och häktades samtidigt med Bekerle i Sofia, skulle ha berättat något om Wallenberg. Nikisch satt i cell 69 då Posh satt i cell 68 i Vladimir och de två stodo i knackningsförbindelse med varandra.

5) Jag frågade Posh om Guido kunde ha hetat Struppe i efternamn. Posh svarade då att namnet vore Struppert. Det är möjligt att han suggererades av min fråga, varför uppgiften icke kan betraktas som helt tillförlitlig. Posh tillade, att det icke vore uteslutet att Struppert hade stannat i Östtyskland. Han hade emellertid en svägerska eller en annan släkting i Västtyskland från vilken han hade emottagit livsmedelspaket.

På förfrågan har Otto Wessely meddelat, att det vore möjligt, att Guidos namn vore Struppert. Wesselys anteckningar om medfångarna hade utförts i ett mycket förkortat stenografisystem och det kunde därför hända att de två sista bokstäverna i namnet hade fallit bort i notationen.

Wessely bad i sammanhanget få påpeka, att en tysk diplomat vid namn Herman Stransky från Bukarest för närvarande är bosatt i München. Han tillhörde den tyska diplomatgruppen, som kan ha haft kontakt med Wallenberg under fångenskapen.

Wien den 25 februari 1957.

Erik Braunerhielm

(Erik Braunerhielm)

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Eugen Török
och Johann Spiess.

hbr Åström/Allard 2.2.1957.

Wien den 26 februari 1957.

Nr 148.

2 bil.

R 18.

Strängt förtroligt.

11.4.57
~~2.2.57~~
a+b f.k.
nu i huset (H. 14.1)
11/ Åström H. Åström
E. 14.14.17

Mulla ✓

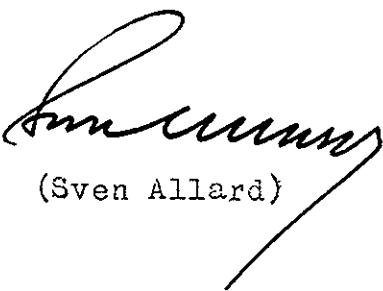
Pork ✓

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

II

Härmed får jag vördsamt insända tvenne uppteckningar över samtal med de ur sovjetrysk fångenskap återkomna Eugen Török och Johann Spiess. Båda kände väl till georgiern Simon Goguberidse, men ingen av dem kan erinra sig hava hört denne berätta om Wallenberg.

Däremot har Török ett minne av att antingen schweizaren Emil Brugger eller fransmannen Lucien Gouazé berättat om Wallenberg. Török minns dock inga närmare detaljer härom.

(Sven Allard)

651

P.M.

angående samtal den 24 februari 1957 med Eugen Török.

Eugen T ö r ö k, född den 5.4.1920, statslös. Bosatt Wien I,
Rudolfsplatz 1/4/33. Anställd hos Firma Hoch-
mayer, Wien. V., Rampersdorferstrasse.

Török gjorde ett utomordentligt vederhäftigt och pålitligt
intryck och visade sig besitta ett anmärkningsvärt gott minne.

Török häktades i Österrike den 28 april 1953 och satt i
Baden, Lemberg och Kiäv till början av december 1953, då han kom
till Krasnaja Press-fängelset i Moskva. Den 23 december 1953 kom
han till Vladimir och satt där till den 21 september 1956, då han
i och för frigivning överfördes till den s.k. Paulus-villan i
Bokowa. Han anlände till Österrike den 23 december 1956.

Då jag inledningsvis till Török ställde den sedvanliga frå-
gan, om han under sin fångenskap hört något om svenskar, omtalade
han att han den 5 november 1955 kom till cell 63 i Corpus III i
Vladimir och där sammanträffade med bl.a. schweizaren Emil Brügger
och fransmannen Lucien Gouazé, medlem av franska 2:ième Bureau.
Någon av dessa två skulle hava berättat någon om Wallenberg, men
Török kunde icke minnas vad. Berättelsen skulle hava hänfört sig
till år 1951 och möjligen hade den gått ut på att Wallenberg
skulle finnas i Workuta. Med bestämdhet erinrade sig Török, att
Gouazé sagt sig i Budapest mot krigets slut hava sammanträffat
såväl med Wallenberg som med en holländsk diplomat, som också
arbetat för judarna. Då jag nämnde namnet Van de Wals, svarade
Török, att holländarens namn i varje fall började med dubbel W.

Såvitt jag har mig bekant, har Gouazé aldrig varit i Workuta
utan endast i Moskva och i Vladimir.

Török hade suttit med georgiern Simon Goguberidse (märk

stavningen), i cell 63 i Vladimir från den 5 november 1955 till den 21 september 1956. Goguberidse hade om sig själv berättat, att han härstammade från en förmögen och framstående familj i Tiflis. Han var från början socialdemokrat och hade som officer i de fria styrkorna i Georgien under revolutionen kämpat mot bolschevikerna. Han flydde från Ryssland och kom troligen 1928 till Paris, där han studerade juridik men aldrig avlade någon examen. Han kom i kontakt med ryska emigrantkretsar och var närvän till Georgiens förre ministerpresident Jordani. Troligen år 1941 hade emigranterna uppdragit åt honom att tillsammans med en annan georgisk emigrant, Pataridse, vilken Török även träffade i Vladimir, återvända till Georgien för att där starta en motståndsrörelse. Goguberidses verksamhet ledde, troligen i slutet av 1942, till utbrottet av ett stort uppror, som emellertid nedslogs. Pataridse infångades med vapen i hand. Goguberidse själv lyckades hålla sig undan men hade begått misstaget att besöka sin moder i Tiflis och kunde därigenom spåras. Han häktades i början av år 1943. Även modern häktades och avled efter tio års fångenskap. Egendomligt nog blev Goguberidse aldrig dömd utan hölls därefter fängslad utan formell dom.

Goguberidse synes hava suttit i fängelse i Tiflis i ett par år och överfördes därefter till Lubljanka. Förmodligen år 1950 kom han till Vladimir. I vilka celler han där till att börja med satt, visste icke Török, men han hade sig bekant, att den för beskickningen kände dr. Ernst K r e n n e r (719 B.26.10.55) sammanträffat med honom på ett tidigt stadium. I cell 75 hade Goguberidse emellertid suttit tillsammans med R e h e k a m p f f, generalen Monkhe, en Berlin-journalist Müller och en tysk vid namn von Stritski. I juni 1955 i samband med att översta våningen i Vladimir utrymdes för att emottaga den tysk--österrikiska polisgruppen från Alexandrovsk hade Goguberidse överförts till cell 68. Den 27 september 1955 kom han till cell 63 samtidigt som Török överfördes till cell 64. I sistnämnda cell träffade Török för första gången Pataridse. Den 5 november 1955 överfördes Török och Pataridse till cell 63 och kommo då tillsammans med Goguberidse.

I mitten på september 1956 anlände till Vladimir en OSO-kommission från Moskva i syfte att undersöka, vilka fångar som

skulle kunna frigivas. Kommissionen befattade sig icke med de utländska fångarna, vilket ledde till hungerstrejker och andra demonstrationer. De ryska fångarna fördes emellertid den ena efter den andra inför kommissionen och, därest de frigåvos, återkommo de aldrig till cellen utan fångvaktaren avhämtade deras tillhörigheter. Goguberidse kom emellertid tillbaka från förhöret likblek av vrede och omtalade, att han ställt till med ett våldsamt uppträde, skällt ut kommissionen grundligt och kastat dem allsköns tillmälen i ansiktet. Till allas överraskning blev Goguberidse ändock några dagar senare - den 21 september - frigiven. Török trodde, att han återvänt till Tiflis.

Goguberidse var en av de finaste och bästa människor Török någonsin träffat och absolut pålitlig. Török kunde emellertid icke erinra sig, att Goguberidse någonsin berättat om Wallenberg eller sagt, att han vistats på sjukhuset i Vladimir.

I cell 63 sutto bl.a. M u l l e samt de av denne omnämnda Igor M e r m e l s t e i n, Karl L a u b e och Hans S p i e s s. ~~Horas~~ Teodor Mülle hade under fängelsevistelsen uppträtt mycket anständigt och lämnat prov på god kamratanda. Han vore emellertid enligt Török möjligen något fantasifull.

I samma cell fanns även finnen Vladimir Bastamov (märk stavningen), vilken själv vid flera tillfällen legat på sjukhuset i Vladimir. Han hade frigivits i juli 1956 och som sin hemadress uppgivit Rahapajn Kutu 3, Helsingfors. Innan Török kom till cell 63, hade där tillsammans med Goguberidse suttit en synnerligen pålitlig finne vid namn Maximoff, vilken frigavs den 20 oktober 1955.

Även den ovannämnde Brugger hade träffat Goguberidse.

Török omtalade på min fråga, att han aldrig träffat Frank Olmody Posh under fångenskapen men däremot omedelbart efter kriget i Bad Ischl, då båda arbetade för CIC. Posh vore en utpräglad skojare, som saknade samvete och idéologi och gjorde vad som helst för pengar. Huruvida det vore tänkbart, att Posh ginge ryssarnas ärenden, ville Török icke uttala sig om. Posh hade emellertid frigivits ur fångenskapen tillsammans med ung-raren Ladislaus Pap, vilken för närvarande befinner sig i Tyskland på inbjudan av generalen Biddenbrock. Pap kunde på goda grunder misstänkas att tillsammans med sin väninna Erna Hausner, vilken också återkommit från fångenskapen och numera är nakendansös

på "Moulin Rouge" i Wien, arbetade som rysk agent.

För det intresse det må hava, följer nedan namnen på de medfångar, som Török hade under vistelsen i Vladimir.

Från december 1953, karantäncellen nr. 20:

Armin Rentmeister, häktad i Wien, troligen kommunistagent.

Franz Pötsch.

En månad senare cell 18:

Generalen Karl Spälke,

general Hansen, överstelöjtnant Dietrich von Oertzen, Hansens adjutant.

Schulgin, rysk emigrant och journalist Ukrainas sista parlamentsledamot under tsartiden,

Vladimir Bastamov,

Dr. Ernst Krenner,

" Siegfried Müller, tysk, Abwehr,

Alexander Haidu, ungrare,

Michael Livanos, grekisk kommunist,

Ladislaus Pap,

Mii, japan,

Från den 27 september 1955; cell 64:

Leon Pataridse,

Tomashevsky, rysk emigrant från Kina,

Inagaki, japan, tagen i Korea,

Massami Okamoto, japansk industriman, tagen i Mandshuriet.

Narimatsu, japan,

generalen Go-Jau-Lin, stabschef vid en nationalist-kinesisk

armé i Mandshuriet,

Reginald Arthur Hubbard, kanadensare,

Jakob Höchli, schweizare.

Från den 5 november 1955, cell 63:

Lucien Gouazé, Emil Brugger, Goguberidse, Pataridze, Tadeus

Bukowsky, polsk,

Bedir Kimirkaya, turk, tagen vid besök hos systemen i Azerbadjan januari 1949 eller 1950, nu i Potma.

Vladimir Usbenski, statslös, född i Kina, kom vid två års ålder till en familj i Belgien, överlöppte under kriget till tyskarna och 1942 till ryssarna. Kvar i Vladimir.

forts.

I februari 1956 tillkommo Igor Mermelstein, Karl Laube, Hans Spiess, Horst-Theodor Mülle, Vladimir Bastamov, samt Jacques Rossi, alias François Heymann, född och uppvuxen i Frankrike, kom tidigt till Polen och som kommunist 1937 till Ryssland, där han tog sig namnet Rossi men häktades samma år, satt bl.a. i Narilsk, är nu frigiven och lär bo i Samarkand, men lär hava vänt sig till franska ambassaden i Moskva med begäran om hjälp för repatriering.

Senare tillkom från Novotjerkassk

Leo Dörfe, statslös, bodde i Wien.

Med Goguberidse i cell 63 satt före Törköks ditkomst finnen Maximoff, schweizaren Jakob Höchli och skojaren "Earl of Wymouth". Alla frigivna den 20 oktober 1955. 36)

Wien den 25 februari 1957.

Erik Braunerhielm

(Erik Braunerhielm).

P.M.

angående samtal den 25 februari 1957 med Johann Spiess.

Johann (Hans) Spiess, född den 27 december 1920, bosatt Neuhaus bei Weissenbach/Triesting.

Spiess visade sig vara en enkel man men med ett ganska gott minne. Han hade häktats på våren 1948 och suttit i Baden, Neukirchen och Lemberg innan han i oktober samma år kom till Potma. Därifrån fördes han i maj 1951 till Verchne Uralsk och på våren 1954 till Alexandrovsk. Han anlände den 12 februari 1956 till Vladimir, där han ett par dagar satt i cell 73 eller 74 varefter han överfördes till cell 63. I denna satt han till sin frigivning den 21 september 1956, då han överfördes till den s.k. Paulusvillan och slutligen anlände till Österrike den 23 december 1956.

De upplysningar han gav över förhållandena i cell 63 och om medfångarna där överensstämde med Töröks ehuru de voro mindre fullständiga. Spiess kände väl Goguberidse men hade aldrig hört denne tala om Wallenberg. Spiess kände icke igen Wallenbergs namn och erinrade sig intet om någon svensk eller annan diplomat från Budapest. Han nämnde däremot, att Goguberidse sagt sig hava legat två eller tre år i sjukhuset i Vladimir i ensamcell. Goguberidse hade också tillsammans med Pataridse någon gång under tiden för vistelsen i cell 63 tillfälligt under en månad legat på sjukhuset.

Spiess hävdade, att då han kom till cell 63 hade Lucien Gouazé redan överförd till cell 59. Spiess visste att Gouazé arbetat i Budapest och suttit fången endast i Moskva och Vladimir. Vidare kände Spiess schweizaren Brugger, vilken han betecknade som en "yrkesspion", som före kriget

arbetade för engelsmännen och efter kriget för amerikana. Spiess kunde dock icke erinra sig att Gouazé eller Brugger skulle ha talat om Wallenberg eller någon annan svensk. Såväl Gouazé som Brugger funnos alltså kvar i Vladimir.

Spiess berättade vidare, att han på våren 1951 i ett genomgångsläger i Kubysjeff träffat en person vid namn Andersson, som uppgav sig vara svensk. Spiess trodde dock att Andersson snarare vore en ostpreussare, som i kriget deltagit i Waffen SS. Andersson vore en stor och stark man i 30-års åldern med blont, vågigt hår. Senare hade Spiess i Alexandrovsk träffat en numera frigiven holländare vid namn van Panheiss, som kände Andersson mycket väl.

Wien den 26 februari 1957.

Erik Braunerhielm

(Erik Braunerhielm)

27/2 ✓

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 25 februari 1957.

Strängt förtroligt.

Posh ✓ / 11.4.57
samt Leifland
af Mikschs Besjötter
Erg. 23/4-57

Broder,

Åberopande Ditt handbrev till mig den 14 dennes och Lorentzons handbrev till Göransson den 21 dennes ber jag få meddela, att vi efter viss omgång lyckats lokalisera Miksch till Bad Wildungen i Hessen och att Leifland hade ett samtal med honom där den 22 dennes om Posh och dennes uppgifter, att Wallenberg skulle ha vistats i Butirka på sommaren 1953. En av Leifland upprättad promemoria över samtalet närslutes.

Di. Långs
An. Jöns

Herr Utrikesrådet Å s t r ö m,
Stockholm.

Strängt förtrolig.

P.M.

Över samtal i Bad Wildungen (Hessen) med
Hans Mikosch den 22 februari 1957.

Generalleutnant a. Dienst Hans M i k o s c h, född den 7 januari 1898 i Katowice, bosatt i Essen-Heisingen, Am Hagenbusch 12. Under andra världskriget regements- och divisionschef, vid krigsslutet chef för befästningarna i Ostpreussen. Tillfångatagen den 10 april 1945 i Königsberg.

+

+

+

Under de tio och ett halvt år, som Mikosch vistats i Sovjetunionen - han repatrierades i oktober 1955 -, hade han flyttats från läger till läger: 1945 Butirka i Moskva och Krasnogorsk; 1946 Butirka, Ljubljanka, Butirka och Krasnogorsk; 1947 inrikesministeriets centralsjukhus; 1948 Krasnogorsk och ett läger i närheten av Ivānov; 1949 det för tillfångatagna tyskar av generalsrang avsedda lägret Vojkovo; 1950 ett läger i närheten av Ivanov (i detta läger dömdes Mikosch den 7 juni till 25 års straffarbete för under kriget i de tyskockuperade områdena begångna krigsförbrytelser; Mikosch visade under vårt samtal en handskriven avskrift av domen i tysk översättning) och Vojkovo; 1951 - januari 1953 Vojkovo; januari 1953 - januari 1954 läger i Ivanovs närhet med undantag för en vistelse i Butirkafängelsets sjukhus på sommaren 1953; januari 1954 - oktober 1955 Vojkovo.

Anledningen till dessa ständiga förflyttningar vore Mikosch' svaga hälsa (urinblåseinflammation). Han hade under sin vistelse i Sovjetunionen opererats sammanlagt

tio gånger - delvis av sovjetiska kirurger vilkas kompetens vitsordats av tillfångatagna tyska läkare - men aldrig tillfrisknat ordentligt enär han icke fått tillfälle till vila under rekonvalescenstiderna. Efter sin återkomst till Tyskland på hösten 1955 hade Mikosch opererats ytterligare två gånger av tyska specialister. Mikosch betecknade sitt nuvarande hälsotillstånd som tillfredsställande, men han vore icke helt återställd. Till hans svaga hälsa bidroge även krigsskador (sårad en gång i första och två gånger i andra världskriget).

Mikosch uppgav att han sammanträffat med Posh under sin vistelse i Butirka-fängelsets sjukhus på sommaren 1953. Mikosch hade förts till detta sjukhus från lägret i närheten av Ivanov den 24 juni 1953. (Denna och följande tidsangivelser är hämtade från en dagbok som Mikosch fört under sin vistelse i Sovjetunionen och som han visade under vårt samtal. De aktuella uppgifterna hade Mikosch fört in i dagboken "ett par månader senare"; han trodde sig emellertid kunna försäkra att de vore korrekta.) Mikosch hade vid sin ankomst till Butirka placerats i en hörncell med nummer 468, där vid hans ankomst Posh och Rossmann var inhysta. En natt - mellan den 24 och 25 juni - hade han delat cell med Posh och Rossmann; den 25 juni flyttades Posh till cell 471 i samma korridor i fängelsesjukhuset. Mikosch och Rossmann hade därefter delat cell 468 till den 10 juli 1953; denna dag flyttades Rossmann.

Under den korta tid Mikosch vistats i samma cell som Posh - från eftermiddagen den 24 juni till någon gång på dagen den 25 juni - hade Posh berättat för Mikosch att han vore född vid österrikisk-ungerska gränsen och haft såväl österrikiskt som ungerskt medborgarskap. Under kriget hade han suttit i tyskt koncentrationsläger i närheten av Nürnberg. Sedan han befriats vid amerikanska arméns framryckning på våren 1945, hade han några år varit i "amerikansk underrättelse-tjänst" och därvid burit amerikansk uniform.

Mikosch hade en tydlig minnesbild av Posh från detta korta sammanträffande. Han yttrade att hans intryck av Posh icke vore det allra bästa, att han redan vid sitt sammanträffande tyckt sig förmärka vissa motsägelser i Posh' berättelser. Posh'

uppträdande hade gjort Mikosch misstänksam och han hade, sedan Posh flyttats till en annan cell, gjort den reflexionen att det kanske icke kunde uteslutas att Posh ginge ryssarnas ärenden. När Mikosch under förloppet av vårt samtal erfor att Posh överlämnats till ungerska säkerhetsorgan år 1955, yttrade han spontant: "Nej det är något som inte stämmer. Tror Ni att ryssarna någonsin skulle ha släppt Posh om han, som han påstod för mig, varit amerikanska underrättelseväsendets tjänst?"

Sedan Posh - såsom ovan sagts - den 25 juni 1953 förts till cell 471, vistades Mikosch tillsammans med Rossmann i cell 468 till den 10 juli 1953. Om Rossmann yttrade Mikosch att han vore en genomhederlig man med utpräglad praktisk begåvning. Rossmann hade berättat för Mikosch att han och Posh delat cell nummer 468 en kortare tid - om Mikosch mindes rätt, hade det rört sig om några veckor - före den 24 juni då Mikosch anlönt till Butirka. På min fråga om Rossmann hade berättat något för honom om sina intryck av och sin uppfattning om Posh, svarade Mikosch att Rossmann nog hade rätt svårt att på kort tid kritiskt bedöma en medmänniska; Mikosch hade emellertid trott sig förstå att Rossmann "inte tyckte om" Posh.

Mikosch berättade vidare att den avdelning av Butirka-fängelsets sjukhus, där han själv vistats från den 24 juni till medio september, såvitt han visste hyste blott tre utländska patienter, han själv, Posh och Rossmann; alla de andra vore sovjetmedborgare eller i varje fall rysktalande. Någon som helst knackningsförbindelse med medfångarna hade han icke haft.

Efter sin återkomst till Tyskland på hösten 1955 hade Mikosch träffat två tyska generaler - Generalleutnant a.D. Pieckenbrock, Ruhrallé 300 eller 304, Essen, och Generalleutnant a.D. Bentivegni, vilkens nuvarande adress vore okänd för Mikosch -, vilka berättat att de under sin vistelse i Vladimirlägrät träffat Posh. Såvitt Mikosch

kunde erinra sig hade båda när det gällde Posh haft "samma förnimmelse av opålitlighet" som Mikosch själv.

På min fråga yttrade Mikosch att han trodde sig minnas att han redan 1945 eller 1946 i något läger eller sjukhus - han erinrade sig icke längre vilket - hört talas om en svensk diplomat Wallenberg, som hölls fängslad i Sovjetunionen. Han kunde emellertid icke erinra sig några detaljer. Efter detta tillfälle hade han icke hört talas om vare sig Wallenberg eller någon annan svensk medborgare i Sovjetunionen.

+

+

+

Mikosch syntes mig mycket märkt av sina 10 år i Sovjetunionen och av de ständiga operationerna och gjorde ett intryck av att vara mycket äldre än han är (59 år). Han talade rätt långsamt, letade mycket i minnet, men gjorde ett helt vederhäftigt intryck.

Bonn den 25 februari 1957.

Leif Leifland
(Leif Leifland)

17/12

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 26 februari 1957.

Strängt förtroligt.

R 18.

PS Cph

18.4.57
a f. st. f. h. k. till
Hammarström, Bern
u/ Hichens - Bergström
Exp. 6.5.57

Broder,

Med anledning av Ditt handbrev den 21 ds uppsökte jag i går min schweiziske kollega, envoyén Hohl, i förhoppning om att erhålla de utlovade upplysningarna i Wallenberg-frågan.

Innan jag ingår på mitt samtal med denne, vill jag meddela, att hr Hohl är en mycket älskvärd och tillmötesgående man men med en ytterst byråkratisk och formalistisk läggning. Han undviker därför att uttala en ståndpunkt eller meddela några upplysningar, därest han icke anser sig täckt av någon paragraf.

Då jag därför förde Hammarströms samtal med den schweiziske kabinettssekreteraren på tal, visade sig Hohl synnerligen hemlighetsfull och förklarade till en början, att hans brev till det schweiziska utrikesdepartementet, varav jag genom Hammarström och Dig erhållit ett utdrag, innehöll en fullt uttömmande redogörelse för vad han visste i Wallenberg-ärendet. Han hade följaktligen intet mer att tillägga.

Efter omkring en timmes samtal i olika spørsmål, varunder jag då och då kunde inskjuta en och annan fråga om Wallenberg, erhöll jag så småningom följande, fortfarande rätt ofullständiga redogörelse för vad som inträffat.

En schweizisk undersåte vid namn Brügger, som varit bosatt i Wien och en tid tjänstgjort som chaufför hos amerikanarna, hade

rikesrådet S. Å s t r ö m,
rikesdepartementet.

3

1948 plötsligt försvunnit. Enligt vad man på schweiziskt håll trodde sig veta, hade Brügger av ryssarna lockats in i en taxibil och därefter bortförts, varefter man under en lång tid icke hört något från eller om honom.

Då efter statsfördragets undertecknande de österrikiska fångarna under sensommaren och hösten 1955 återvände, hade ^(Förh. Jansson) tvenne österrikare, villkas namn och adress min schweiziske kollega vägrade att nämna, uppsökt den schweiziska beskickningen i Wien och meddelat, att de i fängelset i Vladimir haft kontakt med Brügger, samt att denne fortfarande levde och sände en hälsning till sina släktingar. Envoyén Hohl sade sig icke veta, huruvida de schweiziska hemmyndigheterna redan tidigare erhållit bevis för att Brügger levde och befann sig i ett ryskt fängelse. Efter de båda österrikarnas meddelande hade ett livsmedelspaket tillställts denne i fängelset i Vladimir. Hr Hohl visste emellertid ej, om detta sänts genom schweiziska beskickningen i Moskva eller direkt av släktingar eller vänner i Schweiz. Att paketet riktigt framkommit, hade framgått därav att en av de båda i det föregående omnämnda österrikarna erhållit ett erkännande här- om av Brügger från fängelset i Vladimir.

Då de båda österrikarna för kort tid sedan i härvarande tidningar läst, att det ryska utrikesministeriet i en note till svenska regeringen förklarat att Wallenberg avlidit i juli 1947, hade de, om jag förstod min sagesman rätt, ånyo uppsökt schweiziska beskickningen i Wien för att meddela, att såväl de själva som Brügger varit i kontakt med Wallenberg åtminstone så sent som 1950. Om någon av ifrågavarande personer träffat den sistnämnde eller endast genom knackningar stått i förbindelse med denne, kunde min schweiziske kollega icke lämna någon upplysning om.

Sedan jag ingående förklarat, varför det var nödvändigt för oss att erhålla direkt kontakt med de båda österrikarna, lovade envoyén Hohl omsider att genom sin legationssekreterare fråga dessa, huruvida de voro villiga att träda i förbindelse med mig eller tillläto att den schweiziska beskickningen yppade deras namn och adresser. Min schweiziske kollega betecknade sistnämnda båda vittnen såsom synnerligen tillförlitliga. Alla upplysningar de tidigare lämnat, hade senare bekräftats.

Hr Hohl sade mig slutligen, att han ursprungligen tänkt att per-

sonligen underrätta mig om de båda österrikarnas utsagor om Wallenberg. Då han emellertid erfarit, att jag befann mig i Sverige och han icke kunde taga på sitt ansvar att utlämna så förtroliga informationer till mina medarbetare, hade han beslutat sig för att i stället inrapportera saken till utrikesdepartementet i Bern.

Såvitt jag för närvarande kan bedöma, är såväl de båda okända österrikarna som Brügger synnerligen seriösa och betydelsefulla vittnen i fallet Wallenberg. Därest den sistnämnde så småningom skulle frigivas, av ryssarna och återvända till Schweiz, bör han givetvis ingående höras om sina upplevelser. Av stort intresse är, att samtliga dessa vittnesmål peka mot fängelset i Vladimir.

Därest Du sänder en avskrift av detta brev till Hammarström, bör denne naturligtvis icke i någon form till vederbörande i schweiziska utrikesdepartementet vidarebefordra mina uppgifter angående envoyén Hohls försiktiga inställning till detta spørsmål.

Sven Allard
Sven Allard
(Sven Allard).

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Brugger* ✓
» 3 » *7/20/3* -
» 4 » *Beilage*.

Chiffertelegram (*Bud*)

Från Wien

Avsänt den Telex 19 kl.

Inkom den 28 / 2 1957 kl. 1635

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 57: B		21
Avd. P	Gr. 2	Mål. E.T.

pu
21

Ne
Jo
För Åström. Se mitt handbrev 26 febr. Wallenbergsärendet. Sedan vi nu på egen hand uppsårat ^{iska} Schweiz ministerns båda vittnen, vilka äro den i vår skrivelse 148 den 26 febr. 1957 omnämnde Eugen Toeroek samt dennes vän Heinrich Jancsy, har det visat sig, att Höhl missförstått vittnesmålen, vilka av väsentligt mindre betydelse än man låtit oss förstå. Jancsy överhuvud aldrig under sin fängelsevistelse hört talas om Wallenberg. Toeroek erinrar sig blott, att då han från nov. 1955 till sept. 1956 delade cell med Brugger i Wladimir, denne berättat något om Wallenberg. Förmodligen hade Brugger sagt sig stått i knackningsförbindelse med denne 1950 eller 1951. Dock kunde Toeroek ej minnas i vilket fängelse.

Allard

654

28/2 ✓

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 27 februari 1957.
P 23 5 bil.
(varav 1 i
2 ex.)

255

28.2. 57		
ink.		
Avd.	Gr.	Ma.
(P)	23	Leifland)
P	2	Ent

2 Broder,

Härmed ber jag få översända ytterligare en
reseräkning, denna gång avseende resa till Essen
och Bad Wildungen den 20 - 23 dennes. Ambassa-
dörens handbrev till Åström den 25 dennes återopas.

Hjärtliga hälsningar!
din bilgivare
Leif Leifland
(Leif Leifland)

Sekreteraren Gunnar L o r e n t z o n,
Stockholm.

Shänt förlöst

28/2-57

Tamvelius

P.M.

angående kostnader för A. Tamvelius och J. Krönström.

Kollberg har som svar på handbrev den 21 februari 1957 från Högstedt angående kostnaderna för A. Tamvelii och J. Krönströms resor till Sverige meddelat, att han under hand tagit upp spörsmålet med ICEM. Vederbörande hade emellertid förklarat, att ICEM av principella skäl icke kunde påtaga sig några kostnader i detta sammanhang; ICEM kunde nämligen icke betala resekostnaderna för personer, som reste från sitt ursprungsland till annat land, utan endast för personer vilka som flyktingar fått asyl i ett land och därifrån reste vidare till ett annat.

Stockholm den 28 februari 1957.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

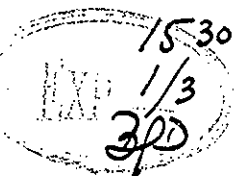
Wallenbergsstatyn

STOCKHOLM 28 febr. 1957		
N:o 35 ✓	Enclair.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. A	GR. L	MÅL. Eu L

Svensk Washington

Vårt 29. Wallenbergstatyn står kvar i Debrecen
i oförändrat skick.

Cabinet

Lidén/IV

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

övers.vitboken om Wallenberg.

Pr.)

STOCKHOLM		19
den 28 februari 1957.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	En I

Vitboken om Raoul Wallenberg har översänts till följande:

- 239 Red. Sven Öste, Dagens Nyheter
- 240 Chefredaktören, Svenska Dagbladet
- 241 Chefredaktören, Stockholms-Tidningen
- 242 " Morgon-Tidningen
- 243 " Morgon-Bladet
- 244 Tidningarnas Telegrambyrå - Stockholmsredaktionen
- 245 A-Pressen
- 246 Högerpressens Nyhetsbyrå
- 247 Bondeförbundets Presstjänst
- 248 Folkpartiets Presstjänst

"Ev. omnämmande tidigast i morgontidningarna den 11 mars."

EXP. 28 57
2 71

TelegramKUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Posta ✓

STOCKHOLM		1.3.57	19
N:o 6	CHIFFER	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P.	GR. 2	MAL.	Eu ^I

Svensk

Hamburg

Vårt 3 och

Edert 3... Tysken kan möjligen heta Guido Struppert. ✓

Benäget tela.

Cabinet

Exp. 1.3 kl 18.15 VAKH

Forw. m/609

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM
Stockholm den 1 mars 1957.

19

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

W. aktiver

Broder,

Vid vårt senaste samtal meddelade Du, att Du är syster med fortsättningen av den "rödbok" i Wallenberg-ärendet, som Du börjat publicera, och att flera utländska förlag är intresserade för den. Du framhöll, att ehuru jag själv anser mig ha "rent samvete" i Wallenberg-ärendet, så kunde jag inte ställa mig likgiltig till publicitet, emedan jag hade begått vissa fel. Du antydde Dig kunna belysa detta tack vare att Du har alla telefonsamtal i ärendet sedan några år tillbaka inspelade på grammofonskivor, som deponerats i utlandet. Du ställde i utsikt att inställa publicerandet av rödboken, om det var möjligt att för Dig i egenskap av förtroendeman för Raoul Wallenbergs anhöriga uppnå samarbete med UD på av Dig angivna villkor. Dessa innebar, att Du skulle överlämna vissa spår i ärendet, att en tjänsteman, som för närvarande handlägger Wallenberg-ärendet, icke finge delta i undersökningen av dessa spår, och att spåren skulle undersökas av någon annan UD-man, en polisman och Dig. Om samarbete inte kunde uppnås på dessa villkor, skulle Du anse Dig "tvingad" fortsätta publiciteten. Du bad mig undersöka, huruvida UD är villigt samarbeta på av Dig angivna villkor, varvid Du samtidigt sade Dig icke ha för avsikt att ta upp frågan med UD, om jag ställer mig negativ.

Med anledning härav vill jag erinra om att ifråga om publiciteten föreligger en skriftlig överenskommelse mellan UD å ena sidan och Dig och familjen å den andra

Herr Rudolph Philipp,
Grey Turegatan 3,
Stockholm 6.

Rep. gm m. Lundberg

rörande vissa ömtåliga avsnitt av ärendet. Denna överens-
kommelse har Du visserligen i vissa hänseenden brutit, men
den föreligger alltjämt. I övrigt ligger det i sakens natur,
att varken UD eller jag har någon rätt att utöva inflytande
på Din journalistiska verksamhet och icke heller kommer att
försöka göra det. Jag kan icke utifrån söka påverka arbets-
fördelningen inom utrikesdepartementet. Jag har för övrigt
absolut odelat förtroende till den tjänsteman på vilken Du
anmärker. Vad Du i övrigt anförde vid vårt senaste samtal
gör att jag icke kan tillstyrka UD samarbete i fortsättningen
på av Dig angivna villkor. Hur skulle man kunna samarbeta
med en person, som i hemlighet inspelar telefonsamtal och
hotar att publicera dem i syfte att tvinga sin vilja igenom
beträffande en statlig myndighets arbetssätt?

Det är emellertid, som jag förut sagt Dig, självfallet,
att om Du överlämnar uppslag till undersökningar i Wallenberg-
ärendet till UD, så kommer UD att företaga noggrann utredning.

/Arne Lundberg/

Excellensen set
5/3/56

Stockholm den 1 mars 1957.

Författaren Rudolph Philipp
Grev Turegatan 8
Stockholm 8.

Broder,

Vid vårt senaste samtal meddelade Du, att Du är sysselsatt med fortsättningen av den "rödbok" i Wallenberg-ärendet, som Du börjat publicera, och att flera utländska förlag är intresserade av den. Du framhöll, att ehuru jag själv anser mig ha "rent samvete" i Wallenberg-ärendet, så kunde jag inte ställa mig likgiltig till publicitet, emedan jag hade begått vissa fel. Du antydde Dig kunna belysa detta, tack vare att Du har alla telefonsamtal i ärendet sedan några år tillbaka inspelade på grammofonskivor, som deponerats i utlandet. Du ställde i utsikt att inställa publicerandet av rödboken, om det var möjligt att för Dig i egenskap av förtroendeman för Raoul Wallenbergs anhöriga uppnå samarbete med UD på av Dig angivna villkor. Dessa innebar, att Du skulle överlämna vissa spår i ärendet, att en tjänsteman, som för närvarande handlägger Wallenberg-ärendet, icke finge delta i undersökningen av dessa spår, och att spåren skulle undersökas av någon annan UD-man, en polisman och Dig. Om samarbete inte kunde uppnås på dessa villkor, skulle Du anse Dig "tvingad" fortsätta publiciteten. Du bad mig undersöka, hurvida UD är villigt samarbeta på av Dig angivna villkor, varvid Du samtidigt sade Dig icke ha för avsikt att ta upp frågan med UD, om jag ställer mig negativ.

Med anledning härav vill jag framhålla, att varken jag eller, såvitt jag förstår, UD vill ha något med Din "rödbok" att skaffa. Jag kan icke utifrån söka påverka arbetsfördelningen inom utrikesdepartementet. Jag har för övrigt absolut odelat förtroende till den tjänsteman, på vilken Du anmärker. Vad Du anförde vid vårt senaste samtal gör, att jag icke kan ta på mitt ansvar att tillstyrka UD samarbete med Dig i fortsättningen. Här skulle man för övrigt kunna samarbeta med en person, som i hemlighet inspelar telefonsamtal och hotar att publicera dem i syfte att tvinga sin vilja igenom beträffande en statlig myndighets arbetsätt?

Det är emellertid - som jag förut sagt Dig - självfallet, att om Du överlämnar uppslag till undersökningar i Wallenberg-ärendet till UD, så kommer UD att företaga noggrann utredning.

Jag översänder en avskrift av detta brev till fru von Dardel.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

ex. 2 till Lemberg —
» 3 » —
» 4 » —

Från Hamburg

Avsänt den 2 / 3 1957 kl. 10.51

Inkom den 2 / 3 1957 kl. 11.40

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet

Dnr 22: B		6
Avd. P	Gr. 2	Mål. Eu I

Prsk ✓

6.

Edert chiffer 6. Gido Struppert antecknad såsom anländ
till KZ-lägrät, Bautzen, Östzonen, kommande från Sovjet-lägrät
5110/24. Närmare uppgifter saknas.

Ekblad.

(Bil. n "Tidningsklipp")

ROYAL SWEDISH EMBASSY
WASHINGTON 8, D. C.

Washington den 26 januari 1957.

#bil.

(februari)

Raoul Wallenberg i ameri-
kansk press

Broder,

227

2.3. 1957		
Avd.	Gr.	Mål
J.	/	Ca

./. Härmed ytterligare några pressklipp i anslutning till be-
skedet om Raoul Wallenbergs öde.

I ledare ur sex landsortstidningar - Boston Record, Mem-
phis Commercial Appeal, Norfolk-Virginian Pilot, Watertown Times
(N.Y.), Miami News och Cincinnati Enquirer - framhålles det ryska
beskedet om Wallenberg som en ytterligare bekräftelse på Sovjet-
unionens cyniska och barbariska metoder. Samtidigt skildras i
korthet Wallenbergs humanitära insatser i Ungern såsom en bragd.

New York Times hade den 18 dennes en insändare av en herre
vid namn Geza Grosschmid (han presenteras som "a Knight of Mal-
ta"), nu boende i Pittsburgh, som uppger sig ha arbetat som fri-
villig för Svenska Röda Korset i Ungern år 1944 tillsammans med
Wallenberg. Grosschmid redogör för de ryska meddelandena om
Wallenberg år 1945 och 1946 och hans uppgifter förefalla i stort
sett vara korrekta, även om några data och citat inte helt stäm-
ma. Som förklaring till ryssarnas kvarhållande av Wallenberg
kan Grosschmid tänka sig två alternativ: antingen kände Wallenberg
till saker, som Moskva inte ville låta komma till den fria världens
kännedom, eller sätte ^{han} inne med upplysningar, som den ryska
säkerhetstjänsten ville få ur honom. Oavsett huruvida mysteriet
någonsin bleve uppkärlat eller ej, slutar Grosschmid, skulle
Raoul Wallenbergs namn aldrig bli glömt varhelst fria män komme
samman.

Bin tillgivet
Kjellberg

Herr Byråchefen S. Backlund,
Stockholm.

2/3
Berlin den 28 februari 1957.

Förtroligt.

1 bil.

Broder,

Den ryska svarsnoten i Wallenbergsärendet har föranlett ytterligare en "Spätheimkehrer", Hans-Georg Müller, att sätta sig i förbindelse med generalkonsulatet för att avgiva i bifogade P.M. redovisade uppgifter. Müller, som gjorde ett rätt kultiverat intryck, framhöll flera gånger, att han icke varit soldat under världskriget och snarare mot än för nazisterna.

Gärtygts bekräftande

Om tillgivne

Hans V. Ewerlöf
(Hans V. Ewerlöf)

teraren Lorentzon,
esdepartementet.

Förtroligt.

P.M.

angående samtal mellan Hans-Georg Müller angående Wallenberg.

Hans-Georg Müller, född den 20 juni 1908 och bosatt Oberhaardterweg 16, Berlin-Grunewald, förklarade sig vid telefonsamtal kunna lämna en uppgift angående Wallenberg, som måhända kunde vara av intresse. Då han på grund av förklaring i bägge benen icke kunde lämna sin bostad, besökte jag honom i dag och erhöll följande informationer.

Müller hade fram till 1949 varit verksam som affärsman i Östtyskland. För att undgå en hotande arrestering hade han då tvingats fly till Västberlin. Han hade här varit verksam inom textilbranschen och haft affärsförbindelser med bl.a. senaten och amerikanarna. I januari 1951 hade han överfallits på kvällen utanför sitt kontor, tvingats in i en bil och förts till NKWD-fängelset i Potsdam. I samband med förhör därstädes hade han utsatts för svår misshandel med ovannämnda förklaring som följd.

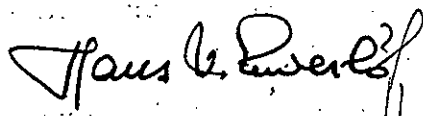
Efter ett år i Potsdam hade han transporterats till Ryssland och i början av februari 1952 i närmast medvetslöst tillstånd kommit till "Budirke"-sjukhuset, som är särskilt avsett för svårt sjuka fångar och användes för såväl fängelset med samma namn som för Lubljankafängelset. Han hade legat på en sal med 32 sjuka, varav samtliga ryska medborgare utom han själv. Müller själv kunde inte ett ord ryska men i sängen bredvid honom hade legat en cirka 40-årig rysk kapten vid namn Konstantin Feodorovitj Varin (kallad Kostia), som kunde en aning tyska. Ryssen hade häktats 1949 för att ha lämnat Krigsakademin utan vederbörlig permission och dömts till 5 års straffarbete. Då han hade blivit svårt magsjuk, hade han i slutet av 1951 överförs till "Budirke"-sjukhuset.

Då Müller hade frågat ryssen efter tyska fångar han träffat, hade denne räknat upp ett antal namn och i anslut-

ning därtill namngivit prominenta personer av andra nationaliteter, däribland "Wallenburg". Under förflyttningen till "Budirke"-sjukhuset hade ryssen några dagar befunnit sig i antingen "Budirke"-fängelset eller Lubljanka, och det var där han råkat eller hört talas om en svensk diplomat vid namn "Wallenburg". Müller sade sig icke haft anledning att fråga ut honom närmare om W., och på grund av språksvårigheterna kunde han som sagt icke heller avgöra, huruvida ryssen sagt sig ha personligen träffat eller blott hört talas om W.

Müller återkom från Ryssland den 18 januari 1956.

Berlin den 26 februari 1957.

(Hans V. Ewerlöf)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Hamburg* -

» 3 » - *(11/3)*

~~2 4 »~~

Chiffertelegram (BUD.)

Från · Hamburg

Avsant den 4 / 3 19 57 kl. 1115

Inkom den 4 / 3 19 57 kl. 1155

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>22-B</i>		<i>Z</i>
Avd. <i>A</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>Eu I</i>

Pol

Prsh ✓

L. J. Wellerberg

7.

Vårt chiffer 6.

Suchdienst meddelat att Struppert sedan
den 21 januari 1956 bosatt Meinigen, 30
Ackerstrasse 10, östzonen.

Ekblad.

argentinskt-israeliskt
beklagande av Raoul Wal-
lenbergs påstådda bort-
gång.

Buenos Aires den 27 februari 1957.

Nr 117

P 2

Pol

MINISTRE DEPT	
DET	13 117
- 4 MAR 1957	
AVE	P 2 Euc

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt inberätta, att jag denna dag uppsökts av en tremannadelegation, representerande samtliga israeliska sammanslutningar i Argentina. Denna bad mig till svenska regeringen framföra uttrycken för sitt djupt kända beklagande med anledning av det sovjetryska officiella meddelandet om Raoul Wallenbergs bortgång år 1947 samt för alla i detta land bosatta israelers stora tacksamhet och beundran inför dennes märkliga och i högsta grad berömliga gärning i mänsklighetens tjänst, en gärning som aldrig kommer att glömmas och alltid att hedras av alla dem som höra till judisk stam. Delegationen ville även uttala sin utomordentliga erkänsla för det stöd och den uppmuntran, som Sveriges regering givit Wallenberg i hans arbete, samt sin tillgivenhet till det land som han tillhörde och vars ädla humanitära traditioner inspirerat hans sällsporda insats och överhuvud gjort den ej blott möjlig utan även ofrånkomlig.

Delegationen utgjordes av:

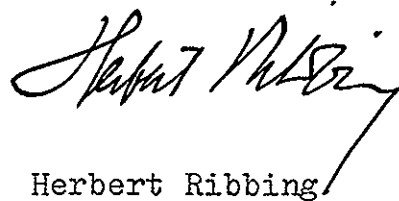
Sr. Guillermo Cracovski, statsrevisor,

Dr. Abel Priluk, kirurg,

Sr. Abraham Mittelberg.

I mitt tack till delegationen utlovade jag att föra

dess uttalanden vidare till min regering. Samtidigt framhöll jag, att man i Sverige trots allt ännu icke uppgivit hoppet om att Wallenberg alltjämt kan vara i livet och givas möjligheten att åter komma till sitt land.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Herbert Ribbing', with a stylized, flowing script. The signature is positioned above the printed name.

Herbert Ribbing

Hamburg den 1 mars 1957.

Strängt förtroligt.

Broder,

Professor Johannes Paul har vid ett besök å general-konsulatet fäst vår uppmärksamhet på, att den "Henri Tomsen", vilken italienske journalisten Trandafilo enligt vissa tidningsuppgifter skulle ha träffat i Butirskaja i april 1950, möjligen kunde vara identisk med danske läkaren Alexander Thomsen. Denne häktades i Berlin 1945 under, vad hr Paul trodde sig förstå, liknande förhållanden som Wallenberg, vilket skulle kunna förklara namnförväxlingen. Thomsen, vars öde skildrats i vår skrivelse 511 GK 17.9.1955, är f.n. anställd vid Folkekuranstalten i Held pr Viborg i Danmark.

Ur pressen ha vi funnit, att Trandafilos uppgifter granskats av Utrikesdepartementet och befunnits väga för lätt. Även om hr Pauls påpekande därför torde sakna direkt betydelse i efterforskningarna efter Raoul Wallenberg, har min chef ansett, att påpekandet borde vidarebefordras till departementet som ett bidrag till en förklaring av Trandafilos namnuppgift.

*Hälsningar
Den tillgivne*

K. Reinius
(K. Reinius).

Herr Sekreteraren G. Lorentzon,

S t o c k h o l m.

20 ✓

samtal med sovjetryske
ambassadsekreteraren
Slabov.

Jan Tzon

P.M.

Sekreteraren vid härvarande sovjetryska ambassad, Slabov, som under fjolåret vid ett par tillfällen inviterat mig till lunch, hade idag bött om ett nytt sammanträffande. Vid våra tidigare sammankomster berörde Slabov icke några aktuella politiska frågor; det verkade närmast som om han ville inleda en bekantskap och få veta något om bl.a. riksdagens arbetsätt.

Under dagens samvaro däremot ställde Slabov en rad konkreta frågor. Han förhörde sig till en början om Nordiska Rådets session i Helsingfors, om Rådets befattning med nordiskt samarbete på atomenergiområdet, om de nordiska järn- och stålproducerande företagens blivande samarbetsorganisation m.m. I direkt anslutning här till frågade Slabov, vilket resultat man uppnått i Helsingfors under diskussionerna om herrar Bulganin och Chrustjevs eventuella besök i Skandinavien. Jag genmålde, att denna sak givetvis icke avhandlats i Nordiska Rådet. Men, sade Slabov, samtliga de nordiska statsministrarna var ju somlade i Helsingfors och hade väl dryftat saken. Jag avfärdade frågan med konstaterandet, att jag ingenting visste om detta.

Herr Slabov kom sedan in på frågan om ömsesidiga svensk-sovjetiska studiebesök och hänvisade till Bulganin-Erlander deklARATIONEN i fjol. När det gällde den frågan en rad svenska företag uttalade oböjgenheten att för närvarande delta i ett sådant studiebesöksutbyte förklarade jag, att man från de svenska myndigheternas

RECEIVED
TELETYPE UNIT
MARCH 11 1957

sida icke kunde göra annat än framföra en förfrågan,
huruvida vederbörande företag voro intresserade. I
nekande fall hade myndigheterna ingen möjlighet att
utöva påtryckning. Slabov förstod detta, men han ville
ändå göra gällande, att man från svensk sida åtminstone
kunde lämna "advice" till företagen.

SlutligenfrågadeSlabov om min åsikt rörande det
ryska beskedet i Wallenberg-affären. Innan jag ens
hann svara, förklarade han med en sorgsen gest "what-
ever you say, I agree with you; it is indeed a very
tragic affair".

Stockholm den 4 mars 1957.

Hedin

fed
af2

Lorentzon/AWS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

Prda

STOCKHOLM			4.3.57	19
N:o <i>16</i> ✓		CHIFFER	BIL.	
INK. D. N:o				
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I		

2

Svensk

Wien

För Eder information. En Guido Struppert har återvänt
senast från Sverdlovsk, bosatt Meinigen, 30 Ackerstrasse, 10
östzonen.

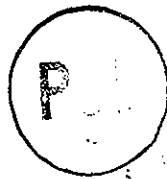
Cabinet

exp. 5/3 kl 1420/US

Resele Kyrkby den 3 mars 1957

5/3
Häls

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 233 1571		
5 MRS. 1957		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Sen I

Kungl. Utrikesdepartementet
Pressavdelningen
STOCKHOLM C

Bifogade tidningsartikel klippte jag ur Svenska Dagbladet för ungefär en månad sedan. Av artikeln framgår, att Raoul Wallenberg levde så sent som november 1949, då han liksom ett 60-tal andra väntade på att bli förd till Vorkuta slavarbetsläger i norra Uralbergen på gränsen till Sibirien.

Då jag läste detta, kom jag att minnas en tidningsartikel med namn "Slavarbetarnas uppror" i aprilnumret av Det Bästa 1956. Om jag inte minns fel, vill jag erinra mig, att det var en från Ryssland och Vorkutalägreten frigiven amerikan, som var författare till artikeln. På ett ställe i artikeln nämnde amerikanen - vill jag minnas - om en städare eller rengöringsman, som var mörklagd och som föreföll eller sade sig vara tysk eller svensk. Då mitt minne på denna senaste punkt svikit mig, önskar jag reservera mig. Vad Er myndighet närmast bör undersöka är amerikanens artikel genom att skaffa det aktuella numret av Det Bästa, ty jag har det inte kvar.

Med förhoppning om att detta mitt meddelande skall vara till någon hjälp vill jag slutligen tillägga, att tiden för den s.k. städarens verksamhet i Vorkuta förefaller vara i början på detta årtionde.

Med utmärkt högaktning

Sten Händel
RESELE KYRKBY

Bifogas:
tidningsartikel

Vittne mötte Wallenberg hösten 1949

BERLIN. Ett nytt vittne i Raoul Wallenbergaffären dök upp på lördagen då en fotograf vid namn Hans Tänzer infann sig på svenska generalkonsulatet i Berlin. Tänzer, som för en tid sedan frigavs efter en längre tids fångenskap i Sovjetunionen, berättade att han hade talat med Wallenberg i Lefortovskafängelset i Moskva i november 1949, d. v. s. mer än två år efter den dag då den svenske diplomaten enligt ett officiellt ryskt meddelande skall ha avlidit.

Tänzer sade sig vara säker på att det var Wallenberg han träffade ty han hade genast känt igen svensken på de fotografier av denne som de västberlinska tidningarna hade publicerat.

Enligt Röda korset i Berlin har flera tyskar som har kommit hem från fångenskap i Sovjetunionen kommit med liknande uppgifter om Wallenberg.

Tänzer lämnade enligt Berliner Morgenpost: följande skildring av sitt möte med den svenske diplomaten:

I november 1949 befann sig Tänzer i en "genomgångsavdelning" i Moskva tillsammans med ett 60-tal andra fångar. Alla väntade på att bli skickade till Vorkutaläger. Alla utom Tänzer och en annan var rysar. De som hade

som talade tyska med utländsk accent, omtalade för Tänzer att han hade varit verksam som svensk diplomat i Budapest och att han vid sovjetarméns intåg i staden hade anmält sig hos de ryska myndigheterna. Då dessa emellertid påträffade förteckningar med namn hos honom hade han omedelbart häktats och förts till Moskva: han inspärades i Ljublankafängelset. Efter flera års vistelse i ensamcell och förhör, vid vilka "tredje graden" hade kommit till användning, hade han dömts till 25 års arbetsläger för spioneri. Wallenberg hade emellertid inte förklarat sig nöjd med domen innan de skildes. Han hade förstått att han skulle gå till Vorkuta och en annan var rysar. De som hade

Vittne...

Forts. fr. sid. 3

han sagt till Tänzer att han trodde ryssarna ämnade låta honom försvinna.

Utrikesdepartementets pressavdelning uppger på SvD:s fråga att såvitt man på lördagskvällen kunde finna ingår inga uppgifter av denna art i det hittillsvarande svenska materialet i Wallenbergaffären. Under lördagen var svenska representanter i kontakt med den tyske fotografen. En rapport är under utskrift och kommer snarast att tillställas UD enligt ett på lördagskvällen inkommet telegram från Berlin. Det nya materialet kommer därefter att granskas i vanlig ordning.

Rysk tystnad om Wallenberg

MOSKVA. Inte heller under lördagen hörde ryska pressen eller radion något om tillkännagivandet i Stockholm att den svenske diplomaten Raoul Wallenberg dömt i ett Moskva-fängelse för tio år sedan. Likaså iaktogs tystnad om meddelandet att ryske regeringschefen Bulganin sänt ett långt budskap till tyske förbundskanslern Adenauer.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Åström/AA.

Wallenberg-frågan.

STOCKHOLM

19

Stockholm den 5 mars 1957.

N:o

195

BIL.

Strängt förtroligt. 1 bil.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu^I

20✓

Broder,

För Din strängt förtroliga information ber jag få närsluta ett papper, som belyser, hur regeringen för närvarande betraktar Wallenberg-frågan. Jag vore tacksam, om Du omedelbart efter läsning ville bränna aktstycket.

Sverker Åström

P.S. Papperet låg till grund för Excellensens föredragning i nämnden för en vecka sedan.

Å.

Ambassadören Sohlman, Moskva.

xp 5/3 m.kurir.AA.

Den svarsnote, som äntligen avlämnats av sovjetregeringen rörande Raoul Wallenbergs öde, innebär, att man på rysk sida gått mycket långt i fråga om erkännande av sitt ansvar. Sovjetregeringen har tagit det utan tvivel mycket påkostande steget att desavouera en rad tidigare regeringsmeddelanden och att uttala sitt beklagande. Visserligen lägges det direkta ansvaret på säkerhetspolisen och speciellt på en viss redan avrättad hög ämbetsman, men det är ju en inre ansvarsfördelning, som knappast gör medgivandet mindre besvärande.

Huruvida Wallenberg är död eller icke har ju ej med ledning av sovjetnoten med säkerhet kunnat fastställas, men det förefaller sannolikt, att Wallenberg är död och att detta konstaterats av sovjetregeringen vare sig för länge sedan eller i samband med den nu företagna undersökningen. Hade Wallenberg varit i livet och detta känt för sovjetregeringen, borde det ha varit mindre påkostande, mindre förödmjukande att återsända honom. Det kan ju spekuleras över andra möjligheter, t.ex. att Wallenberg är försvunnen eller att han är i sådant skick - t.ex. på grund av misshandel - att han inte kan visas upp. Det är teoretiska möjligheter men föga troliga. Utländska fångar, särskilt sådana i mera framskjuten ställning, har enligt talrika utsagor inte utsatts för tortyr.

Man kan också ställa frågan, om den angivna tidpunkten för dödsfallet är riktig. Därom kan vi ju inte veta, något bestämt. Men enligt vissa vittnesmål blev vid den angivna tiden personer, som delat cell med Wallenberg eller eljest kände till honom, isolerade för en längre tid. Det finns alltså vissa indier för att han var död, när Vysjinski avlämnade sin bekanta note i augusti 1947.

Skulle det emellertid dyka upp trovärdiga vittnen, som intygar, att han varit i livet senare än den uppgivna tidpunkten, får vi överlämna materialet till sovjetregeringen med anhållan om fortsatt undersökning. Jag kan i detta sammanhang nämna, att den tysk, som nyligen gjorde uppseendeväckande intervjuuttalanden om sitt sammanträffande med Wallenberg, vid närmare prövning visat sig vara en helt otillförlitlig person.

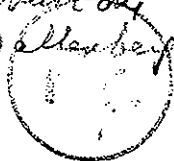
Skulle som sagt ytterligare material bli känt, som bedömes

såsom viktigt, får vi ta upp saken med sovjetregeringen i vänskapliga former. Men vi har enligt min mening inte anledning att hålla i gång ett kontinuerligt gräl med Sovjet, sedan vi nu sagt vår mening om var ansvaret ligger. Vi har själva ett ansvar för utvecklingen av vårt förhållande till Sovjetunionen. Det hör till våra viktigaste utrikespolitiska uppgifter att vidmakthålla eller bygga upp ett vänskapligt förhållande till Sovjet i den mån detta kan ske utan offrande av viktigare värden. Vi bör inte skapa det intrycket, att den svenska nationen är inställd på att betrakta Sovjetunionen som en fientlig makt.

26.2.57.
ÖU.

Royal Swedish Embassy in Washington, 8
2247-2249 R Street N. W. Telephone Columbia 5-3600

med skrevet
Leont W. Wallenberg

INR. UTRIKES DEPT.		
D. No 57 224		
- 6 MAR 1957		
AVD.	GR	MAL
P	2	Eu

Washington den 27 februari 1957.
Nr. 224 Överlämnas av Beskickningen i
Washington till Utrikesdepartementet
för kännedom och den åtgärd som må be-
finnas lämplig samt med förmälan att
skrivelsen besvarats av Beskickningen.

Enligt uppdrag:

Kjellberg

Person från:

av fr V. 18515

FR.

P 2 Sec 2 v

Beav. Febr. 21, 1957

Feb. 16, 1957.

Dear Sir:

As part of Brotherhood Week I
am sending a contribution of \$5 to
the State of Israel to be used as a
living memorial to Raoul Wallenberg.
I should like the money to be
spent for the planting of trees
which would bear his name.

This efforts on behalf of the Jews
in Hungary should not go un-
noticed. It is fitting that he
be remembered during Brotherhood
Week.

Very truly yours,

Philip Mass
4497 Basking Ave.
St. Louis 8, Mo.

INK BESK: WASH.		
D. NO. 23/473		
FEB 19 1957		
AVD. P	GR. 2	MAL Cen

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal rörande Goguberidse
och Emil Brugger

148 B 26.2.1957

Wien den 5 mars 1957.

Nr 167. 2 bil.

R 18. Strängt förtroligt.

11.4.57
a + b f. H. till
Phulim (H-sipl)
u/ Hildens Bergström
Exp 20/4 57

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt insända uppteckningar rörande
samtal med Eugen Török, dr. Ernst Krehner, Igor Mermeistein
och Karl Laube angående georgiern Simon Gogüberidse och
schweizaren Emil Brugger.

Utöver Töröks tidigare vittnesmål rörande Brugger,
vilket den förre på vissa punkter kompletterat, ha inga nya
positiva upplysningar erhållits genom dessa samtal.

Sven Allard

107 100 1111 02/1957

P.M.

angående samtal med Eugen Török.

Vid ett par nya sammanträffanden med Török har denne kompletterat sitt vittnesmål om schweizaren Emil Brugger.

Török sade sig nu minnas, att det var Brugger som troligen någon gång under tiden november 1955 - februari 1956 i cell 63 berättat något om Wallenberg. Berättelsen torde ha hänfört sig till år 1950 eller första halvåret 1951 och hade förmodligen gått ut på att Brugger själv varit i knackningsförbindelse med Wallenberg vid denna tid eller möjligen blott att Brugger träffat någon annan som haft kontakt med Wallenberg.

Töröks tidigare uppgifter att Brugger påstått att Wallenberg funnits i Vorkuta vore en ren konstruktion. Török hade för sig att Brugger endast suttit i Vorkuta och Wladimir och hade därför trott att det var i Vorkuta Brugger erfarit något om Wallenberg. I själva verket visste han icke alls var kontakten skulle ha ägt rum. Såvitt han nu mindes, måste Brugger ha kommit till Wladimir före 1950. Brugger hade suttit i Corpus II vid flera tillfällen.

Då jag frågade Török om de uppgifter schweizarna lämnat om honom, svarade han, att de tydligen fått hela historien om bakfoten. Att han skulle ha sagt sig själv ha träffat Wallenberg 1950 föll på sin egen orimlighet. Han hade ju häktats först 1953. Det vore möjligt att han sagt, att Janscy kunde tänkas känna till Bruggers berättelse om Wallenberg, men han hade aldrig frågat Janscy själv härom.

Török sade sig nu minnas, att Lucien Gouazé sagt sig antingen personligen ha träffat Wallenberg i Budapest eller väl känt till dennes verksamhet därstädes. Med anledning därav hade Gouazé under fängelsevistelsen sökt efterforska Wallenberg, dock utan resultat.

Wien den 28 februari 1957.

Erik Braunerhielm

656

Int 2 ad Wien 167/1957

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

P.M.

angående samtal med dr Ernst Krenner, Igor Mermelstein och Karl Laube.

Krenner mindes mycket väl Goguberidse. Han trodde, att han kommit tillsammans med denne i december 1949 och att de suttit i samma cell i ungefär två år. I denna cell, vars nummer han icke mindes, har också suttit Goguberidses specielle vän Rehekampff och general Hansens adjutant, överstelöjtnant Dietrich von Oertzen.

Goguberidse hade varit en synnerligen livlig och talför person, som berättade mycket om sina upplevelser. Krenner kunde dock icke erinra sig att Goguberidse någonsin yppat något om Wallenberg. Krenner trodde att Goguberidse förederas sammanträffande legat på sjukhuset i Vladimír och hade hört, att han även senare varit där.

I övrigt hade Krenner intet att tillägga utöver vad han tidigare meddelat, jfr 719 B 26.10.1955.

Krenner ansåg, att den ryska förklaringen rörande Wallenbergs död 1947 måste vara en ren osanning. Ryssarnas påstående, att alla spår efter en så viktig fånge som Wallenberg skulle ha försvunnit, vore groteskt. I detta sammanhang nämnde Krenner, att då de österrikiska myndigheterna så sent som år 1950 gjorde en framställning rörande Krenner, ryssarna svarade med att förneka all kännedom om honom.

Igor Mermelstein (jfr 86 B 5.2.1957) omtalade att han kommit till Vladimír i februari 1956, tillsammans med bl.a. Spiess och Laube. Dessa tre hade till en början satts i cell 63 (bör enligt Török vara 64) där i övrigt huvudsakligen japaner sutto, men efter några veckor överförts till cell 67 (bör enligt Török vara 63). De hade där sammanträffat med bl.a. Török, Goguberidse och Brugger. Gouazé

satt under denna tid redan i en annan cell. Mermelstein kunde emellertid icke erinra sig att vare sig Goguberidse eller Brugger talat om Wallenberg. Möjligen kunde det bero på att de nykomna mestadels höllo ihop i en grupp för sig och icke talade särskilt mycket med dem som redan suttit i cellen en längre tid.

Mermelstein vistades på sjukhuset i Wladimir troligen från juli till september 1956. Han hade först suttit i en cell i andra våningen tillsammans med en japan men efter ett par veckor förts till tredje våningen, där han delade cell med en rysk emigrant och journalist vid namn Vasiljev. Strax innan hade Brugger delat cell med Vasiljev. I ena granncellen satt den ryske emigranten Schulgin och i den andra en georgier vars namn slutade på -illi och som tydligen hade hört till Goguberidses motståndsgrupp i Georgien.

Enligt Mermelstein användes sjukhuset i stor utsträckning för att isolera betydande fångar. Bl.a. hade han av Vasiljev erfårit, att i samma våning satt en tydligen mycket betydande och strängt bevakad ryss, som dock ingen kände namnet på - fångarna tilltalades alltid med nummer. Vid denna tid sutto i understa våningen, såvitt han visste, endast kriminella ryska fångar.

Mermelstein meddelade, att den finne i Wladimir, som kände till polacken Kalinski, var Bastamov.

Karl Laube, adress Industriegasse 25, Wiener-Neustadt, lämnade med Mermelsteins vittnesmål överensstämmande uppgifter om ankomsten till och förhållandena i Wladimir. Han var dock osäker om cellnumren. Han hade icke hört någon tala om Wallenberg eller andra svenskar.

Enligt Laube hade Brugger suttit i Inta, Verchne-Uralsk och Wladimir. (Schweiziska beskickningen har bekräftat att Brugger var i Verchne-Uralsk.)

Wien den 27 februari 1957.

Erik Braunerhielm
Erik Braunerhielm

(11-422)

2-1-12

59/168

4/3

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Heinrich Jancsy

Wien den 5 mars 1957.

Nr 168. bil.

R 18. Strängt förtroligt.

14457

a+b f.k. till

Thulin (H-sipl)

u/ Håkan Bergström

Ej 23/4-57

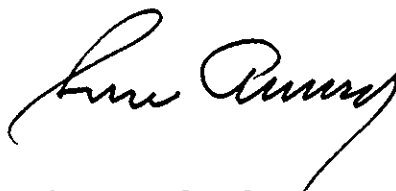
AS

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt insända en promemoria rörande samtal med den år 1955 ur sovjetrisk fångenskap återkomne österrikiske medborgaren Heinrich Jancsy.

Jancsy delade under tiden 15 april 1952 - november månad 1953 en cell i sjukhuset i Wladimir med Johann Loyda och satt från april till juni månad 1954 tillsammans med Pelkonnen i Corpus III i samma fängelse. Såväl Loyda som Pelkonnen hade varit mycket hemlighetsfulla och aldrig talat om Wallenberg eller Langfelder. Loyda hade meddelat, att han 1945 i Lubljanka sammanträffat med framstående fångar men att han av de ryska fängelsemyndigheterna strängt förbjudits att någonsin yppa något härom.

Jancsy kunde bekräfta, att Loyda sedermera frigivits och att han åtminstone 1954 varit bosatt i staden Mittwaida i Osttyskland.

Sven Allard

658

Höf. ad Wien 168/
1957P.M.

angående samtal den 27 februari och 1 mars med
Heinrich Jancsy.

Heinrich Jancsy, österrikisk medborgare, bosatt
Brechergasse 7, Wien, efter kriget anställd i gendarmeriet,
sedan den 1 mars 1957 i Bundeskanzleramt, Auswärtige Ange-
legenheiten. Fadern sidenfabrikant, bosatt i Förenta Sta-
terna.

Jancsy är mycket god vän med Eugen Török. Han an-
ser sig hava bidragit till dennes frigivning ur sovjetrisk
fångenskap genom att förmå de österrikiska myndigheterna
att gentemot Sovjetryssland hävda, att Török vore österri-
kisk medborgare (han är i själva verket statslös).

Jancsy berättade följande:

Efter att under kriget först ha varit skrivare i
ett tyskt fångläger i Frankrike, knöts han så småningom, på
grund av sina språkkunskaper, till Abwehr där han innehade en
mycket låg befattning (fältväbel) i olika expeditioner. Han
togs till fånga i Ukraina på sommaren 1943. Då ryssarna upp-
täckte, att han varit i Abwehr fördes han till Ljublanka dit
han anlände i augusti 1943.

I Ljublanka satt han först i någon av de översta
våningarna, sedan i en sidokorridor i bottenvåningen, där
det endast fanns sju celler och därefter återigen i en cell
i en av de översta våningarna. Han hade vid denna tid ännu
icke lärt sig knacka och vet därför ingenting om sina med-
fångar. Han underkastades förhör om sin verksamhet i Abwehr.
När det slutligen blev klart vilken obetydlig roll han spe-
lat där, fick han i augusti 1944 lämna fängelset och för-
des till krigsfängeläget Krasnogorsk nr 27/I..

Fångarna i lägret tvingades genomgå antifasciska kurser. Jancsy opponerade sig härvid och ställde till med bråk. Han fördes därför i november 1945 till Lefortovskaja. Där satt han till den 5 februari 1947 i cell 145 tillsammans med en folktysk vid namn Košch eller liknande. Därefter överfördes han till cell 143 där han hölls isolerad. I granncellerna satt ryssar, vars namn han icke längre kommer ihåg. I mars 1948 överfördes han till cell 134, där han också fick sitta ensam. Han nådde där förbindelse med ena granncellen, troligen 135, där de tyska generalerna Hansen, Gerstenberg och Monke sutto. I cellen på den andra sidan sutto ryssar, som byttes ofta. Någon gång i oktober 1948 berättade han genom knackningar till denna granncell, att han av ryssarna kallades Henry, enär de hade svårt att uttala Heinrich. Ryssarna, vilkas namn Jancsy icke minns, berättade då att i våningen under sutte en norrman, som också kallades Henry.

I mars 1949 förflyttades han, på grund av sitt signalerande, till en ensamcell nr 102, som icke hade några grannceller. Först vid denna tid började förhören med honom bliva verkligt intensiva. Ryssarna voro intresserade av honom framförallt därför att hans far var bosatt i Förenta Staterna och att han begärt att få träda i förbindelse med den amerikanska ambassaden i Moskva. Han var vidare misstänkt på grund av sin i Krasnogorsk ådaga lagda antikommunistiska inställning, först i sista ^{hand} intresserade ryssarna sig för hans Abwehr-tjänstgöring.

Han dömdes på våren 1950 till 25 års fängelse och överfördes den 31 mars 1950 till Butirka, där han satt till april 1952 i ensamcell. Han var strängt övervakad och vågade icke knacka, enär han hoppades, att få komma i gemensamcell och var rädd att förstöra sina utsikter härtill genom signalering.

Under denna tid fördes han tillbaka till Ljublanka, där han vistades från oktober 1951 till den 2 januari 1952.

I slutet av mars 1952 lämnade han slutligen Butirka och förflyttades till Vladimir, där han insattes i sjukhuset i den understa våningen i den cellrad, som vette mot rastgården. Numret minns han icke.

Detta sjukhus (corpus II) var en långsträckt byggnad med fyra våningar. Utefter varje långsida funnos åtta

till tio celler och mitt på varje långsida avbröts cellraden av en entré. Mellan bottenvåningen och första våningen fanns intet tak, utan utefter cellraderna i första våningen löpte i stället en tilläggsbalustrad. Mitt i den öppna ytan mellan cellraderna gick en trappuppgång upp till de övriga våningarna. Byggnaden användes icke blott som sjukhus utan även, och kanske framförallt, som isoleringshåkte för viktiga fångar.

Den 15 april infördes i cellen Johann Loyda. Denne berättade följande om sig själv.

Han var född i Tjeckoslovakien. Fadern var vävare och han själv var till yrket metallsvavare. Vid unga år blev han kommunist och deltog aktivt i den ungtkommunistiska rörelsen. Troligen omkring år 1925 hade han beslutat sig för att emigrera till Sovjetunionen och reste därför med Intourist till Moskva. Där fick han emellertid veta, att hans turistvisum icke berättigade honom till att kvarstanna i Sovjetunionen och han måste därför återvända. 1938 hade han och hans fader såsom folktyskar valt att bli tyska medborgare och flyttade till staden Mittwaida i Sachsen. Loyda hävdade, att han trots detta bibehöll sin kommunistiska inställning. Loyda föreföll överhuvud angelägen om att särskilt gentemot ryssarna framställa sig som kommunist i hopp om att därigenom bli frigiven. I Mittwaida började han genomgå en teknisk skola, men då kriget började, blev han inkallad och avbröt studierna. På grund av sina ryska och tjeckiska språkkunskaper hade han knutits till Abwehr och tjänstgjorde som tolk och dechifför i en "Fernaufklärung"-avdelning. Han påstod sig ha överlupit till en grupp ryska partisaner och med dessa aktivt kämpat mot tyskarna. Han fördes därifrån som fri man, förmodligen år 1944, till Moskva men av någon anledning anhölls han och sattes i Ljublanka, där han underkastades förhör. Någon gång, troligen på sensommaren 1945, hade han som krigsfånge förts till Krasnogorsk, där han till att börja med satt i läger 27/II och sedan i Läger 27/I, där Jancsy i själva verket hade träffat honom hastigt ungefär vid månadsskiftet oktober/november 1946. Loyda utgav sig nu åter för att vara tjeckisk medborgare, då han trodde att han därigenom lättare kunde bli frigiven. 1947

hade han förts till ett krigsfängeläger i Kiev och sedan till Odessa och hade lovats, att därifrån få resa hem. Emellertid fördes han ^{i stället släppt} ~~redan nästa år~~ åter till Lefortovskaja för att, enligt vad ryssarna uppgåvo, hans medborgarrättsliga förhållanden skulle uppklaras. Där satt han en tid tillsammans med schweizaren Hofstetter och underkastades intensiva förhör, varefter han dömdes till 25 års fängelse.

Loyda hävdade, att det var honom obegripligt varför han dömts. Han var ju icke spion och kunde icke anklagas för något annat brott. Han antydde emellertid att han under sin vistelse 1945 i Ljubljanka suttit tillsammans med flera framstående fångar, "som visste allt om spionage". Härom hade han berättat för Hofstetter och misstänkte, att denne fört detta vidare till ryssarna och på så sätt förrått honom. Vilka ifrågasvarande framstående fångar voro, vägrade emellertid Loyda kategoriskt att uppgiva. Han sade att ryssarna hade strängt förbjudit honom att yppa något härom, vilket mycket överraskade Jancsy.

Vid ett tillfälle hade Loyda suttit och pratat utan att Jancsy hört på så noga. Loyda nämnde ett namn, hejdade sig plötsligt, bleknade, satte händerna för munnen och utropade: "Min Gud, vad har jag sagt." Han besvor Jancsy att glömma det namn han nämnt. Jancsy hade emellertid icke alls uppfattat namnet.

Loyda var överhuvud ytterst rädd och misstänksam, på gränsen till förföljelsemani. Han förbjöd Jancsy att taga kontakt med granncellerna genom knackningar. Då Jancsy en gång hostade, hade fången i en grancell också hostat. Loyda blev alldeles uppskrädd och anklagade Jancsy för att i hemlighet signalera till granncellerna för att förråda Loyda.

I november månad 1953 togs Loyda ur cellen. Någon tid senare frågade en fångvaktare Jancsy vart Loyda tagit vägen och då ^{Jancsy} ~~Loyda~~ svarade, att Loyda ju förts bort, svarade fångvaktaren "javisst, han är ju frigiven".

Efter sin återkomst till Österrike i slutet av 1955 erfor Jancsy från sin far i Amerika, att Loyda 1954 skrivit till fadern och omtalat att Jancsy ännu vore i livet. Brevets avsändareadress hade varit Kappellengasse, Mittwaida.

Icke heller ^{sedan} Loyda förts bort ur cellen, upptog Jancsy knackningsförbindelser med sina grannar. Han hade nämligen fått löfte om att överföras till en gemensamhetscell och ville icke genom signalering förstöra sina utsikter till denna "belöning".

Först i april 1954 överfördes Jancsy emellertid till Corpus III, där han insattes i en cell, vars nummer troligen var 67. Där sutto bl.a. tysken Adelmann, finnen Pelkonnen, Sanitzer, österrikaren Suppinger (vilken av Sanitzer angives som alltjämt varande kommunistagent) och de Latry, en egendomlig person som utgav sig för att vara schweizare men i själva verket var av albansk härkomst. Samtidigt med Jancsy infördes till denna cell även Arnold Döring. Denne hade också kommit från sjukhuset.

Jancsy berättade för Pelkonnen vad han visste om Loyda och om att Loyda sagt, att han icke förstod varför han dömts. Pelkonnen hade då lett hemlighetsfullt och svarat, att Loyda kommit med undanflykter. Loyda visste mycket väl varför han hållits i fängelse.

Pelkonnen var själv mycket hemlighetsfull och vägrade uppgiva med vilka fångar han tidigare suttit. Vid ett tillfälle hade han låtit namnet "general von Österreich" undslippa sig och Jancsy hade fått det intrycket, att denne general hade haft något att göra med orsaken till att Loyda och Pelkonnen voro så tystlåtna. Efter samtalen med Pelkonnen började Jancsy komma till den uppfattningen att Loyda hållits fängslad därför att han vetat för mycket om någonting.

I juni 1954 hade Jancsy kommit till cell 20 och där träffat generalen Rattenhuber, överstelöjtnanten Rudolf Paltzo, majoren i generalstaben H.H. von Hinkeldey, kaptenen Edvard Bretthauer, österrikaren Werner Scheider (numera bosatt i Karlsruhe), Adam Uibl (troligen cellspion), österrikaren Jakob Schuch, österrikaren Hans Danzl (patologisk lögnare) samt schweizaren Emil Brugger. Ingen av dessa hade såvitt Jancsy kunde minnas talat om någon svensk diplomat från Budapest eller andra svenskar.

Jancsy anmärkte i detta sammanhang att det vore mycket möjligt att han under sin fängelsevistelse trots allt hört namnet Wallenberg men i så fall hade det icke omtalats att denne vore svensk. Jancsy själv hade en svensk god vän, bosatt i Kinna, och hade därför alltid

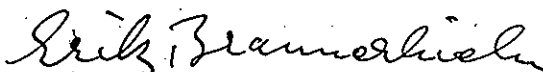
intresserat sig för svenskar. Hade någon nämnt någon svensk skulle han därför omedelbart lystrat. Det var av denna anledning som han mindes utsagan om norrmannen Henry i Lefortovskaja och li så en historia om en tysk major Haine som i Krasnogorsk råkat illa ut därför att han velat skriva till prinsessan Sibylla av Sverige.

I maj 1955 hade Jancsy slutligen förts till en cell i översta våningen, vars nummer han icke mindes. Han träffade där flera tyska diplomater och officerare, bl.a. - tror han - Rensinghoff.

Den 17 oktober 1955 frigavs han från Wladimir och repatrierades över Friedland i Tyskland. Där träffade han bl.a. Ernst Huber samt flera av de tyska diplomater som senare vittnat om Wallenberg.

Jancsy fann det otroligt att Wallenberg skulle ha avlidit i Moskva. Viktiga fångar där fingo åtminstone en sådan omvårdnad att de icke skulle kunna dö. En fångvaktare hade en gång sagt till Jancsy: "här dör ingen som vi inte vill skall dö".

Wien den 5 mars 1957.

Erik Braunerhielm

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 4 mars 1957.

Strängt förtroligt och personligt.

W-aktören ✓

79 Broder,

Återkommande till Edra förfrågningar om Rudolf Philipp vill jag meddela, att - såsom beskickningen redan tidigare inrapporterat - vederbörande österrikiska säkerhetsorgan, trots synbarligen mycket noggranna undersökningar, icke kunnat finna några spår av honom i arkiven. Jag vill emellertid erinra om att Philipp enligt egen utsago lämnade Österrike redan omedelbart efter första världskriget och att det därför kanske i och för sig icke är anmärkningsvärt, att upplysningar om honom saknas här.

Jag har även talat med Kreisky, som kände Philipp under sin Sverige-tid. Kreisky kände dock endast till vad Philipp berättat om sig själv och varav framgick, att denne tydligen under 1920- och 1930-talen fört en ganska orolig tillvaro i Tyskland och Tjeckoslovakien. Han uppgav sig vidare på 1930-talet en tid ha varit föreläsare i Moskva och skröt med att då ha givit ryssarna idén till Stachanov-systemet.

Kreisky hade för egen del funnit att Philipp vore psykopat och hade på grund härav och hans uppträdande i övrigt avbrutit alla förbindelser med honom.

Utrikesrådet S. Åström,
Utrikesdepartementet.

Sven Allard
Sven Allard

7/3 ✓

Utdrag ur skrivelse från ryttmästare Victor Ankarcrona till
generalsekreterare Henrik Beer av den 4 mars 1957

I dag inställde sig på mitt kontor en ungersk flykting, Dr Sahy, vilken av
Ligans läkare är rekommenderad för anställning i Sverige. Under samtalets
gång meddelade han att han suttit i Ljubjankafängelset i Moskva tillsammans
med Raoul Wallenberg. Han kom med mycket detaljerade upplysningar,
vilka gingo ut på att W. med säkerhet ej mera var vid liv. Givetvis har jag
ej möjlighet kontrollera sanningsenligheten av Sahys uppgifter, men enär
fallet Wallenberg ju är av så stort svenskt intresse, meddelade jag mig med
Sven Allard, som sade sig gärna vilja taga emot vederbörande.

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Rom den 6 mars 1957.

P 2

1 bil.

med artikel om R. Wallenberg.

aa för pressen 1957
188
beskrivning:

188		
S. S. 1957		
inR.		
Avd	Gr.	Må
7	+	8
p 2 lant 2		

Broder,

Det kristligt-demokratiska partiets
veckotidskrift "La Discussionne" har i sitt senaste
nummer av den 3 mars en artikel kallad historien om
Raoul Wallenbergs "död", vari bl.a. ingår en kort
intervju med vicekonsul Berg i Milano, som var i
Budapest samtidigt med Wallenberg. Berg refererar i
korthet några av de synpunkter som framträtt från
svenskt håll. Tidskriftsnumret bifogas.

./.

Eric von Post

Eric von Post

(Eric von Post)

Byråchefen Backlund,
Stockholm.

Storia e "morte", di Raoul Wallenberg

IL TRADIMENTO SI ADDICE ALL'UNIONE SOVIETICA

SE non interverranno fatti imprevedibili nelle relazioni tra la Svezia e la Russia, Bulgaria e Krusiova dovranno considerare la loro visita a Stoccolma come rimandata alle Calende Greche. Il caso del diplomatico Raoul Wallenberg ha definitivamente fatto naufragare il proposito russo di allacciare migliori contatti con la tanto preziosa nazione neutrale sul Baltico. Al Cremlino, però, non si potrà neppure fingere qualche sorpresa. La Svezia, nel caso Wallenberg, si è sempre dimostrata coerente, ed ha tutte le ragioni, oggi ancora di più, per continuare nella sua dignitosa posizione.

In questi ultimi giorni si è molto scritto del « diplomatico umanitario » che la polizia segreta russa ha bestialmente « fatto fuori » in disprezzo agli stessi interessi sovietici, ma si è trattato sempre di notizie troppo vaghe per pretendere che la nobile figura del diplomatico scandinavo apparisse nella sua giusta luce. Chi era dunque questo Raoul Wallenberg che ha fatto scrivere quarantasei note di protesta svedesi al governo russo e che, dopo la recente spiegazione del Cremlino (« siamo dolenti di comunicare che il signor Raoul Wallenberg è morto a Mosca nel 1947 »), ha indotto il governo di Stoccolma a tacere di fatto la risposta russa e di crudele assassinio la polizia segreta sovietica?

Bisogna risalire all'estate del 1944, quando gli eserciti di Hitler cominciavano già a cedere sotto la pressione degli alleati e quando, per bestiale conseguenza, i nazisti sfogavano ancor più la loro ira sulle disgraziate popolazioni di razza ebraica. Bisogna riportarci a Budapest, in una città dove mezzo milione di israeliti vivevano alla meglio nel ghetto. La Germania, pur occupando l'intera Ungheria, aveva molto bisogno dell'alleanza e, quindi, aveva sempre cercato di evitare i contrasti. La rotta delle armate occidentali, però, infranse anche l'effimera diga di sicurezza degli ebrei ungheresi. L'ammiraglio Horthy, che aveva sempre saputo allontanare la minaccia, cominciò a sentirsi sempre più impotente di fronte alle richieste di Himmler: « abbiamo bisogno di uomini, anche ebrei, da usare come lavoratori salariati, nelle nostre industrie ». Il governo asserito ungherese, in realtà, sapeva bene, nel caso degli israeliti, che si trattava invece di un viaggio non verso gli stabilimenti industriali sotterranei delle armate tedesche, densi verso le camere a gas dei campi di concentramento e di eliminazione.

Da Budapest si avvertì Washington del pericolo sul mezzo milione di ebrei. E Roosevelt indirizzò un appello radiofonico agli ungheresi perché si opponessero in qualsiasi modo all'evidente manovra dei nazisti. « Poi saremo noi ad aiutarvi » — concluse il presidente degli Stati Uniti. Dal canto suo la E.B.C. mise in guardia il governo di Budapest che l'aviazione inglese avrebbe domandato la sua distruzione.

Non convince nessuno l'annuncio, dato dopo dieci anni e dopo 49 note di protesta, della morte del diplomatico svedese che sarebbe avvenuta in Russia nel 1947. Ma perché fu arrestato dalla NKVD? La gigantesca opera umanitaria svolta da Wallenberg a Budapest in difesa degli ebrei braccati dai nazisti

Wallenberg così, il 30 giugno del 1944, fu nominato segretario della Legazione Svedese a Budapest con un decreto d'urgenza firmato da Re Gustavo V. Compreso dell'importanza della sua missione, Wallenberg partì in aereo con un semplice sacco da montagna, raggiunse Berlino e di qui iniziò un lungo ed estenuante viaggio in treno verso Budapest: un viaggio fatto nel corridoio di un vagone, seduto sul sacco in cui c'era una lista di ebrei da salvare per primi e una lista di persone che lo avrebbero potuto aiutare se si fosse trovato in brutte acque.

Quest'uomo che, per natura, aveva sempre sfuggito i pericoli o comunque le avventure, si dimostrò subito di una audacia e, quel che più conta, di una freddezza sbalorditiva. Egli giocò soprattutto sulla « paura » che, aveva capito benissimo, serpeggiava ormai nelle vene, sia degli alti comandanti della polizia nazista e sia in quelle degli stessi uomini di governo e di comando ungheresi. Per esempio, fece sapere all'ammiraglio Horthy che se si fosse adoperato per ostacolare l'eliminazione degli ebrei ungheresi nelle camere a gas naziste, egli sarebbe stato « tolto dalle liste dei criminali di guerra » redatte dai servizi segreti occidentali.

La grande trovata di Wallenberg fu il « passaporto protettivo ». Si trattava di qualcosa più d'un salvocondotto, che assicurava al possessore ogni immunità fino al momento in cui si fosse trovato in Svezia e poteva essere concesso a chiunque avesse avuto relazioni commerciali, o d'altro genere, con la Svezia. Era un documento assurdo, eppure fu

questo. Un giorno si precipitò alla stazione e, giocando sul fatto che egli sapeva benissimo come fosse difficile che gli ufficiali e i soldati tedeschi della scorta conoscessero la lingua ungherese, gridò ad alta voce: « Chiunque è in possesso del passaporto protettivo è esentato dalla partenza ». A centinaia, gli ebrei che avevano capito che egli stava offrendo loro l'estrema via di salvezza, si affollarono intorno a Wallenberg e agli ufficiali tedeschi interdetti mostravano loro un qualsiasi documento scritto in ungherese. E Wallenberg facendo finta di esaminarli, diceva: « va bene questo... va bene questo ».

Così, sin dall'ottobre, Wallenberg intensificò la sua attività, preparandosi al momento del collegamento con i russi, da tutti considerati come liberatori. Nel suo ufficio, all'ambasciata, dove lavoravano circa seicento persone all'organizzazione del « passaporto », il diplomatico svedese riunì una ventina di giovani ebrei, i cui tratti somatici non tradissero però la loro razza, pronti a compiere le più rischiose azioni. Una specie di « commandos », dunque, al quale affidare l'esecuzione di colpi di mano per liberare ebrei in mano alla Gestapo. Questi giovani avevano a loro disposizione divise di ogni genere e dipendevano da Wallenberg in tutto e per tutto.

Ma il diplomatico fu costretto a frenare la sua azione, che stava per diventare troppo scoperta, per la lentezza dell'avanzata sovietica. Nello stesso tempo dovette moltiplicare gli espedienti per bloccare rastrellamenti della polizia nazista. Gli stessi capi con cui aveva

tanto di emblema, una sezione dell'ambasciata svedese. Un bel mattino arrivarono i russi. Wallenberg si presentò ad un ufficiale, accreditandosi. Da notare che la Svezia, come nazione neutrale, si era assunta segretamente di curare gli interessi russi in Ungheria. La polizia sovietica, proprio la famigerata N.K.V.D., apparve improvvisamente sulla scena. Wallenberg da quel momento dovette cominciare a capire che « qualcosa non marciava », come egli stesso disse a qualche amico.

In un primo tempo egli fu dichiarato, chissà perché, « sotto la protezione » della polizia russa. Comunque, ufficialmente non faceva che ricevere complimenti per quello che aveva fatto. Anzi, poche settimane dopo la liberazione di Budapest, il maresciallo Malinowski inviò una magnifica lettera di elogi a Stoccolma e all'organizzazione del premio Nobel, definendo Wallenberg « un uomo straordinario ». Ma il 17 gennaio del 1945, il diplomatico svedese capì, forse dallo stesso stile con cui era stato invitato a recarsi a Debrecen per informazioni, che i russi stavano macchinando qualcosa di grave e di imponderabile nei suoi confronti. Comunque, sereno, disse sorridendo ad un funzionario dell'ambasciata svedese: « Esodo e Debrecen non so ancora se come ospite o come prigioniero ». Da quel momento di lui non si seppe più nulla di certo. Certo è che, ai primi di febbraio, l'ambasciatore russo a Stoccolma comunicò alla madre di Wallenberg che « il figlio stava bene ». Invece, era già in arresto.

A Milano, il vice console svedese Lars Berg, che visse con Wallenberg le drammatiche giornate di Budapest dove si trovava come addetto diplomatico, ci ha raccontato le fasi dell'azione diplomatica svolta dalla Svezia per salvare Wallenberg.

« Appena fu chiaro che egli era stato tratto in arresto, avanzammo le prime proteste alle autorità sovietiche. Non sapevano nulla. Anzi, in un primo tempo, ci prospettarono l'ipotesi che egli potesse essere rimasto ucciso nelle scaramucce avvenute nelle vie di Budapest nei giorni della sua « asserita » scomparsa. Altre proteste, altre note ufficiali ebbero la stessa risposta: i russi non sapevano

Dichiarazioni del vice console svedese a Milano che fu compagno di Wallenberg in Ungheria

accettato come legale non solo dalle autorità ungheresi, ma persino da quelle tedesche d'occupazione; e ciò è una chiara prova del fatto che, sia le une che le altre avevano deciso di giocare la carta Wallenberg nell'estremo tenta-

preso contatto, non avevano più alcun potere sulle truppe che, furibonde per la sconfitta, giungevano a Budapest pronte a sfogare su chiunque il proprio desiderio di rivincita. E fu di quei giorni la terribile marcia coatta di migliaia di

tava invece di un viaggio non verso gli stabilimenti industriali sotterranei delle armate tedesche, bensì verso le camere a gas dei campi di concentramento e di eliminazione.

Da Budapest si avvertì Washington del pericolo sul mezzo milione di ebrei. E Roosevelt indirizzò un appello radiofonico agli ungheresi perché si opponessero in qualsiasi modo all'evidente manovra dei nazisti. « Poi saremo noi ad aiutarli » — concluse il presidente degli Stati Uniti. Dal canto suo la E.B.C. mise in guardia il governo di Budapest che l'aviazione inglese avrebbe bombardato senza discriminazione i quartieri residenziali della capitale se i soldati tedeschi avessero compiuto rastrellamenti nel ghetto. Avvertimenti inutili. Cominciarono gli arresti in massa e, immediatamente dopo, formazioni di bombardieri americani e inglesi colpirono Budapest. Intanto, dalla capitale avevano già cominciato a snodarsi le colonne di autocarri carichi di deportati ebrei: camion sigillati con questa sfacciatata scritta: « doni della popolazione ungherese alle città tedesche bombardate ».

Roosevelt affidò al Comitato per i rifugiati di guerra l'incarico di organizzare un piano per salvare gli ebrei ungheresi dalla distruzione. E il direttore, J. Phelan, si mise in contatto con il ministro americano a Stoccolma per camuffare questa progettata azione di salvataggio come iniziativa svedese. Ma ci voleva un capo. Fu scelto Raoul Wallenberg, un uomo d'affari di 32 anni, che discendeva da una vecchia famiglia svedese che dette alla Chiesa alcuni vescovi e alla marina alti ufficiali.

Raoul Wallenberg, educato dal nonno, uomo di severi principi, aveva girato tutto il mondo. Era stato a Tokio, a Costantinopoli ed aveva studiato all'università del Michigan. Era quindi un uomo cresciuto senza pregiudizi nazionalistici ed aperto a qualsiasi problema umanitario. La sua permanenza anche in Palestina, dove aveva conosciuto tanti ebrei sfuggiti alle persecuzioni naziste, lo indicavano come l'uomo migliore a cui affidare la realizzazione del piano di Roosevelt. Wallenberg accettò anche se, di natura, non era un coraggioso.

ciati, o d'altro genere, con la Svezia. Era un documento assurdo, eppure fu

Dichiarazioni del vice console svedese a Milano che fu compagno di Wallenberg in Ungheria

accettato come legale non solo dalle autorità ungheresi, ma persino da quelle tedesche d'occupazione: e ciò è una chiara prova del fatto che, sia le une che le altre avevano deciso di giocare la carta Wallenberg nell'estremo tentativo di procurarsi un salvagente nell'imminente naufragio. Il « passaporto protettivo » distribuito dal Dipartimento C., organizzato da Wallenberg nella legazione svedese di Budapest, fu subito distribuito a diecimila ebrei. Intanto, i diplomatici delle altre legazioni neutrali, vedendo che l'invenzione di Wallenberg « funzionava », adottarono a loro volta il passaporto protettivo, estendendone immediatamente il raggio d'azione.

Himmler, da Berlino, non poteva rendersi conto della realtà della situazione e quindi tempestava di richieste e di ordini i suoi malcapitati dipendenti in Ungheria. Questi ultimi, forse per salvare capra e cavoli, pensarono di ingannare Wallenberg con un trucco: quello di mettere a disposizione degli stessi ebrei in possesso del « passaporto protettivo », treni speciali per Frederikshavn, il porto settentrionale della Danimarca, collegato a Göteborg con navi traghetto. Wallenberg mangiò la foglia e, comprendendo bene che se avesse accettato, la sua missione in Ungheria si sarebbe esaurita nel breve giro di poche settimane, e che per di più, i poveri ebrei sarebbero finiti nelle camere a gas malgrado il passaporto protettivo, seppe trovare sempre il mezzo per procrastinare le partenze o, addirittura, per renderle impossibili.

Purtroppo, la sua azione non poteva proteggere tutti i 500 mila ebrei della capitale. Dalla stazione, di tanto in tanto, egli sapeva che partivano, lunghe tradotte cariche di infelici condannati a morte. Eppure, poté salvarne tanti anche con colpi di testa improvvisi. Come

bloccare i rastrellamenti della polizia nazista. Gli stessi capi con cui aveva

preso contatto, non avevano più alcun potere sulle truppe che, furibonde per la sconfitta, giungevano a Budapest pronte a sfogare su chiunque il proprio desiderio di rivincita. E fu di quei giorni la terribile marcia coatta di migliaia di ebrei, costretti ad andare a piedi da Budapest a Vienna, sotto la neve. Cadavano a centinaia, lungo la strada. Donne, bambini e soprattutto vecchi, esausti per il freddo e l'inedia. Eppure, lungo la strada, noncurante del fatto che i soldati tedeschi ormai non rispettavano più nessun segnale o bandiera, andava e veniva una piccola macchina straniera. Era l'automobile di Wallenberg. I disgraziati ebrei lo riconoscevano, imploravano il suo aiuto e lui non poteva far altro che incoraggiarli a resistere, ad essere forti.

Il 23 dicembre, le armate russe andarono finalmente all'attacco delle posizioni tedesche a difesa di Budapest. Ma non riuscirono a sfondare. La battaglia si protrasse a lungo. Le operazioni, ad ogni modo, andavano meglio nell'Ungheria meridionale che, in breve tempo, fu tutta in mano sovietica. Wallenberg si rese subito conto della necessità di prendere contatto con i russi e, superando le linee, si recò a Debrecen dove si trovava il Quartiere Generale del maresciallo Malinowski e la sede del governo provvisorio ungherese. Parib subito dei soccorsi da portare agli ebrei rimasti nel ghetto di Budapest, appena la capitale fosse stata raggiunta. Poi, aiutata ogni assicurazione, varò nuovamente le linee facendo ritorno in città.

A poco a poco le pattuglie sovietiche riuscirono ad infiltrarsi nelle vie della capitale ungherese. Wallenberg, sapendo che una sezione della Croce Rossa Internazionale si trovava quasi a cavallo tra le posizioni germaniche e quelle sovietiche, vi si recò e vi trasferì, con

del quale si avverte, era già in arresto.

A Milano, il vice console svedese Lars Berg, che visse con Wallenberg le drammatiche giornate di Budapest dopo si trovava come addetto diplomatico, ci ha raccontato le fasi dell'azione diplomatica svolta dalla Svezia per salvare Wallenberg:

« Appena fu chiaro che egli era stato tratto in arresto, avanzammo le prime proteste alle autorità sovietiche. Non sapevano nulla. Anzi, in un primo tempo, ci prospettarono l'ipotesi che egli potesse essere rimasto ucciso nelle scaramucce avvenute nelle vie di Budapest nei giorni della sua « asserita » scomparsa. Altre proteste, altre note ufficiali ebbero la stessa risposta: i russi non sapevano nulla di Wallenberg.

Invece — attraverso le dichiarazioni di numerosi prigionieri rimpatriati dalla Russia negli anni seguenti — avemmo la certezza che Wallenberg era ancora vivo. Lo avevano visto in questa, poi in quella prigione. Altre testimonianze furono raccolte grazie anche all'interessamento di diplomatici italiani. Tutte confermavano che Wallenberg non era morto. Ora — ha aggiunto il vice console svedese a Milano — secondo il memorandum consegnato da Gromiko al nostro ambasciatore a Mosca, Raoul Wallenberg sarebbe invece deceduto per infarto cardiaco nel 1947. Sono anche convinto che si tratta di una spiegazione insufficiente, soprattutto a spiegare quale potesse essere stata l'imputazione sotto la quale fu arrestato il nostro diplomatico. D'altra parte — ha concluso Berg — a quanto ci risulta, vi sono altre testimonianze, purtroppo non ancora avallate da prova, secondo le quali Wallenberg sarebbe stato visto ancora in vita, in data ben più recente di quella del decesso stabilito e dichiarato dal governo russo con dieci anni di ritardo ».

Questa la storia e la morte di un uomo che ha salvato, con il suo coraggio e la sua abnegazione, la vita di migliaia e migliaia di ebrei senza difesa, strappandoli alle camere a gas, ai plotoni di esecuzione tedeschi. Questa la storia meravigliosa di un uomo di un paese neutrale che si è battuto soltanto contro la disumana ferocia del razzismo. Questa la ricompensa che egli ha incontrato per mano sovietica.

RENATO VENTURINI

Ans

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 8 mars 1957.

STOCKHOLM		19
N:o		/ BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Kära Fru Stiernspetz,

Sedan Fru Stiernspetz lämnade Arvfviendens Palats har det hänt en oändlig massa saker i vårt ärende. Mitt löfte att orientera om vad som skulle komma att hända har jag verkligen inte infriat. I det fallet är jag rädd att Fru Stiernspetz sitter i samma båt som ambassadören Jarring.

Det är givet att det upprört oss alla som sysslat med denna fråga, att ryssarna kunnat tillåta sig att producera ett svar, som ingen normalbegåvad människa kan acceptera, men som regeringar emellan av mer eller mindre grundade courtoisie-skäl måste godtas. Jag vill emellertid nämna, att vi som sysslar med denna fråga har ett fullständigt "okay" från Undén ^{och} inom hela hierarkien nedåt att driva saken vidare, och även om våra förhoppningar att det så småningom skall bli en del II av den nu publicerade vitboken inte är överväldigande, så finns de där. Detta är emellertid, för att tala med Selma Lagerlöf, en annan historia.

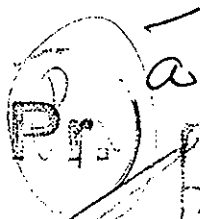
Då vitboken idag utkommit från trycket, har Wallenberg-teamets tankar gått till Fru Stiernspetz, som så lång tid lagt ner så mycket arbete och så personligt engagerat sig i denna sak, och våra samveten har vaknat efter vår långa tystnad. Vi vill nu sända ett av de första exemplaren till vår kollega, som vi vet alltjämt delar våra besvikelser och förhoppningar.

*Dep. m. luftpost
9.3.57 avs*

Paris den 8 mars 1957.

1 bil.

*Backlund SS
Reskonst
Sveinbjörn*

218

Avd.	Gr.	M.
7	1	57

a

Broder,

Härmed ber jag få översända i urklipp ur Combat för den 7 dennes en utförlig högeligen entusiastisk recension av en nyutkommen bok, "Lueurs dans la tourmente", av generalsekreteraren i härvarande Centre de Documentation Juive Contemporaine M. Jacques Saville, som i denna bok främst uppehåller sig vid Raoul Wallenbergs insats och andra svenska räddningsaktioner för judiska medborgare. Vi skola givetvis anskaffa boken och insända den så snart den föreligger i bokhandeln.

Det torde vara samma bok, som för några år sedan företeddes mig och Per Anger i korrektur för granskning av vissa uppgifter rörande bl.a. Folke Bernadotte.

*Den tidigare
Kjell Strömberg*
(Kjell Strömberg)

Byråchefen B a c k l u n d,
Utrikesdepartementet.

(Bil. m. om. om.)

9/3 ✓

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

11.9.57
a + b f. k. till
Paulus / H. Sjö
u/ Hildens Bergström

Wien den 7 mars 1957.
1 bil.

Exp. 23/4 57 Strängt förtroligt.

Posch ✓

Scheuer ✓

Schröder ✓

Nare

Broder,

För att erhålla vissa upplysningar till kontroll av Frank Olmody-Posch' vittnesmål hava vi kallat den för oss tidigare kände Johann Sanitzer till ett samtal i vilket även ambassadören Allard deltog. Sanitzer berättade därvid, att han mycket väl kände Erich Schröder, som vore en synnerligen tillförlitlig person. Schröder hade suttit tillsammans med Sanitzer och Posch i en cell (möjligen nr 45) i Vladimir på sommaren 1954. Sanitzer vill minnas, att Schröder 1947 eller 1948 suttit i Suchanovska.

Min chef frågade även Sanitzer, om han kände till namnet Otto Scheuer, eller hade hört talas om en person i Abwehr, som tidigare varit radiohandlare i Wien och vars fader var lärare i germansk filologi etc. Allard underlät med avsikt att nämna, att det var en och samma person han talade om, för att icke avslöja för mycket för Sanitzer.

Sanitzer har nu skrivit mig i avskrift närslutna brev, där han meddelar, att Schröder är bosatt i Östtyskland men sporadiskt kan nås hos en sväger i Ratzeburg i Västtyskland. Såsom Sanitzer framhåller torde departementet kunna söka Schröder på sistnämnda plats och därvid åberopa Sanitzer.

Sanitzer har också hjälpt oss med att forska efter en Otto Scheuer samt efter en f.d. radiohandlare, som tjänstgjort i Abwehr. Han säger sig hava fått reda på att det icke funnits någon Oberleutnant med namnet Otto Scheuer inom Abwehr. Däremot finns det ju en liten möjlighet, att den av Sanitzer omnämnde Otto Schuster, vilken sedermera avlidit i fångenskap, kan vara identisk med Scheuer. Den förre synes dock vara äldre än Scheuer skulle hava varit.

Under ovannämnda samtal lämnade Sanitzer ytterligare

ett par uppgifter av intresse. Han omtalade, att då han i november 1949 kom till Vladimir, detta fängelse ute - slutande användes för förvaring av viktiga fångar, som slutförhörts i fängelsena i Moskva. Det sammanlagda antalet interner i Vladimir vore vid denna tid blott omkring 150.

Sanitzer hade suttit i första våningen i Vladimirs sjukhus under ungefär fem månader på våren och sommaren 1950. Till att börja med satt han tillsammans med den ryske emigranten, gardesöversten Uschim, och därefter med en annan rysk överste och emigrant Besonov, som var cellspion. Sanitzer hade icke vågat knacka och kände därför icke till fångarna i granncellerna. Han uppgav emellertid, att vid denna tid inga fångar sutto i bottenvåningen, utan att denna uteslutande användes som magasin, dagrum för fängelsepersonal etc.

Slutligen berättade Sanitzer, att tysken Adelmann, med vilken han satt i cell 73 (enligt Janšcy. nr 67) under våren 1954, vid ett tillfälle berättat, att den svenske diplomaten Wallenberg försvunnit från Budapest och varit fången i Sovjetunionen. Berättelsen hade så intresserat medfångarna, att de genom signalering försökte taga reda på huruvida Wallenberg då själv satt i Vladimir. Det visade sig emellertid, att Wallenberg i alla händelser icke fanns i Corpus III. Sanitzer framhåller emellertid att även Otto Schöggel var närvarande vid detta tillfälle och således då fick höra talas om Wallenberg.

Hjärtliga hälsningar
Din tillgivne
Erik Braunerhielm

(Erik Braunerhielm)

Hans Sanitzer,
Kriminalrat a.D.,
Salzburg, Alpensiedlung 61.

Salzburg, am 5. März 1957

An die
Königl. Schwedische Gesandtschaft,
z.Hd. von Herrn Erik Braunerhielm,
W i e n, IX.,
Liechtensteinstr. 51.

Sehr geehrter Herr Braunerhielm.

Die Adresse meine Kameraden, der im NKWD-Gefängnis Suchanovska in Untersuchungshaft war, lautet:

Erich S c h r ö d e r,
bei Hermann Niemann,
Ratzeburg, Möllnerstr. 29.

Herr Niemann ist der Schwager Erich Schröders; Schröder besucht seine Verwandten in Westdeutschland immer zu den Feiertagen, sodass mit einer Beantwortung eines Briefes erst nach Ostern gerechnet werden kann. Er selbst wohnt in Ludwigslust in Mecklenburg (Ostdeutschland), doch bitte ich, aus Gründen seiner Sicherheit dorthin nicht zu schreiben. Er schrieb mir z.B. am 31.12.1956: "Deine Briefe habe ich erst heute erhalten, da ich in Ratzeburg mit meiner Frau zu Besuch bin. Aus Ludwigslust kann ich nicht schreiben..... dort werde ich als schwarzes Schaf angesehen.... leider können wir uns nicht so oft schreiben, weil in der DDR die Zensur sehr scharf ist..."

Wenn Sie wollen, schreibe ich Erich Schröder nach Ratzeburg und frage ihn, ob er aus der Zeit seines Aufenthaltes in der Suchanovska Verschleppte, die ebenfalls dort in Haft waren, namhaft machen kann. Sollten Sie es vorziehen, ihm selbst zu schreiben, dann berufen Sie sich, bitte, auf mich, schreiben Sie ihm, dass Sie seine Adresse von mir haben, damit er nicht ängstlich ist.

Ansonsten bin ich bemüht, Ihnen noch andere Russlandrückkehrer namhaft zu machen, die gleichfalls in der Suchanowska einsassen. Ich habe Ihnen gesagt, dass noch ein zweiter Verschleppter behauptete, in der Suchanowska gewesen zu sein. Nach langem Nachdenken glaube ich, dass das Victor Delatry, Journalist, im Vorjahr Gerlingen bei Stuttgart wohnhaft gewesen, gewesen ist. Allerdings sind seine Angaben mit äußerster Vorsicht aufzunehmen, da das Flunkern aus Wichtigmacherei zu seinen hervorstechendsten Charaktereigenschaften gehört. Mit ihm stehe ich nicht mehr in Verbindung.

Was die beiden Offiziere der Abwehrstelle XVII (Wien) anbelangt, so ist es nach meinen Ermittlungen sicher, dass es einen Oberleutnant Otto Scheuer n i c h t gegeben hat, auch keinen Offizier, der "Scheuer" als Deckname verwendet hat. Jedoch hat es einen Hauptmann Otto Schuster (eigentlich mit dem Doppelnamen Schuster-Bohnott) gegeben. Er war Reservoffizier, war im Zivilberuf Notar und würde heute 63 Jahre alt sein. Bei der Abwehrstelle war er beim Referat I Wi tätig. Nach Kriegsende übernahm er ein Notariat in Hainburg a.d. Donau und wurde dort von den Russen verschleppt (1946 oder 1947). Ich habe in Russland festgestellt, dass er zur selben Zeit wie ich in der Lubjanka gewesen ist (1949), allerdings damals zu neuerlichen Verhören bereits das zweitemal. Vorher war er in einem Lager (ich glau-

be in Warkuta), wo er als Sanitäter im Spital beschäftigt wurde. Vorher soll er 1947 in der Lubjanka gewesen sein. Er war 1949 schon schwer krank und ist auch in Russland gestorben. Von seinem Aufenthalt in der Lubjanka 1949 erfuhr ich nach meinem Abtransport aus Moskau, als ich in Wladimir einen seiner Mithäftlinge in der Lubjanka, den Prof. Parin, einen Russen, zu Zellengenossen hatte. Ich werde aber noch genauere Daten über Otto Schuster zu eruieren versuchen und Ihnen dann Mitteilung zu kommen lassen. Ich halte es für ziemlich sicher, dass Otto Schuster mit Otto Scheuer ident ist. Ihr Gewährsmann hat sich wahrscheinlich den Namen irgendwie in getarnter Form notiert (z.B. Sch.er - Schuster und dann das als Scheuer gelesen). Ich weiss ja aus eigener Erfahrung, wie bei dem ewigen Kampf mit dem NKWD gerartige Aufzeichnungen gemacht wurden.

Ich setzte aber meine Nachforschungen fort, u.zw. in der Richtung, ob nicht ein Oberleutnant Otto Scheuer bei der AST XVIII (Salzburg-Innsbruck) gewesen ist.

Von den AST-Offizieren in Wien mit dem Zivilberuf Radiohändler gibt es nach meinen Ermittlungen aus zuverlässiger Quelle nur einen, nämlich

den Hauptmann Holley

der in Wien ein Radiogeschäft besass (wo werde ich noch feststellen). Nach dem Kriege besass er ein Radiogeschäft in

Wels, Oberösterreich, Dr.R.Kochgasse 29;

wo er sich gegenwärtig aufhält und ob er überhaupt in Russland gewesen ist, bin ich eben dabei festzustellen. Der Leiter der zuständigen Abteilung bei der Abwehrstelle (II, d.i.römisch I,i) war

Oberstleutnant Hans Hotzel,

der noch im Vorjahr

in Deuchelried,

Post Wangen im Allgäu, Bayern,

gewohnt hat, dann aber nach Stuttgart übersiedelt sein soll. Ich werde seinen gegenwärtigen Aufenthalt feststellen, was wegen des Auslandes etwas länger dauert, wozu noch kommt, dass er als sehr "schreibfaul" bekannt ist. Wenn ich etwas erfahren habe, werde ich Ihnen das Ergebnis bekanntgeben.

Mit gleicher Post setze ich mich mit meinem Freunde

Walter Reuschle, Major a.D.,

Schwäbisch-Hall, Seiferheld-Strasse 21,
Westdeutschland,

in Verbindung. Herr Reuschle sass acht Jahre in Einzelhaft, weil er Stalins Sohn, Jakob Stalin, nach dessen Gefangennahme verhört hatte. Er befand sich meines Wissens längere Zeit im Spitalsgebäude in Wladimir in Einzelhaft und kann vielleicht irgendwelche Hinweise geben.

Soviel für heute .

Ich schreibe Ihnen deshalb jetzt gleich, weil ich in der zweiten Wochenhälfte nach Graz fahren muss und erst zum Wochenende wieder in Salzburg bin und mir dachte, dass Ihnen meine Ermittlungen über die beiden Offiziere irgendwelche Anhaltspunkte geben könnten.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Hans Sanitzer.

INK. UTRIKES DEP:T		
D. No 56:17/25		
11 MRS 1957		
AVD. P	GR. 2	MA. Lu

nt
cabinet sthlm

ORIGINAL TELEGRAM
(code 111)

svensk wien

cabinet stockholm 121

11.3.57.

Lorentzon
W

25. foer Lorentzon fraan braunerhielm.

bilagan till mitt handbrev foeljer med naesta kurir.

4/3 ✓
Wien den 9 mars 1957.

Pågård

Skrivet

Strängt förtroligt och
personligt.

Broder,

Vi vore tacksamma om Du snarast möjligt kunde sända oss planer och beskrivningar över Moskva-fängelset, av vilka vi hava stort behov för att kunna bedöma sanningshalten i de vittnesberättelser, vi här upptaga.

Jag skulle i detta sammanhang vilja framföra några personliga reflexioner rörande efterforskningarna i Wallenberg-ärendet. Eftersom allt flera utsägor peka på Vladimir vore det, enligt min mening, värdefullt om en närmare kartläggning av förhållandena i detta fängelse genomfördes. Har Ni gjort någon sammanställning över beläggningen i Vladimir, framförallt under tidigare år? I så fall vore vi intresserade av att få taga del av densamma.

Det verkar som om flera andra beskickningar icke utfråga sina vittnen i detalj om med vilka de suttit i Vladimir. Jag tror, att det blir nödvändigt att få reda på exakt vilka som sutto i de olika cellerna. Det har tydligen tabats mycket om Wallenberg i Vladimir och många vittnen kan ju ha influerats av vad de hört, därför måste man veta vad de kunde ha hört, alltså med vilka de voro tillsammans.

Att Wallenberg suttit i Corpus III i Vladimir förefaller mig osannolikt. Så många som kände honom tidigare sutto där utan att ha hört talas om att han själv skulle finnas i Vladimir trots de tämligen livliga förbindelserna mellan cellerna. Två personer, nämligen Adelman och Gouaze, uppgives t.o.m. aktivt hava efterforskat honom, ehuru utan resultat.

Däremot är det ingalunda otroligt, att Wallenberg hölls isolerad i sjukhuset och så varit fallet blir det mycket om/

svårt att få fram något säkert vittnesmål. Det enda som kan göras är väl att höra så många som möjligt av dem som själva varit i sjukhuset. I detta sammanhang är det väl trots allt nödvändigt att på nytt höra Schöggel. Han måste angiva vad han gjort från augusti 1954 och intill dess att han kom till sjukhuset, med vilka han då satt tillsammans, var i sjukhuset han isolerats, vilka andra interner i ^{den} Vladimir han kände till och framförallt måste man ställa Spanns kuggfrågor till honom.

Vad användes Corpus I till ?

Vad vet man om Suchanovska ?

Vad vet man om Langfelders vidare öden? Kan man den vägen komma Wallenberg på spåren?

Härliga hälsningar
Din tillgivne
Erik Braunerhielm
(Erik Braunerhielm)

Kungl. Svenska Generalkonsulatet
i Chicago

11/3
Chicago den 6 mars 1957.

HP 1

1 bil.

Strängt förtroligt.

Larsen 7/3/57

66
11.3. 1957

Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu 1

Broder,

För det intresse saken möjligen kan äga i samband med Wallenbergs-utredningen ber jag härmed få översända en av Bjurström upprättad promemoria angående ett samtal med en här bosatt statslös flykting, som påstår sig ha varit i kontakt med Raoul Wallenberg under sin vistelse i rysk fångenskap åren efter andra världskrigets slut. Vi sakna givetvis möjligheter att här bedöma, om de lämnade upplysningarna verkligen äro av något värde, men äro givetvis beredda, att därest så är önskvärt, ånyo söka nå kontakt med sagesmannen för de ytterligare upplysningar, som han eventuellt skulle kunna lämna, därest preciserad uppgift erhålles beträffande vad man på departementet speciellt är intresserad av.

Bjurströms intryck av vederbörande är ej särskilt positivt. Mannen verkar "shifty", men det är kanske följden av det förflutnas hemska upplevelser.

Någon ekonomisk renumeration antar jag icke är tal om i detta sammanhang?

Fin tillgång
G. G. G. G.

Utrikesrådet Åström,
Stockholm.

P 28u 7-

P.M.

Den 26 februari 1957 blev jag uppringd av en person, som förklarade, att han efter att ha tagit del av den sista tidens artiklar i pressen rörande Raoul Wallenberg önskade lämna vissa uppgifter, ägnade att bestyrka, att den officiella ryska versionen rörande omständigheterna kring Wallenbergs död voro felaktiga. Min sagesman, som icke ville uppgiva sitt namn utan önskade att endast bli känd såsom "Zad", hade själv setat i ryskt koncentrationsläger och hade under sin fängelse-tid i Ryssland sammanträffat med Wallenberg.

Det överenskoms, att Zad skulle besöka generalkonsulatet lördagen den 2 mars mellan klockan 13 och 14, då han av sitt arbete vore förhindrad att infinna sig på generalkonsulatet under ordinarie arbetstid och dessutom icke ville lämna sin adress, så att någon från generalkonsulatet eventuellt skulle ha kunnat besöka honom hemma.

På den överenskomna tiden infann sig Zad. Han är en man i 45-årsåldern, av medellängd, mörklagd och förefaller ganska nervös. Ehuru jag försäkrade honom, att man från svensk sida i första hand vore intresserad av uppgifter om Wallenberg, och att man givetvis icke ämnade göra sådant bruk av vad han eventuellt kunde meddela, att detta skulle få meniga följder vare sig för honom själv eller för hans anförvanter på andra sidan järnridån - detta var ett av de skäl, som han vid telefonsamtalet åberopat - vidhöll Zad emellertid, att han icke

ville lämna sitt riktiga namn.

Till bestyrkande av sin "identitet" företedde Zad följande handlingar.

1. Ett amerikanskt Alien Registration Card (varvid han dock höll fingret över namnet);

2. En skrivelse från "Commission Internationale contre le Régime concentrationnaire" nr CI/2/5 - 4033 daterad 17 maj 1951, utan angivet mottagarnamn. I skrivelsen, som är daterad från Bryssel, och skriven på franska, meddelas, att mottagaren i och för avläggande av vittnesmål inför kommissionen erhållit belgisk visering, att han före resan bör taga kontakt med vissa namngivna personer i Tyskland och därefter bege sig till Bryssel, där logi finnes reserverat på Hotel Central. Vittnesmålet avsåges bliva avlagt omkring den 25 maj 1951;

3. Ett brev från Die Neue Zeitung, undertecknat Andrew Gregoriades och skrivet på tyska, innehållande huvudsakligen ett erkännande av ett brev av den 16 december. År, överskrift, m.m. kunde ej utrönas, då endast nederdelen av brevet företeddes.

Zad uppgav vidare, att han vore författare till ett omfattande avsnitt i en bok vid namn "Escape from Paradise", som på sin tid utgivits i London av en professor Smith. Vidare hade han under år 1951 eller 1952 skrivit en artikel i Arbeiderbladet i Oslo.

Om sig själv uppgav Zad vidare, att han egentligen vore ukrainare. Hans moder, som fortfarande vore i livet, och

till vilken han brukade sända gåvopaket, vore bosatt i en del av Ukraina, som tidigare tillhört Ungern men numera införlivats med Sovjetunionen. Det var med hänsyn till henne som han icke önskade sin rätta identitet bli känd.

Före andra världskriget hade han varit officer i tjeckoslovakiska armén. Under kriget hade han anslutit sig till de ukrainska förband, som på tysk sida kämpat mot ryssarna. Med anledning härav hade han år 1945 blivit arresterad och förd till koncentrationslägret Jungkom i staden Enakievo i distriktet Dombas i Ukraina. Sedermera hade Zad överförts till slavarbetarlägret Morschansk, Tambovskaja Oblast, i Ural, ett mycket stort läger med cirka 20.000 fångar, från vilket han så småningom lyckats taga sig till Tjeckoslovakien, varifrån han flytt till Västtyskland. Där hade han haft olika arbeten, bl.a. för den amerikanska ockupationsmakten och härigenom lyckats erhålla amerikanskt immigrationsvisum. Han vistades nu i Förenta Staterna sedan cirka två år tillbaka på tyskt statslöspass och vore verksam som "draftsman".

Den första gång, som Zad kommit i kontakt med namnet Wallenberg, var i juni 1945, då han för förhör fördes till Lubeiankafängelset i Moskva. På väggen i den cell, där han då inhysts, återfanns en inskrift på tyska i ungefär följande ordalag: "Hier wurde von General Serow der Schwede Wallenberg von Budapest umgebracht".

Zad hade därefter sänts åter till lägret i Dombas-distriktet. I slutet av augusti 1945 hade han åter förts till

Lubeiankafängelset, där han placerats i samma cell som två andra män. Den ene var en ukrainare från Polen vid namn Viktor Holóvko, som uppgav sig tidigare ha i Polen förvaltat egendom tillhörande en mycket förmögen amerikan vid namn Harriman (förmodligen identisk med nuvarande guvernören i New York Averell Harriman, tidigare amerikansk ambassadör i Moskva).

Den andre mannen, som befann sig i ett tillstånd av yttersta fysiska och psykiska utmattnings, så att han endast kunde ligga stilla på cellgolvet, var Raoul Wallenberg. Denne hade för sina cellkamrater uppgivit, att han just tillbringat flera veckor i mörk ensamcell, där han endast fått litet soppa och 150 gram bröd per dag. Ibland hade soppan utbytts mot salt sill, men han hade icke fått något vatten. Han hade väckts två å tre gånger per natt. Några gånger hade han förts till fängelsets kyrkogård och där, under hotet om att eljest bliva omedelbart skjuten, uppmanats att bekänna. Förhören med Wallenberg hade liksom även dem med Zad och Holovko förts av general Serow personligen, då denne vore specialist på att förhöra alla utlänningar. Under förhören hade Wallenberg anklagats för att vara en spion för svenska och amerikanska kapitalister. Den verkliga orsaken till hans fängslande skulle emellertid ha varit, att han upprepade gånger hos ryska ockupationsmakten i Budapest protesterat mot de ryska trupernas framfart i staden. Bl.a. hade de trängt in i ett nunnekloster tillhörande Dominikanerorden, där samtliga nunnor våldförts och mördats. I detta sammanhang hade ryssarna även

dödat några franska officerare, bland dem en överste, vilka såsom flyktingar från tyska fångläger befunnit sig i Budapest, och vilka sökt intervenera för nunnorna. Vidare hade ryssarna överfört ett stort antal judiska kvinnor, som under Wallenbergs beskydd varit placerade i ett hotell i Budapest, till sina förläggningar och där utlämnat dem åt den ryska soldatesken. Det var efter att ha protesterat mot dessa och liknande våldshandlingar hos NKVD-chefen i Budapest, som Wallenberg bortförts. På samma tåg som han hade till Ryssland förts ett antal ungerska adelsmän, bankirer, munkar, m.fl. De hade färdats inspärade i godsvagnar utan att ens erhålla vatten under två & tre dagar. Flera av de bortförda hade blivit vansinniga, och på grund av kylan hade många frusit ihjäl, och deras lik hade fått kvarstanna i vagnarna under hela resan.

Under fängelsevistelsen i Moskva hade Wallenberg under sommaren 1945 sökt smugla ut ett brev - obekant till vem - i vilket han omtalat, att han var fängslad och bad om hjälp. Brevet hade emellertid konfiskerats av ryssarna och framlagts såsom ett särskilt graverande bevis mot honom vid förhören.

General Serow hade samtidigt föreslagit Wallenberg att arbeta för rysk räkning. Samma förslag hade även gjorts Zad och Holovko.

Efter att ha vistats i samma cell som Wallenberg ungefär två veckor hade Zad ånyo förts tillbaka till lägret i Dombasdistriktet. Hösten 1947 var han ånyo inkallad till förhör i Lubeiankafängelset. Han hade då icke personligen sam-

manträffat med Wallenberg, men ansåg sig på grund av vad han erfarit från medfångar med säkerhet kunna påstå, att Wallenberg då fortfarande var i livet.

Under 1948 hade Zad såsom tidigare nämnts överförs till Morschansklägrät, där han bl.a. sammanträffat med Viktor Holovko. Denne hade förklarat, att det enda, som egentligen hade lagts honom till last, var att han kunde engelska och hade arbetat för Mr. Harriman. Holovko hade sedermera blivit förd till en kolchos och senare skjuten. Hans hustru lär emellertid fortfarande vara i livet och vara bosatt i Czenstachow, Polen.

Bland medfångarna i detta läger befann sig även en ungersk judinna vid namn Simon Kati. Om henne visste Zad intet annat än att hon var från Budapest, där hon hade en moder och två bröder, samt att hon under år 1936 eller 1937 varit knuten till ett konsulat, antagligen det ungerska, i Kairo. Hon hade först varit i samma läger som Zad i Dombas-distriktet och liksom han upprepade gånger blivit förd till Lubeianka-fängelset för förhör. Sommaren 1948 hade Zad talat med henne för sista gången, sedan hon just återkommit från ett förnyat förhör i Moskva. Hon hade då varit djupt deprimerad efter de påtryckningar, som gjorts på henne för att hon skulle bli rysk agent, och hade i detta sammanhang nämnt, att hon i Lubeianka sett Wallenberg och även hört honom ropa i korridoren utanför hennes cell. Hon trodde, att Wallenberg vid denna tidpunkt på general Serows order skulle ha blivit bortförd och skjuten.

Zad hade sig icke bekant, om Simon Kati fortfarande vore i livet men höll det icke för otroligt, att så vore fallet, och att hon eventuellt fått återvända till Budapest.

En ytterligare person, med vilken Zad sammanträffat i Morschansklägre, var en holländare vid namn De Vries, om vilken han endast visste, att han vore hemmahörande i Amsterdam. Zad hade efter sin flykt till Västeuropa sökt tillskriva denne De Vries, som han trodde sig veta ha fått återvända till Holland, men utan resultat.

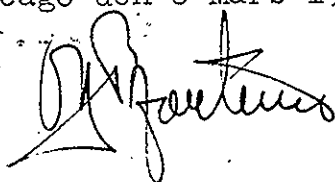
Beträffande hur han själv lyckats taga sig från Morschansklägre meddelade Zad med någon motsträvighet, att han med en medfånges hjälp lyckats få sin dossier i lägre arkiv att försvinna. Under förhör inför fängelseledningen, som i mellantiden ombytts, hade han genom falska uppgifter så att säga byggt upp en ny identitet för sig själv och lyckats övertyga vederbörande om att ett misstag föreläge, så att han efter att ha genomgått en kommunistisk kurs i lägre fått begiva sig till Tjeckoslovakien, där han efter någon tid lyckats taga sig över gränsen till Bayern.

De här återgivna upplysningarna erhöles under ett två timmar långt samtal, som fördes delvis på engelska och, då Zad talar detta språk illa, delvis på tyska. Det visade sig dock svårt att alltid få exakta uppgifter, då Zad dels hela tiden var mycket rädd att nämna något, som skulle kunna gi-

va någon ledtråd till hans rätta identitet, dels, förefaller det mig, tydligen lekte med tanken på att göra sig visst ekonomiskt utbyte på sin bekantskap med nu angivna förhållanden. Han nämnde sålunda i något sammanhang, att han funderade på att skriva en artikel i Reader's Digest "för vilken jag skulle få honorar". Kanske var det därför som han erbjöd sig att om ett par veckor taga ny förbindelse med generalkonsulatet för eventuella ytterligare upplysningar.

Zads rätta namn torde sluta på -ally, alltså vara ett ungerskt namn, vilket icke synes otänkbart, då han sade sig ha levat mycket i Budapest.

Chicago den 6 mars 1957.

TelegramKUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 11.3.57 19		
N:o 5 ✓	CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

*Mulle**G*Svensk
H e l s i n g f o r s

Primo Beskickningen Bonn meddelat att från sovjettrysk fångenskap återvända tysken Rehekämpff, som suttit i samma cell i Vladimir som en georgier vid namn Goguberidse större delen av tiden mars 1949 - oktober 1955, meddelat att han och G. vid flera tillfällen diskuterat fallet Wallenberg men att han icke erinrar sig att G. har lämnat några som helst konkreta uppgifter om Wallenbergs öde efter 1947. Däremot hade G. av medfångar hört talas om att Wallenberg intill 1947 varit fången i Moskva.

Secundo En annan tysk vid namn Mulle uppger att han vistats i samma cell som Goguberidse från februari 1956 till september 1956 och att G. då Pravda publicerade kommunikén efter Erlanders besök i Moskva yttrat att han antingen 1951 eller 1952 i Vladimir-fängelsets sjukhus av medfångar erfarit att Wallenberg då befann sig i isolerad cell i sjukhuset. Mulle har uppgivit namn på fem förutvarande Vladimir-fångar som suttit tillsammans med Goguberidse, varav en finne vid namn Vladimir Bastamov, frigiven juli 1956 och sannolik adress Rahapajn Kutu 3, Helsingfors.

Tertio En annan Heimkehrer vid namn Török har uppgivit att finnen Maximoff, frigiven oktober 1955, även torde känna till Goguberidses berättelse om Wallenberg. Török anser Maximoff vara pålitlig.

Quarto Benäget sök erhålla uppgifter finnarnas tillförlitlighet och hör dem så utförligt som möjligt om deras

Kp 11/3 1910 Tj.

kännedom om Goguberidse och förhållandena i Vladimir.

Quinto För Eder information. Ett antal nya spår pekar på att Wallenberg kan ha vistats i sjukhuset i corpus II i Vladimir-fängelset under en längre tid efter 1947.

Cabinet

Exp 4/3 1910 J.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *polch.* —
» 3 » —
» 4 » —

Chiffertelegram (BUD)

Från Budapest

Avsändt den 11/3 19 57 kl. 22.10

Inkom den 12/3 19 57 kl. 07.45

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr		11: B	41
Avd.	Gr.	Mål.	
P	2	Eu	

[*Per. 13.3.57*]

41.

22.2. Wallenberg 02. Eu

Ac
W För polchefen personligen. Kan min resa till
Wien, Edert chiffer 30, anstå ytterligare till efter
eventuellt kritiska dagarna kring den 15 mars. Bil-
lägenhet därefter redan den 18.

Rynell.

13/3

Ingen erinran av Wallenberg-ärendet synsamt
L.

Lorentzon/ AVS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		12.3.57	19
N:o /	✓	CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ^I	

2

Svensk

Chicago

"Zad"

Handbrev Åström 6 mars åberopas. Har vederbörande
iögonfallande blekblå ögon?

Cabinet

Exp. 12.3 kl 11.25 AMH

UNGL. UTRIKES
EPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från BUDAPEST

Avsant den TELEFON 19 kl.

Inkom den 13/3 1957 kl. 1840

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 11: B		46
Avd.	Gr.	Mål.
P	9	Pang
P	2	Eni
P	1	Rynell

15.3.57 Chiffer Budapest

46.

För polchefen personligen.

Onsdag eftermiddag mottagit chiffer från
Gisle, som meddelat han besöker Budapest den 17
t o m den 20 mars, varför jag förmodar min resa
till Wien vårt chiffer 41 bör uppskjutas.

Rynell

(31-424)

13/36

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Raoul Wallenberg

Tel Aviv den 5 mars 1957.

Nr. 67

1 bil.

R 18

INK. UTRIKES DEPT		
D. No 54 67		
13 MRS 1957		
AVD P	GP 2	MÅL E-2

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt i avskrift insända en från den israeliska organisationen av förutvarande koncentrationslägerfångar ingången, den 25 nästlidne februari dagtecknad skrivelse, innehållande en av organisationens generalförsamling fattad resolution, vari protesteras mot Sovjetunionens behandling av Wallenberg. I resolutionen framhålls vidare, att Wallenberg genom sin självupppoffrande verksamhet räddat många tusen judiska liv undan gaskamrarna och att hans minne städse komme att hyllas av organisationen.

Östen Lundborg

Avskrift

311. 67 53.57
Irgun Asirei: Hana'azim: EScheawar...
Centre Office
Haifa, 17 Herzl Street. P2 lu T

Verband der Gewesenen K.Z-ler.

Haifa, February 25, 1957.
No. 539/57.

Swedish Legation in Israel,
Tel Aviv.

Dear Sirs,

The General Assembly of the Organisation of Former Nazi Prisoners in Israel raises its voice in the strongest protest against the cold-blooded murder, committed in Soviet Russia, of the great humanitarian of the nations and noble-spirited Raoul Wallenberg, who with self-sacrificing devotion saved so many thousands of Jewish lives from the Nazi gas chambers.

His memory will be cherished by us for ever.

u/ Nathan Katz
Secretary General

u/ Pesach Burstein
Vice-President.

u/ Dr. Zeev Friedheim
General Manager.

Haag den 7 mars 1957.

Strängt förtroligt.

20

172
12.3. 1957

nr.		
Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu-7

Broder,

I sovjetregeringens memorandum, överlämnat av Gro-myko till Sohlman den 6 februari i år, heter det som be-kant att av det i memorandum citerade dokumentet - en handskriven rapport från en viss A.L. Smoltsov till minister Abakumov - "den slutsatsen bör dragas att Wallenberg avled i juli 1947."

Då det har syns mig kunna vara av intresse för de-partementet att erfara vad man i det nederländska utrikes-ministeriet har för erfarenheter i analoga sammanhang har jag haft ett längre samtal med den tjänsteman i ministe-riet som alltsedan sommaren 1945 haft att handlägga ären-den om till Sovjetunionen bortförda och där fängslade hol-ländska medborgare. Följande uppgifter må förtjäna att antecknas.

Sammanlagt har man i utrikesministeriets kartotek namnuppgifter på omkring 1700 medborgare som vid krigs-slutet och även senare i skiftande sammanhang förts till Sovjetunionen. Större delen av dessa - omkring 1400 per-soner - återkom redan under år 1945 eller strax efteråt till Nederländerna eller till andra länder i Västeuropa (huvudsakligen Västtyskland). I samma veva återvände från Sovjetunionen ytterligare något tusental personer som av ryssarna förts till Sovjetunionen men om vars bortförande man icke hunnit få någon kännedom förrän de redan fri-givits och återkommit västerut. De figurerar alltså inte i kartoteket.

CW

Omkring 300 holländare kvarhölls däremot under flera år i sovjetiska fängelser och tvångsarbetsläger. Somliga av dessa hade man på ett tidigt stadium fått kännedom om, andra fördes upp på listorna först långt fram i tiden allteftersom vittnesutsagor av återvända, spänningsåtgärder väster om järnridån eller, i sällsynta fall, framsläppta meddelanden från personerna själva gav vid handen att de befann sig i sovjetisk fångenskap.

Av dessa något över 300 holländare har till dags dato omkring 250 frigivits och, med undantag för några som föredragit att stanna i Tyskland, återkommit till Holland. För omkring 50 personer har sovjetregeringen, ofta först efter otaliga förfrågningar, lämnat den uppgiften att de vid viss tidpunkt avlidit. Ett ringa antal uppklarade fall återstår - 4 à 5 - där man på holländsk sida emellertid på basen av tillgängliga uppgifter är böjd att antaga att vederbörande inte längre är i livet. Det är egentligen endast ett fall kvar där man ännu hyser ett svagt hopp.

För samtliga personer som av ryssarna förklarats avlidna har ett dokument av ett och samma slag utfärdats - det s.k. gröna formuläret som i korthet innehåller att enligt milisens register den och den personen avled då och då och av den och den dödsorsaken (praktiskt taget alltid någon sjukdom). Dokumentet är alltid undertecknat av någon tjänsteman vid milisen. Någon uppgift om var vederbörande avlidit, var han (eller hon) är begravnen, om anledningen till att vederbörande har förts till Sovjetunionen, om föregivna brott eller straff etc. har aldrig någon som helst uppgift lämnats. Alla försök att få ytterligare upplysningar på sådana punkter har varit resultatlösa.

x x x

Min sagesman gick igenom ett fall som belyser de holländska erfarenheterna och som för oss har sitt intresse på grund av vissa likheter med Wallenberg-fallet.

Från ett tyskt läger i sydöstra Polen - Stanislau - för allierade officersfångar lyckades under vintern

1943-44 ett tiotal holländska officerare i skilda repriser rymma och ta sig fram till Budapest. De gick där under jorden och klarade sig undan tyska efterspaningar tack vare hjälp från enskilda ungrare och antagligen en viss tolerans hos de ungerska myndigheterna så länge Horthy satt vid makten. Gruppen höll ihop och med ett undantag påträffades de alla av ryssarna vid Budapests fall i januari-februari 1945. Liksom andra påträffade förrymda allierade fångar bemöttes de med utomordentlig misstro, fördes så småningom till fångläger först i Rumänien och sedan i Ukraina men tilläts slutligen att i september 1945 över Odessa återvända till hemlandet.

hbr.
mell
56
En i skaran, en ung löjtnant Hendrik van der Waals (född 1920), hade emellertid inte haft tålamod att med de andra kamraterna avvakta de ryska truppernas inträngande i Budapest. Tillsammans med en ungrare, en dr Karl Schändl, som varit verksam i mot tyskarna och pilkorsarna riktad underjordisk verksamhet, beslöt van der Waals att vid jultiden 1944 ta sig igenom de tyska linjerna öster om Budapest och till ryssarna överlämna kunskaparmaterial om läget i Budapest som han trodde skulle vara för dem värdefullt. Enligt vad man nu vet kom han och Schändl lyckligen igenom till ryska förband. De behandlades i början välvilligt men blev sedan plötsligt beskyllda för att vara tyska spioner, fängslades och skickades per flyg till Moskva, dit de anlände den 2 januari 1945.

Van der Waals hölls där fängslad i Lublianka och Lefortovskaja, huvudsakligen i sistnämnda fängelse. Enligt nu tillgängliga vittnesutsagor gjorde han alltifrån början envisa ansträngningar att få kontakt med holländska beskickningen, givetvis utan resultat. På sensommaren 1946 skall han ha försökt begå självmord genom att kasta sig ned genom ett trapphus (möjligen en hisstrumma) men kom undan utan större skador. Den 11 augusti 1948 har han avlidit; min sagesman erinrade sig inte den i det ryska formuläret angivna sjukdomen.

Alltifrån sommaren 1945 hade holländska utrikesministeriet och ambassaden gjort framställning efter framställning om att löjtnant van der Waals måtte frigivas och hemsändas: det alltid upprepade svaret var att noggranna undersökningar verkställts men att van der Waals vore för de ryska myndigheterna okänd.

Först i juli 1956 hade vid en förnyad förfrågan från ambassaden det ryska utrikesministeriet meddelat att man nu lyckats fastställa van der Waals identitet; det tillades emellertid, under hänvisning till bifogat utdrag ur milisens register att han avlidit - som ovan nämndes den 11 augusti 1948. En anhållan från ambassaden att få reda på den holländske officerens grav bemöttes med konstaterande att kroppen kremerats - vilket synbarligen ansågs angiva att det inte fanns någon grav.- På föräldrarnas önskan har holländska regeringen sedermera utverkat sovjetregeringens tillstånd att på den begravningsplats där van der Waals kvarlevor kan ha jordats uppresa en liten gravsten. Ännu har emellertid detta inte kunnat förverkligas.

De ryska myndigheterna har alltså i detta fall i över 11 år hemlighållit alla uppgifter om den holländske officeren för att till sist med en enkel hänvisning till milisregistret konstatera att han avlidit i Sovjetunionen 8 år tidigare. Intet annat har från sovjetisk sida meddelats; allt vad de holländska myndigheterna i övrigt känner till om van der Waals' öden härrör från vad återkomna medfångar har haft att förtälja.

Huvudkällorna är följande två personer, vilka båda efter återkomsten ur rysk fångenskap spontant lämnat skriftliga redogörelser för vad de visste om den unge holländaren:

1. Arnold von Stritzky
Neubougstrasse 2
Stade an der Elbe;
2. Theodor Krumrey
Eosanderstrasse 23
Berlin-Charlottenburg.

Den förstnämnde, som hade förstahandsuppgifter att anföra, hade själv befunnit sig i Lefortovskaja större delen av 1946. Han återkom till Västtyskland i oktober 1955.

Den andre, som blivit fri i april 1956, hade återgivit vad han hört av den ovannämnde ungraren dr Schandl som definitivt skilts från van der Waals i Lefortovskaja först på våren 1946. Schandl hade häromåret fått återvända

till Ungern och skall enligt min sagesman i ministeriet sedan ha flytt västerut, efter upproret i Ungern i höstas. Han lär nu vistas i England.

Jag har velat nämna dessa personer för den händelse ni alltjämt har intresse och behov av att utfråga ytterligare eventuella vittnen i Wallenberg-affären. Von Stritzky och Schandl har ju båda suttit avsevärd tid i Lefortovskaja samtidigt med Wallenberg och kan kanske ytterligare komplettera era kunskaper. Kanske har Schandl, med sin bakgrund i ungersk antinazistisk motståndsrörelse, haft särskild anledning att både i Lefortovskaja och under sin senare fängelsetid i Sovjet reagera inför uppgifter om Wallenberg och lägga dem på minnet.

Jag förmodar att ambassaden i London genom brittiska myndigheter kan etablera kontakt med Schandl om så befinnes önskvärt.

Din tillgivne

Sven Dahlman

Moskva den 11 mars 1957.

Strängt förtroligt.*L. orienterat Petri
muntligen 6/4-57*

19.3		1957
Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu I

Broder, *Török, János*

Min schweiziske kollega har meddelat följande.

Två österrikare hade i fängelset i Vladimir (omkring 200 km. från Moskva) varit kamrater med en schweizare vid namn Brücker. Österrikarna släpptes förra året och hade återvänt hem. Eftersom Brücker saknade anhöriga hade han brukat rikta de brev, som ibland tillätes honom, till sina forna cellkamrater.

Vid besök nyligen på schweiziska legationen i Wien hade de två österrikarna berättat att de i tidningarna sett uppgifter om att Wallenberg avlidit 1947. De hade funnit detta egendomligt, eftersom såväl de som Brücker träffat honom 1950.

Min schweiziske kollega förmodade att ovanstående redan inberättats till vår Wien-beskickning av schweiziska legationen.

Härvarande schweiziska legation, som hittills icke lyckats få personligen träffa Brücker, sökte sedan länge uppnå dennes frigivande. Han vore dömd till 25 års fängelse för icke närmare specificerade brott vilka förmodades ha samband med att han varit chaufför vid amerikanska ambassaden i Wien, där han häktades några år efter krigsslutet.

Av hänsyn till Brücker hemställer schweizarna att intet offentliggöres om honom och att inga ev. hänvänelser riktas till ryssarna utan föregående konsultation med härvarande legation.

Utrikesrådet Sverker Åström,
Utrikesdepartementet.

Lennart Petri
Lennart Petri.

662

Cs

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

P 2 Qu
13/3

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från ambassadören Sohlman till utrikes-
rådet Åström, dagtecknat Moskva den
12 mars 1957.

Italiener

16.3.57
rem. Henning, Fst
Thulin,

Italiener (mitt hbr 26.2.57), som nyligen till-
bringat några månader i Vorkuta, uppgav följande vid
besök å beskickningen.

Det tycktes inte vara några utlänningar kvar i Vor-
kuta. Däremot fanns det många "folktyskar" och balter.
I Vorkuta-lägren skulle det finnas omkring 200.000 fångar,
därav ungefär 25% politiska fångar. Förhållandena i läg-
ren skulle ha försämrats under slutet av 1956. I decem-
ber samma år hade en strejk utbrutit. Fångarna hade krävt
att få ordentliga och varma kläder och skor, vilket för-
vägrats dem. Strejken hade utmynnat i ett upplopp, var-
vid MUD-officerare pryglats och en officersbarack bränts.
Upploppet hade krävt omkring 150 dödsoffer och upphovs-
männen hade straffats strängt; flera hade arkebuserats.

I Vorkuta fanns omkring 2.500 demobiliserade sol-
dater, huvudsakligen stridsvagnssoldater, som deltagit i
striderna i Ungern. De arbetade som "frivilliga" i gru-
vorna och hade enligt vad I. erfarit skickats till Vor-
kuta från Ungern, sedan de visat sig opålitliga i strider-
na mot de ungerska upprorsmännen. Flera av dessa demobi-
liserade soldater hade också för I. talat om hur motbjü-
dande de funnit den sovjetiska interventionen, varvid de
tvungits skjuta på ungerska arbetare.

Med hänsyn till sagesmannens fantasifulla lägg-
ning måste uppgifterna tagas med största reservation.

Hennings/On

Telegram

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM 13 mars 1957

N:o 37 CHIFFER

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^T

Svensk

Budapest

Ech 41. Intet hinder. ~~Ni uppskjuter redan några dagar~~
~~i avvaktan av händelser Budapest omkring 15 dennes.~~

Cabinet

Exp. 13/3 57 kl. 1625/08

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bern den 9 mars 1957.

Nr 96

P 2

Överlämnas jämte bilaga av
beskickningen i Bern till Utri-
kesdepartementet för kännedom.

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 6 196		
16 MRS. 1957		
AVD	2	MAC

(T. Hammarström)

Avskrift.

SCHWEIZERISCHER ISRAELITISCHER GEMEINDEBUND
FÉDÉRATION SUISSE DES COMMUNAUTÉS ISRAËLITES
PRESSESTELLE J U N O BUREAU DE PRESSE

Zürich, 1. März 1957.

Lavaterstrasse 37

Tel. (051) 27 61 79

An den Gesandten des
Königreichs Schweden
B e r n

Sehr geehrter Herr Minister,

es ist Ihnen sicherlich bekannt, dass die Nachricht vom
Tod des ehemaligen schwedischen Legationssekretärs Raoul
Wallenberg in russischer Gefangenschaft in der jüdischen
Welt Bestürzung und grossen Schmerz ausgelöst hat. Die
wunderbare Art, in der sich Wallenberg für die Rettung
von jüdischen Menschen unter dem Naziregime in Ungarn
eingesetzt hat, seine edle Gesinnung und der persönliche
Mut, die sein Werk erfolgreich werden liessen, werden
auch bei uns Juden unvergessen bleiben.

Wir erlauben uns, Ihnen in der Beilage die soeben erschie-
nene Nummer des "Israel.Wochenblatts", Zürich, zu über-
senden. Sie ersehen daraus, dass sowohl der Präsident des
Schweiz. Israel. Gemeindebundes, Herr Fürsprecher Dr.
Georges Brunschvig in Bern, in einer Sitzung des Central-
comités, als auch der Präsident des Schweiz. Zionistenver-
bandes, Herr Dr. Jacob Zucker, an einer öffentlichen Kund-
gebung "Recht und Frieden für Israel" in Zürich, in ehrenden
Worten Raoul Wallenberg als eines Mannes gedacht haben, der
der Welt ein leuchtendes Beispiel im Kampf für die Menschen-
rechte gegeben hat.

Genehmigen Sie, sehr geehrter Herr Minister, den Ausdruck
unserer vorzüglichen Hochachtung

J U N A

u/B. Sagalowitz

(Dr. B. Sagalowitz)

Beilage

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

TÄCKORJSTGM.

~~sjöborsutredningen~~

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 15 mars 1957 19

N:o 27. ✓ CHIFFER.

En klein

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

2 Svensk Budapest

Edert 46. Ingen erinran.

Cabinet

Rep. d. 15/3 kl. 18.00 af.